

แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ
จังหวัดเชียงใหม่

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2567

แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

สำนักบริหารและพัฒนาระบบสารสนเทศ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงคำ อำเภอไชยปราการ
จังหวัดเชียงใหม่

ขรรค์ชัย ริทุ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
(อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ นาระทะ)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขยัน)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อเรื่อง	แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัด เชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายชรรค์ชัย ริทุ
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาในด้านต่างๆ และเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนบ้านห้วยบงที่เป็นชุมชนแห่งความเชื่อคาทอลิก โดยใช้ประชากรตัวแทนครัวเรือนจำนวน 136 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน สุ่มแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์สรุปแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า บ้านห้วยบงก่อตั้งหมู่บ้านมาได้ 65 ปี ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบเชิงเขา เป็นชุมชนชาติพันธุ์ปกากะญอ ที่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกทั้งหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชน พบว่า จุดเด่นของชุมชน คือเป็นชุมชนที่มีสภาพโครงสร้างและสังคมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพความพร้อมทั้งด้านภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ตามแนวคิดการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มีทุนทางสังคมที่เพียบพร้อมด้วยอัตลักษณ์และเอกลักษณ์โดดเด่น มีทุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิตแบบปกากะญอที่โดดเด่นแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรน้ำที่มาจากป่าต้นน้ำซึ่งแหล่งน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เพื่อนำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคในชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนพบว่า ผู้นำและชุมชนยังขาดองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านวิธีการและแนวทางการบริหารในการนำองค์ความรู้หรือจุดเด่นที่มีอยู่ในชุมชน โดยไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอด หรือเชื่อมโยงกับภาคี เครือข่าย หน่วยงานรัฐและเอกชนที่มีอยู่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ปัญหายาเสพติดภายในครอบครัว และปัญหาหนี้สินที่เกิดจากการลงทุนภาคการเกษตรดั่งนั้น ชุมชนจึงร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยชุมชนมีเป้าหมายในการพัฒนาและวางยุทธศาสตร์ไว้ 4 แนวทาง คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การ

รื้อฟื้นความเชื่อและสืบสาน รักษา พัฒนาต่อยอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนที่ดิงามไว้
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจภายในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ยุทธศาสตร์ที่ 3
การดูแล รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความยั่งยืน
และสมดุล ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แผนพัฒนาหมู่บ้าน, การมีส่วนร่วม, ชุมชนคริสตชน

Title	THE COMMUNITY MASTER PLAN OF BANHUAYBONG IN PONG TUM SUBDISTRICT, CHAIPRAKARN DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE
Author	Mr. Khanchai Rithu
Degree	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Ratchanon Somboonchai

ABSTRACT

The purposes of this research and development were: 1) Study the basic social, economic, resource and environmental contexts of Ban Huaybong, Chai Prakan, Chiang Mai. 2) Study the problems and needs of the community in various areas of development. 3) Prepare a community master plan for Ban Huaybong in accordance with the real needs and context of the Ban Huaybong Catholic community. The questionnaires were given out to 136 respondents by simple random sampling to collect basic information about the community and focus group. The planning process and analyzing the data by statistical analysis used the descriptive and content analysis tool or SWOT analysis. The research findings were as follows: 1) Ban Huaybong is an ethnic community of Pgaz K'nyau. The village was established 65 years ago. Located on a flat area of foothill plain. It is a Catholic community. Most of the population is engaged in agriculture and general labor. From SWOT analysis of the community found that the eternal factors are this community strengths with a strong society structure. It possess potential readiness in both geography and social conditions according to the concept of sustainable geo-social development. They have outstanding social capital, both identity and uniqueness in Chaiprakarn district area and capital in natural resources and the environment, especially water resources. That comes from the upstream forest which is an abundant natural water source for use in the community. The problems and needs

of the community were The disadvantage of the community is the lack of leaders, knowledge and understanding in methods and management approaches in applying it with the strengths in the community. It's inability to further develop or link with existing partners, networks, government agencies and private sectors. The problems in the management of water sources for consumption, family drug dependence and debt problems arising from investments in the agricultural activities. In preparing the community master plan, the villagers realized the changes in society and the problems that occurred in the community. The community has 4 goals in developing and setting Strategies as follows: Strategy 1. Restoration of beliefs, continuation, preservation, and further development of culture and good community traditions. Strategy 2. Social and economic development within the community to have a good quality life. Strategy 3: Maintaining and utilizing the community's natural resources and environment in a sustainable and balanced way. Strategy 4: Effective community management.

Keywords : community development master plan, participation, catholic community

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันทรงคุณค่า ที่สามารถนำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและการทำงานในปัจจุบันและอนาคต

งานวิทยานิพนธ์เรื่องการจัดทำแผนชุมชนบ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยางป่าสัก จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย ประธานหลักสูตรการพัฒนาศาสตร์สังคมอย่างยั่งยืน เป็นอย่างสูงด้วยความซาบซึ้งในความเมตตา กรุณาของท่านอาจารย์ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาหลักงานวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขยัน และอาจารย์ ดร.ปรมินทร์ นาทะระ ที่คอยให้คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางเกี่ยวกับรายละเอียดของการจัดทำแผนชุมชน ส่งผลให้การศึกษามาสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา กรุณาของท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดความร่วมมือจากประชาชนบ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยางป่าสัก จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน ทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาคุณภาพการจัดทำแผนชุมชนบ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยางป่าสัก จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนผู้ที่มีได้เอ่ยนาม ณ ที่นี้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด และเพื่อนพี่น้องภูมิสังคม รุ่นที่ 18 ทุกคน ที่อยู่เคียงข้างกันเสมอมา คอยให้การช่วยเหลือด้วยดีตลอดระยะเวลาของการเรียน คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ ขอมอบเป็นสักการะบูชาพระคุณของบุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

ขรรค์ชัย ริทุ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฐ
สารบัญภาพผนวก.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร กับแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ.....	7
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	14
แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน.....	19
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	21
ชุมชนต้นแบบ.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29

กรอบแนวคิดในการวิจัย	31
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	32
พื้นที่ในการวิจัย	32
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	36
ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านห้วย บง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่.....	37
ตอนที่ 2 สภาพปัญหาของหมู่บ้านห้วยบง.....	58
ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัด เชียงใหม่.....	77
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผล	86
อภิปรายผล.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	99
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ข้อมูลครัวเรือนและชุมชนบ้านห้วยบง.....	100
ภาคผนวก ข แบบสำรวจปัญหาในครัวเรือน และชุมชน	107
ภาคผนวก ค แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม.....	112
ภาคผนวก ง แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม	117
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการวิจัย	119

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศ	49
ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล: อายุ รายได้ หนี้สิน เงินออม สมาชิกในครัวเรือน คนที่กำลังศึกษา แรงงานในครัวเรือน	49
ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา	50
ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามศาสนา	50
ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอาชีพ	51
ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามหนี้สินของครัวเรือน	51
ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามแหล่งเงินกู้	52
ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการออมเงิน	52
ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการอยู่อาศัยในชุมชน	53
ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน	53
ตารางที่ 11 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการมีที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย	54
ตารางที่ 12 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามที่ดินทำการเกษตร	54
ตารางที่ 13 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสาร	55
ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามภูมิปัญญาท้องถิ่น	55
ตารางที่ 15 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประเพณีสำคัญ	56
ตารางที่ 16 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามวัฒนธรรมของหมู่บ้าน	56
ตารางที่ 17 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการแต่งกายที่ชื่นชอบ	57
ตารางที่ 18 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน	57
ตารางที่ 19 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	58
ตารางที่ 20 สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน	59

ตารางที่ 21 ปัญหาเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อครัวเรือน 60

ตารางที่ 22 แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือน 61

ตารางที่ 23 ปัญหาสังคมในหมู่บ้านห้วยบง 62

ตารางที่ 24 ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 63

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน 65

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก 73

ตารางที่ 27 ความต้องการและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ 78

ตารางที่ 28 ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง : ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการ 84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แนวคิด หลักการ เจ็อนไซและเป้าประสงค์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	18
ภาพที่ 2 เสากลาง และ 4 หลักคิดการใช้ชีวิตครอบครัว.....	26
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	31
ภาพที่ 4 พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย	32
ภาพที่ 5 ที่ตั้งหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่.....	37
ภาพที่ 6 แผนที่หมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่.....	38
ภาพที่ 7 ทำเนียบเจ้าอาวาส วัดพระวิสุทธิวงศาจารย์ ห้วยบง ยุคมิชชันนารี	42
ภาพที่ 8 ทำเนียบเจ้าอาวาส วัดพระวิสุทธิวงศาจารย์ ห้วยบง ยุคพระสงฆ์ปกากะญอ.....	44
ภาพที่ 9 ทำเนียบผู้ใหญ่บ้าน บ้านห้วยบง	44
ภาพที่ 10 แผนผังการปกครองหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่ ..	45
ภาพที่ 11 แผนภาพการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมบ้านห้วยบง.....	75
ภาพที่ 12 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของบ้านห้วยบง.....	77
ภาพที่ 13 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง	82

สารบัญภาพผนวก

	หน้า
ภาพผนวกที่ 1 โบสถ์คาทอลิกพระวิสุทธิวงศ์ บ้านห้วยบง	120
ภาพผนวกที่ 2 ภาพการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	120
ภาพผนวกที่ 3 ป่าต้นน้ำ ชุนน้ำห้วยบง/พิธีกรรมทางศาสนาดูแลรักษาป่าต้นน้ำ	121
ภาพผนวกที่ 4 ภาพวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	122
ภาพผนวกที่ 5 การลงพื้นที่สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลชุมชน	123
ภาพผนวกที่ 6 ภาพการประชุมหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 13 พ.ค.2566	124

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์สังคมโลกปัจจุบันที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศสุดขั้วและรุนแรง โรคระบาด วิกฤติการณ์ทางการเงิน ตลอดจนการ disrupt ของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งยากต่อการคาดเดากับผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมากมายที่มีความสลับซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม เศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ล้วนมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนบนโลกใบนี้ ถึงแม้จะมีแผนพัฒนาระดับโลกของสหประชาชาติ (SDGs) ที่ทุกประเทศทั่วโลกมีส่วนร่วมคิดขึ้นมา เพื่อให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั่วโลกมีความเท่าเทียม เสมอภาคและยั่งยืน แต่ในความเป็นจริงผลการพัฒนาที่ออกมาล้วนมีผลตรงข้ามซึ่งสะท้อนถึงความไร้ประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ เพราะด้วยเหตุผลที่มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าไปข้างหน้า ที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ โดยมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีการทำลายล้างกัน โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมา เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคม มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่คิดถึงคนรุ่นหลัง เป็นการพัฒนาที่ล้มเหลวแห่งของตนเอง เพียงเพราะความโลภและกิเลสตัณหา ที่ครอบงำจิตใจของมนุษย์ที่ไม่รู้จักการแบ่งปัน และไม่มี ความพอเพียงในการดำเนินชีวิต เพราะต่างคนต่างเห็นผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง ผู้ที่มีอำนาจกว่าย่อมมีความได้เปรียบในการแสวงหาอำนาจในการต่อรอง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบและผลเสียที่จะตามมาในวงกว้าง และการระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา เป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงภัยคุกคามระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติ ในทุกมุมของโลกเป็นวงกว้าง มีผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่มีความรุนแรงและสุดขั้ว ซึ่งมีผลกระทบต่อมวลมนุษย์ที่ชัดเจน และมีโอกาสสูงที่จะกระตุ้นให้เกิดวิกฤตปัญหาความมั่นคง ทางอาหารและน้ำ จะนำไปสู่การโยกย้ายถิ่นฐาน ปัญหาด้านสุขภาพ และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และจะมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ และมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน ส่งผลกระทบต่ออาชีพ รายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคนจะลำบากมากยิ่งขึ้นหากไม่มีการเตรียมตัวและป้องกันที่ดี ก็จะทำให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อทุกคนโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้อย่างแน่นอน

การพัฒนาของประเทศไทยในยุคปัจจุบันได้นำพาประเทศเข้าสู่โลกดิจิทัลที่ล้ำสมัย ซึ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ในภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสุดขีดและรุนแรง ทั้งการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 หรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในสภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ผลของการพัฒนาจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านบวก คือการเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบการสื่อสารที่ทันสมัยไร้พรมแดน หรือโอกาสการเข้าถึงระบบการศึกษาที่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ด้วยโลกออนไลน์ แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมา คือการพัฒนาของรัฐเข้าไปในชนบทได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทำให้เกิดแข่งขันกันในการดำเนินชีวิต มีการแสวงหาวัตถุเงินทอง มากกว่าการแสวงหาคคุณค่าทางจิตใจ โลกออนไลน์เข้ามาแทนที่ห้องฟิงฟิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิม ได้แตกสลายลง ภูมิปัญญาความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมา ถูกกลืนเลือนและสูญหายไป สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้อำนาจและความอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิม ต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่หรือปัญหาเศรษฐกิจทั่วโลกและปัญหาความอ่อนแอของสังคมในชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดีว่าทางรอดของการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย ต้องอยู่ภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้วยชุมชนห้วยบงเป็นชุมชนชาติพันธุ์ปกากะญอ ที่ก่อตั้งมาได้ครบ 65 ปี เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว มีภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ตามความเชื่อทางศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมความเชื่อจากมิชชันนารีที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาในอดีต เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้ได้รับโอกาสด้านการศึกษาและเข้าถึงสาธารณสุข ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นข้อคำสอนที่สอนให้มีการมองด้านคุณค่ามากกว่าที่จะมองด้านมูลค่าทำให้แต่ละครอบครัวอยู่ได้ด้วยพึ่งพาตนเอง ชุมชนมีการเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีขึ้นในชุมชน สามารถรวมตัวกันเพื่อ

สร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีความศรัทธาและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด ซึ่งจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งหมู่บ้านเกิดขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2500 โดยการนำพาของมิชชันนารีคณะ สงฆ์พระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งเบธาราม จากประเทศฝรั่งเศส ได้นำชาวบ้าน 7 ครอบครัว อพยพ ออกจากพื้นที่หมู่บ้านแม่ลาย ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อหนีปัญหา ความยากจน อดอยากแร้นแค้นของผู้คนในสมัยนั้น เพื่อออกไปหาพื้นที่แห่งใหม่ในการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ อาศัยที่ดีกว่าเดิม เมื่อย้อนเวลากลับไป 65 ปีผ่านมา ชุมชนห้วยบงได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป ตามกาลเวลา จากอดีตที่เคยมีทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ แหล่งน้ำ สิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ ปัจจุบัน เหลือเพียงร่องรอยเท่านั้น เพราะพื้นที่ถูกแปรสภาพเป็นสวนลื่นจี ลำไย ไร่นา เพียงเพราะการตาม กระแสการพัฒนาตามวัตถุ โดยการเปลี่ยนวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แล้วหันมาปลูกพืชเชิงเดี่ยวคือปลูกลื่นจี ลำไย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จากผลิตผล ที่ได้ลงทุนลงแรง แต่หารู้ไม่ว่าความ เจริญที่เข้ามาในชุมชนได้เกิดภัยและปัญหาตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพ ด้าน สังคม ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อชุมชนโดยที่ชุมชนไม่รู้ตัว เพราะที่ผ่านมามีผู้คนในชุมชนขาดจิตสำนึกส่วนรวมในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ขาดองค์ ความรู้ ไม่มีภูมิคุ้มกันในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และไม่มีแนวทางหรือกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ ถูกต้อง ด้วยการพัฒนาที่ไร้ทิศทางของชุมชนตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่มีแผนแม่บทเป็น แนวทางในพัฒนา และตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เน้นคุณค่าของวัตถุนิยม มากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมชุมชนของบ้านห้วยบง และเกิดปัญหา ตามมา ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตครอบครัว สภาพชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ด้วยประชาชนในชุมชนบ้าน ห้วยบง ส่วนใหญ่ 3 ช่วงอายุคน คือวัยผู้ใหญ่สูงวัย วัยกลางคน วัยเด็กและเยาวชน ที่มีมุมมองความคิดเห็น และทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ทำอาชีพการเกษตรและรับจ้าง โดยมีฐานะปานกลาง ถึงยากจน เวลาส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนบ้านห้วยบง ได้ทุ่มเทไปกับการ ทำมาหาเลี้ยงชีพจนไม่ได้สนใจในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่นสนใจเพียงแต่เรื่องปากท้องของ ตนเองและครอบครัวและไม่มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการวางแผนเพื่อ พัฒนาอนาคตของชุมชนในระยะยาว

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านห้วยบงได้รับการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง และมี แนวทางการพัฒนาที่ถูกทาง โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เพราะหากชุมชนบ้านห้วยบงสามารถจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนได้โดยการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้นั้น จะมีการพัฒนา เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านที่ดีขึ้น และเป็นเข็มทิศในการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป เพื่อให้หมู่บ้านห้วยบงพัฒนาก้าวไปข้างหน้าได้อย่างถูกต้อง มั่นคงและยั่งยืน ภายใต้บริบทของชุมชนที่

มีต้นทุนทางสังคมและทรัพยากรที่จำกัด และวัฒนธรรมที่สั่นคลอนกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ปัจจุบัน เมื่อผู้คนในชุมชนเกิดความตระหนักและสำนึกรักบ้านเกิด เป็นพลังที่ระเบิดจากข้างในชุมชน เพื่อการได้มาซึ่งแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นของตนเอง ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนให้ก้าวไปข้างหน้าเพื่ออนาคตที่ดีของลูกหลาน เป็นแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเอง เพื่ออนาคตของชุมชน ที่กำหนดโดยชุมชนและสามารถนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปบูรณาการใช้ได้กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปริงการ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปริงการ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปริงการ จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านความรู้

1. ชุมชนได้ทราบและเข้าใจถึงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตามบริบทภูมิสังคมของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปริงการ จังหวัดเชียงใหม่
2. ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทบทวนปัญหา และกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา ด้วยตนเองโดยใช้ศักยภาพภายในชุมชน นำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง
3. ชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและกำหนดแผนชุมชนได้อย่างเป็นระบบ นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนา

ได้จัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับการสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ที่ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อข้อมูลข่าวสารในการเตรียมการป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่องทางราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเช่น อำเภอ เทศบาล ตำบล สามารถนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแผนพัฒนาชุมชนไปใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ได้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน นำไปสู่การดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
3. เกิดการขับเคลื่อนการทำงานพัฒนาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐในส่วนงานต่าง ๆ ภาคประชาคม และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการทำแผนชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่ บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

1. เพื่อศึกษาบริบทภูมิสังคมของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ด้านสังคม ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง ภูมิประเทศ อาณาเขตติดต่อ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค โครงสร้างประชากร การศึกษา ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน และกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มการเมือง กลุ่มผู้นำที่มีบทบาทในชุมชน
  - 1.2 ด้านเศรษฐกิจ ศึกษาเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย เงินออม หนี้สิน การประกอบอาชีพ การผลิตและการบริโภคของชุมชน
  - 1.3 ด้านวัฒนธรรม ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเรื่องพระเจ้า ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและทิศทางการพัฒนาชุมชน
  - 1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 สสำรวจ รวบรวมปัญหาและความต้องการที่มีอยู่ในชุมชน
- 2.2 วิเคราะห์สาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขปัญหา
- 2.3 ศึกษาแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหามีอยู่ในชุมชน

3. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย

- 3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
- 3.2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ขอบเขตประชากร

ประชากรทั้งหมดหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 136 ครัวเรือน

นิยามศัพท์

แผนพัฒนาหมู่บ้าน หมายถึง แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาที่เกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชน ที่รวมตัวกันเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนของตนเอง ให้เป็นไปตามบริบทพื้นฐานความต้องการ ตามศักยภาพความสามารถเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นแผนงานปฏิบัติหรือกิจกรรมทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนโดยตรง

ปกากะเอย หมายถึง ชนชาติพันธุ์ปกากะเอย หมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นคำเรียกชื่อตนเองของกลุ่มกะเหรี่ยงสะกอที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งแปลว่า คน ที่สะท้อนให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง

การมีส่วนร่วม หมายถึง ประชากรชาวบ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทุกครัวเรือน เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านร่วมกัน

คริสตชนห้วยบง หมายถึง ประชากรชาวบ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ที่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกทุกคน

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่ ในบทนี้ได้ได้นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ที่ใช้เป็นกรอบความคิดในงานวิจัย รวมถึงการนำเสนอเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการตรวจเอกสาร ดังนี้

1. หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
5. ชุมชนต้นแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร กับแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่

แบบอย่างและแนวทางหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เปรียบเสมือน "เข็มทิศ" นำทางให้ราษฎรนำไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวันและในการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และประสบความสำเร็จในชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2563) เป็นการดำเนินงานในลักษณะของทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยเน้นการพัฒนาคนและยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วม ตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคม ที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และการพึ่งพาตนเอง โดยดำเนินการอย่างบูรณาการที่อาศัยความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และการรู้จัก สามัคคี ของทุก ฝ่าย (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550) ซึ่งวิทยานิพนธ์เรื่องการจัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักการทรงงานของ พระองค์ท่าน ในด้านต่าง ๆ มาเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังต่อไปนี้

1. ซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน ทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน อย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติพัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวม ที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงสำเร็จ...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันพฤหัสบดีที่ 12 กรกฎาคม 2522

เพื่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชน ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนที่จิตใจที่มีคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อกันและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อที่จะขับเคลื่อนชุมชนก้าวไปข้างหน้าให้มีการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

2. อ่อนน้อม ถ่อมตน การอ่อนน้อม ถ่อมตน เป็นคุณสมบัติที่ทุกคนพึงมีพึงปฏิบัติให้เป็นปกติวิสัยซึ่งทำให้สังคมมีความสมานฉันท์ ทรงปฏิบัติให้เห็นมาโดยตลอด ทรงอ่อนน้อมมาก เวลาที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร ทรงโน้มพระวรกายไปหาประชาชน คูกเข่าหน้าประชาชน ถามทุกข์สุขปรึกษาหารือเป็นชั่วโมง ๆ ประชาชนนั่งพับเพียบ พระองค์ท่านก็ทรงทรุดพระวรกายนั่งพับเพียบบนพื้นเดียวกัน

ด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน จะทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วยความรักและจริงใจ จากสิ่งที่เราควรหยิบยื่นให้แก่กันและกัน จะทำให้เกิดพลังที่ยิ่งใหญ่และสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. ความเพียร ความเพียรเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้ทำงานสำเร็จ ต้องมีความมุ่งมั่น โดยเฉพาะการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทรงปฏิบัติให้เห็นโดยทรงเรือใบจากวังไกลกังวลข้ามอ่าวไทยขึ้นฝั่งที่สัตหีบ ทรงใช้เวลาเดินทาง 17 ชั่วโมงบนเรือขนาดยาวเพียง 13 ฟุต ลำเรือแคบ ทรงแสดงให้เห็นถึงการใช้ความเพียรในการทำงานให้สำเร็จ นอกจากนี้ยังทรงแสดงเรื่องความเพียรผ่านพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก ซึ่งพระราชนิพนธ์นี้ทรงใช้เวลาค่อนข้างนาน ในการคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่ายและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบและคติธรรมต่าง ๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนกษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหารปูปลา จมน้ำตายก่อนถึงฝั่ง

การทำงานใดใดจะต้องใช้ความเพียรพยายาม อดทนต่ออุปสรรคปัญหาที่จะประสบพบเจอในการลงมือปฏิบัติในการทำงาน ต้องมีความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จโดยความเพียรพยายามเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

4. รู้ รัก สามัคคี เป็นพระราชดำรัสที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้: การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก: คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้วจะต้องมีความรักเป็นพลังผลักดันที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ ถ้าเรามีความรักแล้วจะมีแรงกระตุ้นให้ทำงานด้วยความเต็มใจ

สามัคคี: การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กร เป็นหมู่คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความรู้ รัก สามัคคี เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ชุมชนต้องมีเพื่อให้เกิดการพัฒนา ชุมชนต้องเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการที่ต้องการขับเคลื่อนชุมชนไปข้างหน้า การตระหนักรู้ ร่วมรับผิดชอบเป็นจิตสำนึกเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชน เมื่อชุมชนมีความรู้ รู้ถึงปัญหาที่มาของปัญหา ชุมชนย่อมมีทางออกของปัญหาด้วยพลังความรัก ความสามัคคีที่มีอยู่ในชุมชนจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบ้านห้วยบงให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าไปในทิศทางที่ถูกต้อง

5. ระเบิดจากข้างใน ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ดังพระราชดำรัสว่า "ระเบิดจากข้างใน" หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว อย่ายึดโดยที่ผู้รับยังไม่พร้อมที่

พลังภายในที่เริ่มต้นจากความต้องการของชุมชน เพื่ออนาคตของชุมชน ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชน ให้มีความพร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เป็นความต้องการที่เริ่มต้นจากพลังภายในชุมชน โดยมีการคิด วิเคราะห์ร่วมกันถึงศักยภาพ ความพร้อม ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน สร้างความพร้อมของทุกคนในสังคม และเป็นแรงผลักดันและพลังในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำในสิ่งที่ทุกคนเห็นว่าเป็นปัญหาจะต้องพัฒนาให้ก่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมในสังคมนั้น และเมื่อพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนแล้วจึงพัฒนาสู่ภายนอกต่อไป

6. ภูมิสังคม การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน และใช้หลักในการปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติให้ได้ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับกับคนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไป ไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเค้าต้องการอะไรจริง ๆ แล้ว ก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบ้านห้วยบง ได้ยึดแนวทางการพัฒนาตามหลักภูมิสังคมภูมิประเทศของบริเวณ และสังคมวิทยาของคนในพื้นที่ ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ชาวปกากะญอในพื้นที่ตามสภาพจริง

7. องค์กรรวม ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงอย่างครบวงจร ทรงเรียกรวมนี้ว่า องค์กรรวม (Holistic) หมายถึง การมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นแบบบูรณาการ และกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง โดยพิจารณาครบทุกด้านของปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบ

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบ้านห้วยบง เป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยหลักการมองแบบ “องค์กรรวม” โดยการมองภาพรวมของปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วค่อยกำหนดแนวทางการแก้ไข จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างครอบคลุมถ่วงยิ่งขึ้น ต้องมองภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้น แบบบูรณาการ โดยพิจารณาครบทุกด้านของปัญหา ว่ามีเหตุปัจจัยใดถึงเกิดปัญหา พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เมื่อแผนพัฒนาจัดทำขึ้นสำเร็จจะตอบโจทย์หรือสามารถแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนได้ตรงจุด

8. การมีส่วนร่วม ในการทรงงานพระองค์ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ทั้งประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น หรือที่เรียกประชาพิจารณ์เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยให้อาชาวบ้านเป็นครู ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจ ให้กว้างขวาง หนักแน่นรู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมา อำนวยกาปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

เพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนบ้านห้วยบงมีประสิทธิภาพ ต้องได้รับความร่วมจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ อำเภอ ตำบล เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการหมู่บ้าน

ตัวแทนชุมชนแต่ละครอบครัว ต้องมีส่วนร่วมในจัดทำแผนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผลประโยชน์ ให้ครอบคลุมทุกเรื่องในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน บ้านห้วยบงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

9. การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินี้เป็นเบื้องต้น เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ และขั้นตอนต่อไปคือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางเส้นทางชีวิตของตนเองให้เรียบง่ายธรรมดา และเดินสายกลางด้วยปัญญาพร้อมคุณธรรมในจิตใจ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุลของทรัพยากร ให้มีความมั่นคงและเกิดความยั่งยืนในที่สุด เปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานของอาคารให้แข็งแรง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517

ด้วยวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวปกากะญอ ที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในการดำเนินชีวิตตามบริบทสภาพแวดล้อมที่สามารถพึ่งตนเองได้ การมีแผนพัฒนาหมู่บ้านเปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงต่อไป

10. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักความคิดที่จะดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุลมั่นคง และยั่งยืน เสมือนเป็นการวางรากฐานของตัวอาคาร ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ ดังนี้

"...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวหน้าต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี

และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี..."

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนอยู่รอดและปลอดภัยจากภัยคุกคามต่าง ๆ ที่จะเข้ามาสร้างปัญหาในชุมชน ชุมชนจะต้องมีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและควมมีอิสระในการกำหนด ชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

11. ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น กระฉับกระเฉง มีพลัง เป็นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพต้องอาศัยจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ ต้องสร้างบรรยากาศรอบตัวให้มีความสุข ไม่เครียด ทรงมีพระราชดำรัสว่า "...ทำงานต้องสนุกกับงานมิฉะนั้นเราจะเบื่อ และหยุดทำงานในระยะต่อมา ดังนั้นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ คือ ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น..."

ร่าเริง รื่นเริง เวลาทำงานตัวเราเองก็ต้องร่าเริง และระหว่างทำงานก็ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมในการทำงานมีความรื่นเริง

คึกคัก ครึกครื้น คือ ตัวเองต้องคึกคักกระฉับกระเฉงมีพลังเสียก่อน และต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ครึกครื้นสนุกสนาน

ในการดำเนินการร่วมมือกันจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง จะต้องมีการทำงานที่มีชีวิตชีวา เพื่อให้ก่อเกิดพลังและความเชื่อ โดยต้องอาศัยความร่วมมือและเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน จะทำให้ผลงานที่ออกมามีประสิทธิภาพและทรงพลังด้วยอำนาจของความรักและสามัคคีของคนในชุมชน

12. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

เข้าใจ: ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อนให้เข้าใจซึ่งกันและกัน

เข้าถึง: เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงเครื่องมือเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และสามัคคีร่วมจิตร่วมใจของผู้ปฏิบัติร่วมมือร่วมใจร่วมไม้กันทำงาน

พัฒนา: เมื่อต่างฝ่ายเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

ในการดำเนินงานในพื้นที่จะต้องเปิดใจรับฟังปัญหา เพื่อที่จะเข้าใจปัญหาว่ามีที่มาหรือสาเหตุของปัญหาคืออะไร เพื่อที่จะหาแนวทางความร่วมมือกันในการสร้างเครื่องมือหรือวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อหาทางออกร่วมกัน และลงสู่ภาคปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนด้วยความรักและสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน การพัฒนาก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

13. ประโยชน์ส่วนรวม พระองค์ท่านทรงเห็นว่าการทำงานทุกอย่างของเรานั้นมีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมืองและประชาชนทุกคน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ทุก ๆ ประการให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ การปฏิบัติพระราชกรณียกิจและการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือปสกนิกรทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า...

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

พระบรมราชาโชวาทพระราชทานแก่ นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันจันทร์ที่ 20 ธันวาคม 2514

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ทุก ๆ ประการด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อที่จะได้มาซึ่งแผนพัฒนาหมู่บ้านที่สร้างจากจิตสำนึกรักชุมชน ที่เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อสามารถใช้เป็นเข็มทิศในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้านและส่วนรวมต่อไป

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

“...เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก ก็จะมีแต่ ถอยกลับ ประเทศเหล่านั้นที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามีการบริหารแบบเรียกว่าแบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี นี้แหละคือเมตตา กัน จะอยู่ได้ตลอดไป...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2534

“...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญสำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2539

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547)

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549 อ้างใน รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย, 2564: 11-12) ได้กล่าวถึง หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

3. คำนิยาม เป็นความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ (moderation) หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ความเรียบง่าย คือ มีสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตอย่างพอเพียงมีความสะดวกสบายพอสมควร แต่ไม่ถึงขั้นฟุ้งเฟ้อจนเกินความจำเป็น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล (reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินสถานการณ์ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ใช้สติปัญญาในการทำงานการกระทำอะไรควรใช้ข้อมูล ความรู้ทางวิชาการ ทำงานอย่างมีแบบแผน ทำเป็นขั้นเป็นตอน จกน้อยไปหามาก คิดได้คิดเป็น ฉะนั้นความมีเหตุผลจะหมายถึง การเรียนรู้ด้วย

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล เช่น ด้านร่างกายควรพักผ่อนให้เพียงพอ กินมีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เพื่อความแข็งแรงไม่เจ็บป่วย ด้านสติปัญญาพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ความสามารถ ใฝ่รู้ตลอดชีวิต มุ่งมั่น ขยัน อดทนและมีความเพียร ด้านสังคมต้องมีเพื่อน มีคนรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สำหรับองค์กรต่าง ๆ ควรเลือกคนดีคนเก่งเข้าทำงาน ด้านเศรษฐกิจต้องมีงานทำ มีรายได้ มีเงินออมไว้ใช้จ่ายฉุกเฉิน หรือออมไว้เพื่อลงทุนเพิ่มเติม มีการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่าย

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ คือ ความรู้ในสิ่งที่จะทำอย่างถ่องแท้รอบด้าน นำความรู้ตามหลักวิชาการมาใช้ในการวางแผนและดำเนินงานทุกขั้นตอน ความรอบรู้ในข้อเท็จจริงในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังควรมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการ

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เจื่อนใจคุณธรรม คือ การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นคนดี มีจิตสำนึกและตระหนักในคุณธรรม โดยมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร มีความเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูล และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ มีความกตัญญูต่อทั้งแผ่นดิน บิดา มารดาและผู้มีพระคุณ ตลอดจนไม่หลงตัวเอง รู้จักถ่อมตนใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดในขอบเขตของศีลธรรม

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย (2564: 16-17) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนในแนวทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศตามแนวทางสายกลาง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการนำสังคมให้สามารถรอดพ้นวิกฤตและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การนำปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ตามทางสายกลางนั้น จะต้องอาศัยวิธีการหรือการกระทำที่ยึดหลักของความพอประมาณบนพื้นฐานของความมีเหตุผลและมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอควบคู่ไปกับการอาศัยเงื่อนไขอีก 2 ประการ คือ เจื่อนใจ ความรู้ อันประกอบด้วยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวัง และเจื่อนใจทางด้านคุณธรรม ทั้งด้านจิตใจและการกระทำ เป็นสำคัญ

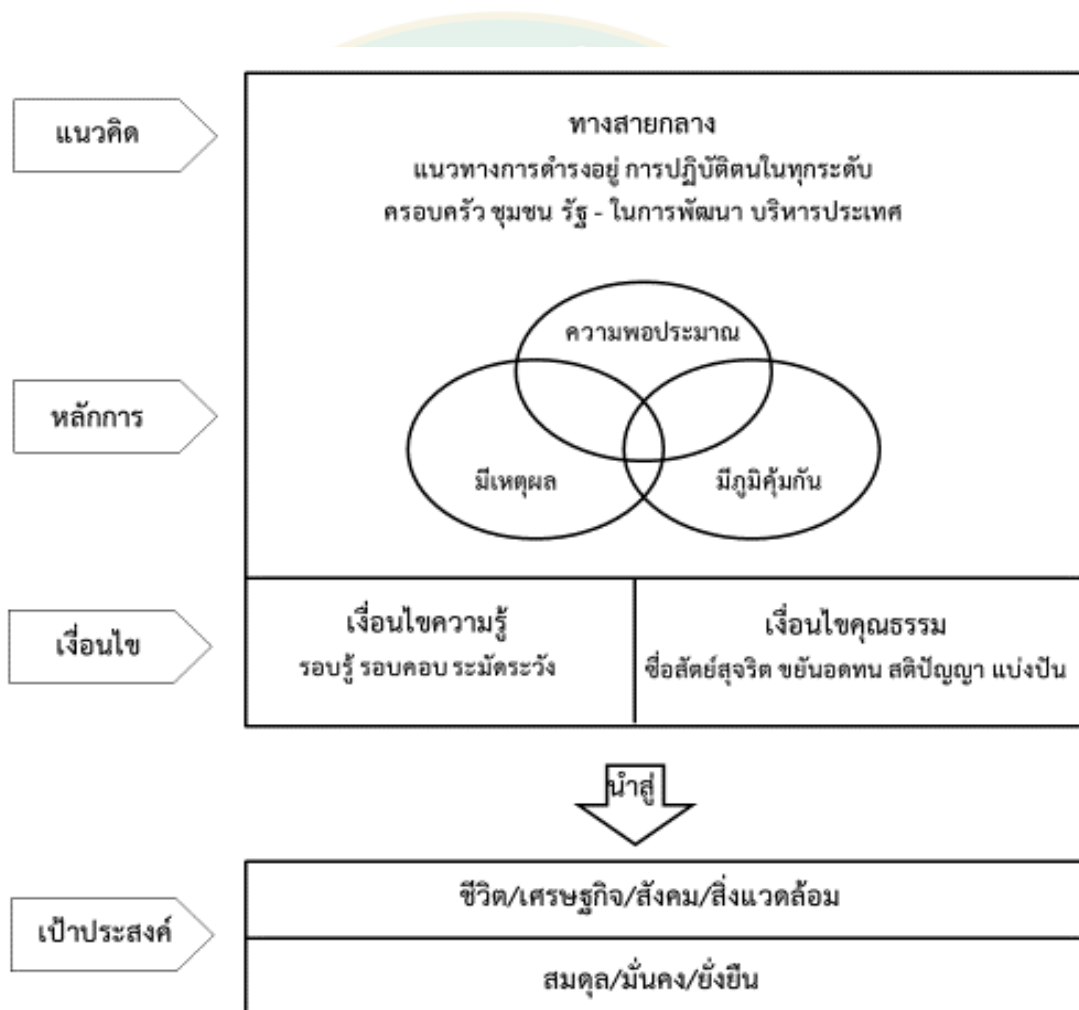
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายร่วมที่สำคัญ คือ มุ่งสร้างความสมดุลของกระบวนการพัฒนาทุกมิติที่มี "คน" เป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งสู่ "ความสุข" ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานแก่เอกราชทูตและกงสุลใหญ่ไทย ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรดารโหฐาน เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2550 สรุปความว่า "...ความสุขที่มีคือ ความพอเพียง ถ้าคนมีความพอเพียง คนก็มีความสุข เราก็มีความสุขที่อยากได้นอน อยากได้นี้มาก เราเห็นแล้วมันไม่เพียงพอ เราไม่มีความสุขความสุขของคนออกมาด้วยความพอเพียง..."

เป้าหมายสูงสุดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความมั่นคง (Stability) ในการเจริญเติบโตตามที่ควรจะเป็นภายใต้ปัจจัยเสี่ยงที่มี
 ความสมดุล (Equilibrium) ในความคิดและการกระทำจากการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ทุกด้าน
 มีความยั่งยืน (Sustainability) ในระยะยาว ไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
 อย่างรวดเร็ว

โดยสรุปภาพรวมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังภาพที่ 1 แนวคิด หลักการ เงื่อนไขและ
 เป้าประสงค์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 1 แนวคิด หลักการ เงื่อนไขและเป้าประสงค์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย (2564: 18)

แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

ความหมายของแผนพัฒนาชุมชน

การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเทียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (Where We are to Where We Want to Go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้น การวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญา ที่พิจารณา กำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ ดังนั้น ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) ให้ความหมายของแผนชุมชนว่า หมายถึง การกำหนดอนาคตและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยเกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันจัดทำแผนขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตน ให้เป็นไปตามที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนด แนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน ยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก คำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่า แผนชุมชน เป็นของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน และเพื่อประโยชน์ของชุมชน

การวางแผนเพื่อการพัฒนาประเทศ มักจะถูกกำหนด วางแผน และดำเนินงานโดยหน่วยงานของรัฐ ทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนกำหนด เป็นเพียงผู้รับผลแห่งการพัฒนาเท่านั้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้อาจออกมาทั้งบวกและลบ การพัฒนานั้นส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนถูกทำลาย ทั้งนี้เพราะเป็นการพัฒนาที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมจึงทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งวิกฤตที่เกิดขึ้นหลัก ๆ มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ

1. เรื่องของกระแสบริโภคนิยมที่โหมกระหน่ำเข้ามาทั้งหมดจากภายนอก ทำให้ชาวบ้านมีการบริโภคและใช้จ่ายจนเป็นหนี้สิน แล้วเกิดการทำลายทรัพยากร ทำให้เกิดวิกฤตในระดับการปฏิบัติของชาวบ้าน
2. การพัฒนาซึ่งรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ระบบราชการหรืออยู่ที่ส่วนกลาง และเกินกำลังในการเข้าไปจัดการให้ชาวบ้านทั้งหมด โดยที่เงื่อนไขภายนอกของระบบราชการหรือกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมาทำให้ชุมชนอ่อนแอ

โดยจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิด ความเชื่อพื้นฐานของการทำแผนพัฒนาชุมชน คือ การทำให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น ไม่สามารถทำได้โดยการสร้างจากบุคคลภายนอกชุมชนหรือทำโดยการสอน การฝึกอบรม ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีกระบวนการในการจัดการของชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกัน

มีกิจกรรมเพิ่มคุณค่าทุนทางสังคมและเศรษฐกิจของคนในชุมชน ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นเครือข่ายชุมชนและมีการขยายพันธมิตรออกไปนอกชุมชนในลักษณะของการสร้างความสัมพันธ์

ประเวศ วะสี (2541) กล่าวว่า แผนชุมชน คือ กระบวนการวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาว่า คืออะไรและจะทำอะไร คือ การวิเคราะห์ทางเลือก เป็นกระบวนการทางปัญญาที่ทรงพลังเมื่อวิเคราะห์แล้วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหา กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ชนิษฐา กาญจนรังษินนท์ (2553) กล่าวไว้เช่นกันว่า แผนชุมชน คือส่วนหนึ่งของระบบการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพของความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการกับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ร่วมกัน มีการนำแผนไปปฏิบัติ มีทุนของชุมชน และมีองค์กรเข้มแข็งอย่างน้อย 1 องค์กร ชุมชนจะมีการดำเนินการใน 6 เรื่อง คือ มีระบบข้อมูล มีแผนชุมชน มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการปฏิบัติงานกับชุมชนโดยทั่วไปมักให้ความสนใจกับแผนชุมชน ในฐานะที่เป็นวิธีการในการทำงานซึ่งคล้ายกับว่าเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรมการพัฒนาชุมชน (2548) หมายถึง การกำหนดอนาคตและกิจกรรมพัฒนาชุมชนโดยเกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันจัดทำแผนขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือตนเองให้เป็นไปตามที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันโดยชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมกำหนดแนวทาง และทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เป็นหลัก แผนชุมชนจึงเป็นแผนพัฒนาชุมชนที่คนในชุมชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเพื่อวางเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง

ตามที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีผู้ให้ความหมายของแผนชุมชนไว้หลากหลาย และสามารถสรุปความหมายของแผนชุมชนโดยรวม หมายถึง แผนพัฒนาที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่ต้น เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนของตนเอง และทุกคนในชุมชนร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

พบว่า มี 4 ปัจจัยสำคัญดังนี้

1. ทุนเดิมของงานพัฒนาชุมชน ทั้งคน ทรัพยากรงานพัฒนา ตลอดจนสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นำไปสู่ความคิดในการกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นเอง โดยมีแผนพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงคนระดมความคิด คันทาทงออกกร่วมกัน

2. การมีแกนนำในการขับเคลื่อนในทุกกระดับ ซึ่งมองเห็นความสำคัญของการมีแผนพัฒนาชุมชนที่มาจากปัญหา และความต้องการของคนในพื้นที่ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับชุมชน/หมู่บ้าน ตำบล มีความเข้าใจในเครื่องมือ และสามารถนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการจัดทำแผนได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

3. ความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงาน ภาครัฐในระดับตำบล/จังหวัด ซึ่งมีการปรึกษาหารือ มีการประสานงาน และทำงานร่วมกันอยู่เดิม เป็นฐานสำคัญในการเชื่อมโยง บูรณาการยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนาชุมชน กับยุทธศาสตร์ และแผนงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัด

4. ความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ หรือผู้ส่งเสริม เกี่ยวกับเทคนิค และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม จะช่วยหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์และจัดแผนการพัฒนาชุมชนอย่างมีคุณภาพ สามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนและปฏิบัติการร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงาน รวมถึงภาครัฐได้

สรุปแผนพัฒนาชุมชน คือการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ โครงการ กิจกรรมและตัวชี้วัดในการพัฒนาชุมชน โดยเกิดจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันจัดทำขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตน ให้เป็นไปตามที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่ต้น เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนของตนเอง และทุกคนในชุมชนร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยมีกระบวนการในการเตรียมการจัดทำแผน การดำเนินการจัดทำแผนชุมชน การดำเนินการตามแผนชุมชน และมีการประเมินคุณภาพของแผนชุมชน

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วม

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศ และชาวไทย ที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัย แต่งตำรา ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

Arnstein (1969) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผลการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Berkley (1975) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นคือการที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้

Erwin (1976) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง

Cohen and Uphoff (1977) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

United Nations (1981) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมคือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

อรทัย ก๊กผล (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2540) ให้ความหมายไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญ ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ องค์กร อาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ถวิลวดี บุรีกุล (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจนความเป็นตัวของตัวเอง ที่จะดำเนินการตามที่ริเริ่มนั้น และการมีส่วนร่วมคือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ' โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

สรุปโดยรวม การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคเข้ามามีส่วนร่วมมีอื่กันในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ ความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวม และมีการสืบสาน รักษา ต่อยอดไว้ให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

กระบวนการมีส่วนร่วม

เมื่อก้าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว จะต้องนึกถึงกระบวนการที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เพราะอย่างน้อยที่สุดประชาชนจะต้องได้รับรู้ขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินงาน และขั้นตอนในการประเมินผลงาน เพื่อให้รับรู้ถึงความเป็นไปในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการที่ได้ทำการวิจัยได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมตามประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ

2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

จากแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่นักวิชาการทั้งหลายได้ให้ทรรศนะไว้ในเบื้องต้นที่กล่าวมา มีความหลากหลายในประเด็นมากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม หากนำมาประมวลให้เป็นลักษณะที่เป็นระบบตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) จะเห็นว่า มีความเป็นระบบในเรื่องของประเด็นสำคัญ โดยเขาได้มีการนำเอากระบวนการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการทั้งหลายมาประมวลเป็นแนวคิดหลัก และได้จำแนก รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลนั้น สิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

โดยสรุป กระบวนการมีส่วนร่วมในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งให้ความสนใจถึงการมีส่วนร่วมในประเด็นปัญหา การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน

และดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ชุมชนต้นแบบ

ชุมชนบุญนิยมสันตือโศก กรุงเทพมหานคร

บริบทชุมชนบุญนิยมสันตือโศกเป็นชุมชนที่ใช้หลักคำสอนของศาสนาพุทธเป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิต ครอบครัวและใช้ในการดำเนินกิจกรรม และกิจการทุกด้านของชาวโศก โศกมีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างจากสังคมภายนอกทั่วไป เป็นสังคมที่ทวนกระแส เพราะว่ากระแสสังคมตอนนี้ให้คุณค่ากับเงินทอง ตำแหน่ง เกียรติยศ ชื่อเสียง ความทันสมัย ทั้งหลายแหล่ แต่ว่าคนกลุ่มนี้ให้คุณค่ากับความดีงาม มีชีวิตที่ไม่เบียดเบียน เป็นเรื่องของความสงบ มีสภาวะจิตที่สมดุล ไม่ติด ยึดอยู่กับวัตถุนิยม แม้ว่าจะเป็นทวนกระแส แต่แล้วก็เป็นการกระตุกสังคมว่า มันก็มีอีกเส้นทางหนึ่งที่ไม่มันทำให้เกิดสภาวะที่สมดุลอยู่เหมือนกัน และคนกลุ่มนี้เขาก็มีเส้นทางที่งดงาม เป็นวิถีชีวิตที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน สังคมนี้ให้คุณค่าของความดีงาม มากกว่าวัตถุอยู่ร่วมกันด้วยหลักสาธารณโภคี ซึ่งแปลว่า ทรัพย์ของส่วนรวม ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือพึ่งตนเอง ไม่เป็นหนี้ สร้างให้มากเกินกว่าที่ใช้ และแจกจ่ายแจกจ่ายออกไปสู่สังคม จุดหมายปลายทางของชาวโศก คือ การมีชีวิตที่เบิกบาน แจ่มใส มัธยัสถ์ สุขภาพ สงบ หมดความอยาก ล้นความเสพ หลักการดำเนินชีวิตของชาวโศกโดยทั่วไปจึงเกี่ยวข้องกับการ ลดละ กล้าจน ทนเสียดสี หนีสะสม นิยมสร้างสรรค์ สวรรค์นิพพาน

ชุมชนชาวโศกเน้นการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สันโดษ มัธยัสถ์ ประกอบกับมีวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบบุญนิยม ซึ่งเป็นแนวคิดของสมณะโพธิรักษ์ชุมชนชาวโศกอยู่ร่วมกันเป็นเหมือนครอบครัวใหญ่ไม่อยู่โดดเดี่ยวเอาแต่ตัวคนเดียวรอด มีความรักต่อกันที่สูงส่งแต่ไม่ผูกพันกัน ไม่ยึดว่าเป็นของเรา สงเคราะห์กัน ไม่วิวาทกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่กันอย่างเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เป็นสังคมที่อบอุ่น ไม่เห็นแก่ตัว ไม่กอบโกย เคารพกันตามฐานะของศีล ตามวิญญูณ์ แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ด้วย เงินส่วนกลางเรียกว่า “สาธารณโภคี” ร่วมกันทำงาน คนในสังคมมีการปรับตัวเข้าหากัน มีแนวคิดไปในแนวทางเดียวกัน มีการรับและให้ทางด้านวัตถุและจิตวิญญาณ มีสัมพันธภาพที่ดีงดงาม ประกอบอาชีพร่วมกันด้วยการค้าขายเครื่องอุปโภคบริโภค ของใช้ปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ยา เสื้อผ้า ด้วยระบบ “บุญนิยม” กินอาหารร่วมกันที่โรงครัวกลาง ไม่นิยม สะสมสิ่งของ เช่น ทีวี ตู้เย็น คุณสมบัติคนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนได้ต้องถือศีล 5 ละอบายมุขและรับประทานมังสวิรัต มุ่งพัฒนาจิตวิญญาณของตนเองและช่วยเหลือสังคม

ภาพที่ 2 เสาหลัก และ 4 หลักคิดการใช้ชีวิตครอบครัว

3 เสาหลัก คือ บ้าน-วัด-โรงเรียน วัดจะต้องพึ่งพาบ้านและโรงเรียนในด้านวัตถุ และแรงงาน ในขณะที่บ้านและ โรงเรียนจะต้องพึ่งพาวัดในด้านจิตวิญญาณ บ้านและโรงเรียนก็ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ในลักษณะของผู้ให้และผู้รับ ชุมชนอโศก เป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งครอบครัวจะอบอุ่นได้จะต้องมี บ้าน-วัด-โรงเรียนเป็นที่หล่อหลอม ประกอบกับใช้ชีวิตที่มีหลักธรรม เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวกับการดำเนินชีวิต ครอบครัว จึงทำให้ครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข เป็นชีวิตที่ปลอดความรุนแรง อีกทั้ง ชุมชนให้ ปัจจัย 4 ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานที่ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข ให้การเลี้ยงดู การศึกษา อาหารการกิน สิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่มีให้หมด การอบรมสั่งสอนจากคนในชุมชน มีปัจจัยในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ ไม่มีค่าใช้จ่ายใน ครัวเรือน อีกทั้งยังมีความปลอดภัยในเรื่องที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันแบบ บ้าน-วัด-โรงเรียน ยังส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนทั้งชุมชนอยู่ในแบบแผนเดียวกัน อยู่ในแบบแผนที่สอดคล้องกัน คือ วัด ก็ให้ชีวิตที่เรียบง่าย โรงเรียนก็เรียบง่าย มันก็เลยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของวิถีปฏิบัติ เช่น มีวิถีชีวิตที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รับประทานอาหาร มังสวิรัต รักษา ศีล 5 ละเลิกอบายมุขเพื่อให้เกิดประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน มีแนวคิดที่เป็นหลักปฏิบัติเหมือนกันทั้งชุมชน ยกตัวอย่างเช่น การแยกขยะเพื่อให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัดสุด

วิถีชีวิตครอบครัวของชาวชุมชนบุญนิยมสันติอโศก มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่ปรากฏให้เห็นในชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของสมาชิกครอบครัวทุกคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนในรูปแบบของ บ้าน-วัด-โรงเรียน ซึ่งเป็นบริบทที่ เอื้อต่อการมีชีวิตแบบเรียบง่าย ดำเนินผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ดังนี้ 1) การเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิต เป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง และการมีชีวิตที่ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น 2) การใช้ชีวิตที่พอเพียง เป็นการตระหนักถึงความพอเหมาะพอดี

และไม่ตื่นรนแสวงหาไม่ยอภาคอะไรเกินความจำเป็น มีความสมถะ มัคน้อย สันโดษ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ออกเป็น 2 ประเภท ความพอเพียงทางกายภาพ และความพอเพียงทางจิตใจ ความพอเพียงทางกายภาพ หมายถึง การมีชีวิตความเป็นอยู่ สมถะ เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ความพอเพียงทางจิตใจ หมายถึง ความรู้จักพอ ไมโลภ มีอารมณ์ที่สงบจากกิเลส ความอยากได้ต่าง ๆ 3) การเต็มใจให้การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เป็นการตระหนักถึงคุณค่าของการให้ มีจิตเมตตา เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลผู้อื่น ยินดีให้ประโยชน์ผู้อื่น มากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน 4) การใช้ชีวิตอย่างมีระเบียบ เป็นการ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตที่ต้องมีหลักยึดของศีล และหลักปฏิบัติต่าง ๆ ของชาวอโศก เช่น ถือศีล 5 ละอบายมุข การรับประทาน อาหารพร้อมกันที่ศาลาฟังธรรม และการอยู่ร่วมกันด้วยระบบสาธารณโภคี ที่ทุกคนในชุมชนยอมรับ และทำตาม (สุจิตรา วัฒนาศรี, 2561)

บ้านคีรีวง ชุมชนต้นแบบ

ชุมชนบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในหุบเขา มีวิถีชีวิตหากินอยู่กับป่า พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในวิถีธรรมชาติทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ ทำสวนสมรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ชุมชนนี้ผ่านการต่อสู้กับวิกฤตธรรมชาติครั้งแล้วครั้งเล่าแต่สามารถยืนหยัดพลิกฟื้นแผ่นดินขึ้นมาด้วยความอุตสาหะพยายามของผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มองค์กรของชาวบ้านอย่างหลากหลาย ชุมชนนี้อยู่ด้วยความรัก สามัคคี ซื่อสัตย์ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ด้วยคุณสมบัติที่งดงามเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนทำให้บ้านคีรีวงโดดเด่น มีชื่อเสียงเล่าขานถึงตำนานของชุมชน การต่อสู้จากบรรพบุรุษ สืบทอดสู่รุ่นหลานและยังคงดำเนินต่อไป สามารถดึงดูดผู้คนให้สนใจมาศึกษาวิถีชีวิต ก่อเกิดรายได้สร้างเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงสู่การพึ่งตนเอง มีการพัฒนากิจกรรมนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้วยวิถีชีวิตของชุมชนคีรีวงจะมีความสัมพันธ์กับป่าและสิ่งแวดล้อมที่สั่งสมมายาวนาน เช่น บรรพบุรุษมีการทำสวนสมรม มีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยชุมชน จากทรัพยากรที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์เหล่านี้ ชุมชนคิดว่าควรจะได้มีการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างคุ้มค่าโดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มหัตถกรรมจักสานคลุ้มมาใช้แปรรูปเป็นตะกร้า กระเป๋า กระจาด เป็นต้น กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ นำใบไม้ เปลือกไม้ แก่นไม้ มาใช้ในการย้อมสีผ้า กลุ่มสมุนไพร น้ำเปลือกมังคุดมาทำสบู่ สมุนไพรเปลือก มังคุด เป็นต้น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมามีการกล่าวขานเป็นที่ยอมรับของชาวคีรีวงและผู้มาเยี่ยมเยือน ผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏจำนวนไม่น้อยเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงรุ่นลูกหลาน เช่น การจักสานโต๊ะรีะ มาใส่หาบผลไม้ลงจากภูเขา การทำหมาด้อมมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร ขนม การนำกะลามะพร้าวมาแปรรูป

เป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้สมัยใหม่ เช่น กระดุม สร้อยคอ เข็มขัด กระเป๋า ต่างหู โคมไฟ สามารถจำหน่ายได้แพร่หลาย ผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏเหล่านี้เกิดจากการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ชุมชนศรีวังสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมในการดำเนินชีวิตให้รักบ้านเกิดรักท้องถิ่น รักการให้บริการในการดำเนินกิจการบนพื้นฐานความคิดว่า "ทำโดยชุมชน ของชุมชน เพื่อชุมชน"

ชุมชนบ้านศรีวังมีการบริหารจัดการทุนของชุมชนอย่างมีศักยภาพ โดยมองเห็นสินทรัพย์ที่ชุมชนมีอยู่ เช่น ทุนทางปัญญา ได้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี ค่านิยม ทุนทางสังคม ได้แก่ ความสามัคคี เอื้ออาทร ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าเขา แม่น้ำ ต้นไม้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม นำมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นแหล่งก่อเกิดรายได้แก่ชุมชน โดยพื้นฐานในชุมชนนี้มีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ทุกคนมีความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมศึกษาหาความรู้ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาผนวกกับความรู้เดิมเป็นการสร้างวิทยาการใหม่ ๆ บริหารทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากสินทรัพย์ดังกล่าว ชุมชนศรีวังยังมีการระดมทุนในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีแหล่งเงินทุน เป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแหล่งทุนสำคัญของชุมชนที่ทำให้คนเกิดนิสัยการออม เกิดความไว้วางใจ เสียสละซื่อสัตย์ สร้างความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมร่วมกัน ปัจจุบันในชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนหลายประเภท เช่นกองทุนหมู่บ้าน กองทุน กข.คจ. กองทุนจากสำนักงานเคหะแห่งชาติ ทุนจาก JBIC มูลนิธิโกลบอลคิมทอง กองทุนเต็มสี่เหลี่ยมใส่เขาหลวง กองทุนเหล่านี้มีส่วนสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนศรีวัง เกิดการสร้างวิสาหกิจชุมชนที่เติบโตก้าวหน้า สร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการยกย่องมีชื่อเสียงโดดเด่นแพร่หลาย เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มบ้านสมุนไพรกลุ่มใบไม้ กลุ่มหัตถกรรมจักสาน การผลิตและการบริหารจัดการทุนเกิดจากคนในชุมชนจัดระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งเรียนรู้และปฏิบัติจริง จนเกิดบทเรียนของชุมชนในการเป็นต้นแบบวิสาหกิจชุมชนแก่กลุ่มองค์กรชุมชนที่สนใจเรียนรู้ มาศึกษาดูงานนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนศรีวัง เป็นการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน มีรายได้ที่มั่นคง มีความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ทั่วไป (ประวัติชุมชนบ้านศรีวัง, ม.ป.ป.: ระบบออนไลน์)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นุจรี ใจประนบ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาในจังหวัดมหาสารคาม มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านความรู้ ด้านแรงจูงใจ ด้านภาวะผู้นำ และด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย รูปแบบการพัฒนาย่อย 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ รูปแบบการพัฒนาความรู้ รูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจ และรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมทั้งกิจกรรมฝึกอบรม 9 กิจกรรม คือ กิจกรรมภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน กิจกรรมผู้นำต้นแบบ กิจกรรมศักยภาพชุมชน กิจกรรมอนาคตชุมชน กิจกรรมการขับเคลื่อนแผน กิจกรรมประเมินแผน กิจกรรมการยอมรับนับถือ

จามรี พระสุนิล (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ชุมชนมีสุขด้วยภูมิปัญญาของพระราชินีในพื้นที่ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ภูมิสังคมหรือภูมิศาสตร์สังคมของชุมชนตำบลป่าตึงนั้น เป็นวัฒนธรรมชุมชนแบบพหุวัฒนธรรม โดยผลการวิเคราะห์ภูมิสังคมของชุมชนตำบลป่าตึง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านการมีสัมมาชีพ ประกอบอาชีพที่สามารถพึ่งตนเองได้ ในระดับมากที่สุด และการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของพระราชินีในด้านต่าง ๆ ของชุมชน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่มีการถ่ายทอดด้านการเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ชุมชนมีสุขด้วย ภูมิปัญญาของพระราชินีพบว่าชุมชนตำบลป่าตึงสามารถประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการเป็นเป้าหมายและกระบวนการทำงานด้านการพัฒนาชุมชนด้วยกลไกการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับภูมิสังคม ที่มีกระบวนการทำงานอย่างเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

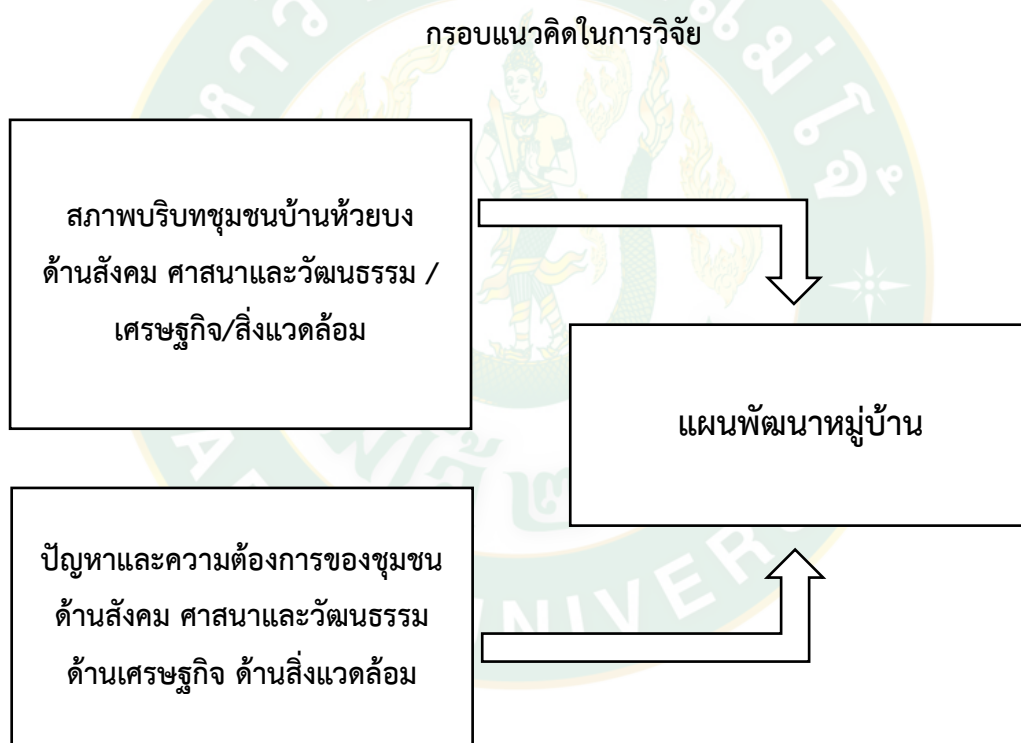
วราภรณ์ ปานะพิพัฒน์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความสามัคคี การรับรู้ข่าวสาร ความมั่นคง ความผูกพัน และภาวะผู้นำ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการกำหนดแผน ด้านการประเมินแผน ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และด้านการควบคุมแผน ปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถพยากรณ์ผลกระทบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ ร้อยละ 79.50

สรารุช สืบเพ็ชร (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (2) ประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุและหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ประชาชนความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเท่าที่ควร และแผนพัฒนายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และควรเผยแพร่ร่างแผนพัฒนาสามปีให้ประชาชนได้ศึกษาก่อนที่จะมีการลงพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการตามโครงการและในการประชาชนควรเป็นคณะกรรมการร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อประเมินผลได้อย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนร่วมเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขโครงการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงานหรือโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น เพื่อให้ท้องถิ่นได้พิจารณาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาของท้องถิ่นอีกทั้งจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของท้องถิ่นได้เต็มความสามารถของคนในพื้นที่

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและต้นแบบชุมชนที่ศึกษา ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า กระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งและการพัฒนาชุมชนไปสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นหัวใจหลักที่ต้องพัฒนาไปด้วยกันโดยการผลักดันแผนแม่บทอย่างมีส่วนร่วมของแต่ละชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งคือชุมชนที่มีพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งเดียวประกอบด้วยพลังทางสังคมพลังทางศิลปกรรม และพลังทางปัญญา ซึ่งความสำเร็จของการนำแผนชุมชนมาใช้ในชุมชนคือการพัฒนาแนวความคิดของการเรียนรู้สู่การพึ่งตนเองของชุมชนจากบทชีวิตจริง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ต้องการทำให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบถึงหน้าที่และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการประชุมพบปะพูดคุย

ปรึกษาหารือร่วมกัน หรือการทำประชาคม เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับทราบปัญหา ความต้องการที่แท้จริง ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเสนอแนะข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินการจัดทำ แผนพัฒนามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลภายในชุมชน จะต้องมีการรับรู้ข้อมูลการดำเนินงาน ต่าง ๆ เพื่อที่จะเข้ามาตรวจสอบการทำงานของทีมงานคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อความโปร่งใส เป็นที่รับรู้และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหมู่บ้านประสบ ผลสำเร็จ สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างถูกต้อง และจากการ ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดใน การศึกษาเรื่อง "การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปลงตำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัด เชียงใหม่" ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) แบบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นในการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยมีวิธีการค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นที่ในการวิจัย

หมู่บ้านห้วยบง หมู่ 7 ตำบลปงตำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพที่ 4 พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย

ที่มา: [HTTPS://EARTH.GOOGLE.COM/WEB/@19.75905169,99.11892886,541.16022825A,1777.35084388D,35Y,0H,0T,OR](https://earth.google.com/web/@19.75905169,99.11892886,541.16022825A,1777.35084388D,35Y,0H,0T,OR)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้วิจัยได้เลือกใช้ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนบ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 136 ครัวเรือน เพื่อให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าเขต จำนวน 30 คน เพื่อให้ข้อมูลในการจัดทำเวทีสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 โดยการรวบรวมข้อมูลตามสภาพภูมิและสังคม บริบทของชุมชนด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ความต้องการและปัญหาของชุมชน
2. การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นของชุมชน โดยผู้นำคณะกรรมการ อันจะนำไปสู่การสรุปแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และวิเคราะห์ชุมชน (SWOT analysis)

การรวบรวมข้อมูล

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ศึกษา ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน จากหนังสือตำรา เอกสารและบทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย รวมถึงข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนหมู่บ้านห้วยบง ที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทางกายภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของพื้นที่ศึกษา

ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เข้าไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยเป็นผู้เขียนคำตอบตามที่ผู้ให้ข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินงาน เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ตามบริบทสภาพภูมิและสังคมของหมู่บ้านห้วยบง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา จากหน่วยงานเทศบาล พัฒนาชุมชนอำเภอ

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group)

ตั้งประเด็นคำถามให้แก่ที่ประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เชิญมา ประกอบด้วยผู้นำอาวุโสหมู่บ้าน (ฮีโร่) 1 คน บาทหลวง 1 คน ชิสเตอร์ ผู้นำทางการปกครอง 5 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออม. และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน 4 คน ได้แก่ 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล 2) หัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบล 2) พัฒนาการประจำตำบล 4) ครูประจำโรงเรียนในชุมชน เพื่อให้ที่ประชุมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูล และร่วมกันอภิปรายในประเด็นสำคัญ

การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ใช้วิธีการสังเกตโดยกระทำควบคู่ไปกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม องค์กรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออม. เป็นต้น โดยเฉพาะการประชุมประชาคมของหมู่บ้าน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ของคนในชุมชน เพื่อที่จะเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการรวมกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประกอบต่าง ๆ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

ตัวแทนผู้ที่เข้าร่วมให้การสัมภาษณ์ ในชุมชนหมู่บ้านห้วยบง ในประเด็นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนห้วยบง ในรูปแบบของการทำประชาคมหมู่บ้าน โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวแทนประชาคม ประกอบด้วยผู้นำอาวุโสหมู่บ้าน (ฮีโร่) 1 คน บาทหลวง 1 คน ชิสเตอร์ ผู้นำทางการปกครอง 5 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออม. และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน 4 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล หัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบล พัฒนาการประจำตำบล และครูประจำโรงเรียนในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งด้านปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้จำแนกออกมาเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ประกอบด้วยข้อมูลที่เก็บรวบรวมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลสภาพบริบทของชุมชนทั้งด้านทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ประกอบด้วยข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งด้านปฐมภูมิและทุติยภูมิ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 ประกอบด้วยข้อมูลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน การวิเคราะห์สภาพปัจจัยแวดล้อม ข้อมูลตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น จะนำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์จำแนกประเภทข้อมูล การสรุปเพื่อตีความเปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่

โดยได้การกำหนดค่าระดับความคิดเห็นของปัญหาด้านต่าง ๆ (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม) ไว้ 5 ระดับ จากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด (คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00)
- 4 คะแนน หมายถึง มาก (คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20)
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง (คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40)
- 2 คะแนน หมายถึง น้อย (คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60)
- 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด (คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง หมู่ที่ 7 ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นจากผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลทางภูมิและสังคมของหมู่บ้านแห่งนี้ด้วยตนเอง สืบเนื่องจากตลอด 65 ปีที่ผ่านมา เกิดพัฒนาเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนและทำให้วิถีชีวิตและแนวคิดของผู้คนเปลี่ยนไป ซึ่งผู้วิจัยมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับผู้อาวุโส ผู้นำ แกนนำสมาชิกในชุมชน ทำให้ได้รับทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงข้อมูลบริบท และปัญหาอุปสรรคที่มีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อม เป็นสิ่งที่ท้าทายในงานวิจัยนี้ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ที่เปรียบเสมือนเข็มทิศกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องสำหรับหมู่บ้านห้วยบง เพื่อให้ชุมชนก้าวหน้าพัฒนาไปในอนาคตข้างหน้าโดยไม่หลงทิศทาง โดยมีหน่วยงานหลายภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องการให้งานวิจัยนี้ให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจากชาวบ้านห้วยบง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยมีความมุ่งหวังอยากให้เกิดผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาต่อไป ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านประจำเดือน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาต่าง ๆ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) หมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนบ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่ ที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
ของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านห้วยบง

1.1 อาณาเขตการปกครอง

บ้านห้วยบง หมู่ที่ 7 ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 130 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที บนถนนโชตนา หมายเลข 107 เชียงใหม่-ฝาง ผ่านอำเภอแมริม แม่แตง เชียงดาว ไชยปราการ อยู่ห่างจากตัวอำเภอไชยปราการ 5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5-10 นาที หมู่บ้านห้วยบง มีพื้นที่รวมทั้งหมด 10 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับหมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก ติดกับหมู่บ้านปงดำ ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดกับหมู่บ้านปาง ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดกับหมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

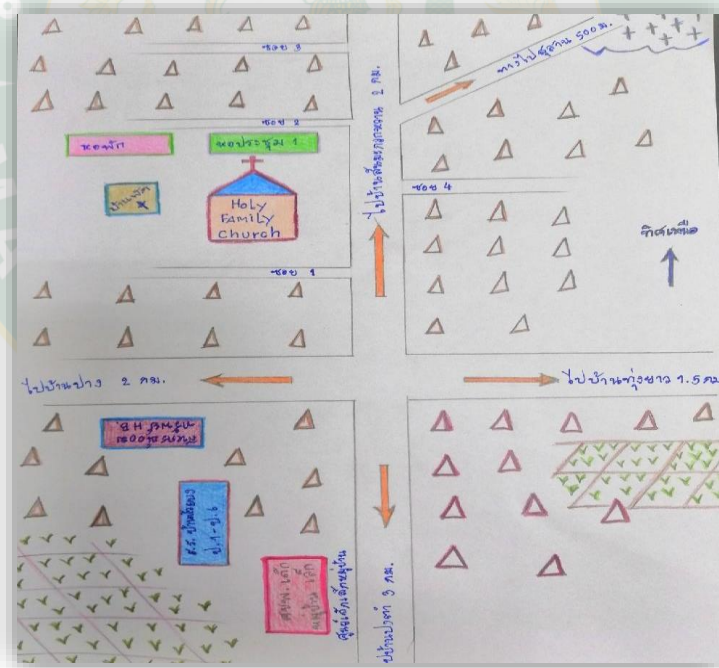
ภาพที่ 5 ที่ตั้งหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: <https://earth.google.com/web/@19.75905169,99.11892886,541.16022825A,1777.35084388D,35Y,0H,0T,0R>

1.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านห้วยบง

หมู่บ้านห้วยบง เป็นชุมชนแห่งความเชื่อในศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ที่มีความละม้ายคล้ายคลึงกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ความรอดของชาวอิสราเอลในพระคัมภีร์ ซึ่งชุมชนแห่งนี้เปรียบเสมือน “ดินแดนแห่งพันธสัญญา” ที่พระเจ้าทรงสัญญาและมอบไว้กับบรรพบุรุษ โดยผ่านทางผู้นำบรรพชน คือกลุ่มมิชชันนารีนักบวชคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งเบธาราม จากประเทศฝรั่งเศสและผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ร่วมก่อตั้งหมู่บ้านทุกคน ด้วยสภาพชีวิตที่ยากจนแร้นแค้น และมีความเชื่อฝังแน่นในเรื่องผีสิงนางไม้ ประกอบกับความอดอยากและเกิดความแห้งแล้งกันดารในพื้นที่บ้านแม่ลาย ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้การทำมาหากินก็แสนยากลำบาก จึงได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเกิดขึ้น เพื่อหนีความลำบากยากจนและหาถิ่นที่อยู่ใหม่ เพื่อชีวิตที่ดีกว่าสำหรับลูกหลานในอนาคตข้างหน้าโดยมีเป้าหมาย คือบ้านห้วยบง

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายสมาน บวรเดชภักดี อดีตผู้ใหญ่บ้านคนที่ 1 และนายสนั่น เซอร์ อดีตผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2 และจากบันทึกของนายวีรพันธ์ ตูเว อดีตประธานกลุ่มออมทรัพย์ห้วยบงพัฒนา)

ภาพที่ 6 แผนที่หมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านห้วยบง ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 เดือนมีนาคมปีพุทธศักราช 2500 (ค.ศ.1957) โดยมีชาวบ้าน 7 ครอบครัวได้มาตั้งรกราก ณ หมู่บ้านห้วยบง โดยนายปีหน้า เซอร์ เดิมอยู่บ้านแม่ลาย ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับคำแนะนำจากบาทหลวงโพญินี มิซซันนารีคณะพระหฤทัยแห่งพระเยซูเจ้าแห่งเบธรัม ให้มาสำรวจพื้นที่ที่อำเภอฝางซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการทำเกษตรและตั้งถิ่นฐาน ซึ่งก็เป็นการมาสำรวจครั้งแรก โดยมีบาทหลวงโพญินีและนายลิกะโตะ ร่วมเดินทางมาสำรวจครั้งแรก เมื่อได้มีการสำรวจดูพื้นที่หลายแห่งในเขตบ้านแม่สาว แต่ยังไม่มีการสรุปหรือตัดสินใจที่จะย้ายมาอยู่จึงกลับไปยังที่ฐานที่อยู่เดิม และในเวลาต่อมา นายปีหน้าได้ชวนเพื่อนขึ้นมาสืบมาสำรวจอีกครั้ง โดยมีนายมอแล ตูเว และนายมูตือ ดิมู มาร่วมสำรวจเป็นครั้งที่สอง ผลสุดท้ายได้ประทับใจพื้นที่ห้วยบง ซึ่งเป็นทำเลที่ตั้งที่มีสายน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปี ท่ามกลางผืนป่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และปกคลุมไปด้วยป่าไม้และป่าไผ่ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านห้วยบง” เมื่อได้ตัดสินใจเลือกสถานที่ตั้งหมู่บ้านได้แล้ว นายปีหน้าได้กลับไปหาเพื่อนที่บ้านแม่ลาย ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อชวนให้ไปอยู่ด้วยกัน ก่อนที่นายปีหน้าจะย้ายถิ่นฐานขึ้นมาอยู่ที่บ้านห้วยบง นายปีหน้าได้กลับใจเข้ามานับถือศาสนาคริสต์ และได้เรียนหลักคำสอน บทสวดภาวนา และหลักปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเป็นคริสตชนที่ดี จนเวลาผ่านไปหนึ่งปีกว่าจากนั้นนายปีหน้า จึงได้ชวนเพื่อนอีก 6 ครอบครัว จะร่วมเดินทางมาด้วยกัน คือ 1) ครอบครัวนายปีหน้า เซอร์ 2) ครอบครัวนายมอแล ตูเว 3) ครอบครัวนายพาจ่า ตุนุ 4) ครอบครัวนายหีปือ ปูทุ 5) ครอบครัวนายดิน้อย ปูทุ 6) ครอบครัวนายมูตือ ดิมู การเดินทางด้วยเท้าในวันแรกได้มาถึงบ้านแม่อมลอง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการนอนพักที่นี้ 1 คืน พอรุ่งเช้าได้เดินทางต่อมาถึงปอสะเพ (ออบหลวง) ทั้งคณะได้นอนพักที่นี้ 1 คืน พอรุ่งเช้าได้มีการเหมารถมาถึงที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และได้มาพักที่บ้านพักศาลาของโบสถ์ โดยมีบาทหลวงหลุยส์ ลูเอรู เป็นเจ้าอาวาส และได้นอนพักที่นี้อีก 1 คืน เช้าวันรุ่งขึ้นเมื่อได้ทานอาหารเช้าเสร็จ นายปีหน้า และเพื่อนหัวหน้าครอบครัว ได้เดินทางขึ้นไปที่บ้านแม่ปอนเพื่อเข้าพบบาทหลวงเซกิน็อตเพื่อที่จะได้รายงานและปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเดินทางที่จะไปตั้งรกรากถิ่นที่อยู่แห่งใหม่ โดยบาทหลวงเซกิน็อตได้ให้ความช่วยเหลือโดยได้หารถ 1 คันเพื่อไปส่งและบรรทุกสัมภาระต่าง ๆ และร่วมเดินทางมาด้วย เช้าวันรุ่งใหม่ ก็ได้ออกเดินทางจากอำเภอจอมทอง มาถึงตัวจังหวัดเชียงใหม่ และได้มีสมาชิกสมทบเพิ่มอีก 1 ครอบครัว คือนายปูเล๊ะ ซึ่งมาจากบ้านแม่ปอนมาร่วมเดินทางเพิ่มเป็น 7 ครอบครัว เมื่อมาถึงตัวเมืองเชียงใหม่ ได้ไปพักที่บ้านพักพระสังฆราช คือสถานกงสุลฝรั่งเศส ทั้งคณะได้นอนพักที่นี้เป็นเวลา 2 คืน ช่วงเวลาดังกล่าวที่อยู่ที่นี่ นายปีหน้าและเพื่อนร่วมเดินทางได้มีโอกาสเข้าพบพระสังฆราชลูเซียน ลาก็อต เพื่อปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ที่จะไปตั้งถิ่นที่อยู่แห่งใหม่คือบ้านห้วยบง วันต่อมาบาทหลวงเซกิน็อต ได้พานายปีหน้า พร้อมด้วยเพื่อน 7 ครอบครัว ได้เดินทางมาถึงบ้านสันตันเปา ซึ่งเป็นบ้านของพี่น้องคนเมืองและได้นอนพักที่บ้านนายแก้วผ่า 2 คืน จากนั้นก็ได้เดินทาง

มายังที่ห้วยบง นายปีหน้าและเพื่อน ๆ ได้ลงมือสร้างกระท่อมเล็ก ๆ อยู่กันไปอย่างชั่วคราวก่อน และบาทหลวงเซกินีออต ได้ทำพิธีถวายมิสซาบูชาขอบพระคุณใต้ต้นไม้ไผ่ พร้อมกับชาวบ้าน โดยท่านบาทหลวงได้นอนพักค้างคืนกับชาวบ้านด้วยเป็นเวลา 2 คืน หลังจากนั้นบาทหลวงก็ได้กลับไปยังบ้านแม่ปอนและท่านก็ได้มาเยี่ยมชาวบ้านเป็นบางครั้ง และท่านได้ส่งนาย ซอลอย ให้มาเป็นครูคำสอนที่นี่ เพื่อที่จะได้มาช่วยดูแลและสอนคำสอนให้กับชาวบ้านแทนบาทหลวง

ในปีต่อมาในพุทธศักราช 2501 (ค.ศ.1958) มีชาวปกากะญอจากอำเภอมะเสเรียง และอำเภอสอด ได้อพยพตามขึ้นมาอีก 10 ครอบครัว คือ 1) ครอบครัวนายพาละ หย่อแคว 2) ครอบครัวนายเม้าะออ 3) ครอบครัวนางโป๊ะพอ 4) ครอบครัวนายก้อน้อย 5) ครอบครัวนางต๋อยโม 6) ครอบครัวนางเหล่าโพ 7) ครอบครัวนายพาติ๊ะ ตะจู้ 8) ครอบครัวแม่นายปีหน้า 9) ครอบครัวนายหะยะลี 10) ครอบครัวนายดูวา กะโน๊ะ หลังจากนั้นชาวบ้านก็อพยพกันมาเรื่อยๆ ตามคำบอกเล่าและชักชวนของญาติพี่น้องที่ได้มาอยู่ก่อนหน้านั้น

นายปีหน้า พร้อมกับเพื่อนบ้านได้ร่วมมือร่วมใจกันช่วยกันสร้างบ้านหลังใหญ่และดีขึ้น โดยมีบาทหลวงเซกินีออต ได้มาทำพิธีเสกบ้านให้กับชาวบ้าน พร้อมทั้งโปรดศีลล้างบาป และศีลกำลัง ให้กับชาวบ้าน เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชาวบ้านก็คิดที่จะสร้างวัดเล็ก ๆ ขึ้นมาสร้างด้วยไม้ไผ่เป็นโบสถ์ชั่วคราวสำหรับเป็นที่นมัสการพระเจ้า เพื่อที่ชาวบ้านจะได้ใช้เป็นสถานที่สำหรับร่วมจิตร่วมใจสวดภาวนาด้วยกัน เมื่อคุณพ่อมาจะได้มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ร่วมถวายบูชาขอบพระคุณพระเจ้าพร้อมกัน แต่เมื่อสร้างวัดเสร็จไม่นาน ก็เกิดปัญหาขึ้นระหว่างคนข้างนอก (คนเมือง) ได้กล่าวหาชาวบ้านว่าการมาอยู่ที่นี่เป็นต้นเหตุของการเกิดความแห้งแล้ง ทำให้ฝนไม่ตกเพราะชาวบ้านนับถือศาสนาคริสต์ และมาอยู่ที่ต้นน้ำและได้สร้างวัดที่ต้นน้ำของเขา มีการข่มขู่ชาวบ้านให้ชาวบ้านรื้อถอนวัดและให้ย้ายออกไปที่อื่น แต่ด้วยนายปีหน้าเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่นคง ได้มีวิธีการเจรจาพูดคุยและได้อธิบายถึงความสำคัญของโบสถ์ที่ชาวบ้านต้องมีไว้สำหรับนมัสการพระเจ้า ให้คนต่างศาสนาได้เข้าใจ จึงไม่มีการรื้อถอนวัดเกิดขึ้น โดยช่วงแรกมีคุณพ่อเซกินีออต และครูซอลอยมาดูแลช่วยสอนคำสอนให้กับชาวบ้าน ได้ประมาณ 2 เดือน ต่อจากนั้นก็มีการสอนคนที่ 2 คือครูซอคา ปู่เป เข้ามาช่วยสอนคำสอน ต่อมาในปีพุทธศักราช 2502 (ค.ศ.1959) ทางพระสังฆราชลูเซียน ลากีออต ประมุขสังฆมณฑลเชียงใหม่ ได้มอบหมายให้บาทหลวงยวง ลานีส มิซันนารีนักบวชคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งเบธาราม ชาวฝรั่งเศส มาเป็นเจ้าอาวาสเจ้าอาวาสคนที่หนึ่ง ที่มาอยู่ประจำที่บ้านห้วยบงซึ่งเป็นบาทหลวงคนแรกที่เข้ามาดูแลงานอภิบาลสัตบุรุษในเขตนี้

เนื่องจากมีชาวบ้านจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ๆ ส่วนเด็ก ๆ ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา บาทหลวงได้เล็งเห็นความสำคัญทางการศึกษาและอนาคตของเด็กที่จะต้องมีการพัฒนาทางการศึกษาและความรู้ ท่านจึงได้สร้างสถานที่ศึกษาสำหรับเด็กเล็ก คือโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็ก โดยชาวบ้านได้ร่วมมือกันสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กขึ้นมา 1 หลัง โดยบาทหลวงยวง ลานีส ได้ให้

การสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างและจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นครูเพื่อมาสอนเด็กในหมู่บ้าน โดยมีครูชุ่มใจ ครูสมนึก ครูเยวพา และครูศักดิ์ ได้เวียนกันมาสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหมู่บ้านตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ด้วยคริสตชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ คุณพ่อและชาวบ้านจึงได้ช่วยกันสร้างวัดใหม่หลังที่สอง โดยสร้างจากไม้ที่มีความแข็งแรงและใหญ่กว่าเดิมอีก ซึ่งวัดหลังที่สองนี้ใช้ได้ประมาณ 7-8 ปี สภาพของวัดเสื่อมโทรมลงและไม่สามารถรับน้ำหนักคนจำนวนมากได้ และโครงสร้างไม้หลายชิ้นหมดสภาพไป ทำให้ในปีพุทธศักราช 2511 (ค.ศ.1968) คุณพ่อลานีส จึงได้จัดหางบประมาณจากผู้มีจิตศรัทธาจากต่างประเทศ เพื่อจะสร้างวัดที่ถาวรโดยสร้างด้วยคอนกรีต และสามารถรองรับความจุผู้คนที่ได้ที่ 300-400 คนเวลาที่มานมัสการพระเจ้า และชาวบ้านได้ร่วมมือร่วมแรงช่วยกันสร้างวัดจนสำเร็จด้วยความรัก ศรัทธาในพระเจ้า บาทหลวงยวง ลานีส ได้อุทิศชีวิตของตนในการทำงานอภิบาลสัตบุรุษให้กับชาวบ้านห้วยบงตลอดช่วงเวลาที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสที่นี่ ท่านได้ทุ่มเทเสียสละและอุทิศชีวิตการเป็นนักบวชของท่านในการดูแลอภิบาลสัตบุรุษให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตั้งแต่วันแรกที่มารับตำแหน่งจนถึงวันสุดท้ายที่ต้องโยกย้าย โดยดำเนินจิตใจ คุณพ่อได้อบรมสั่งสอน ศีลธรรม จริยธรรม ให้มีความเชื่อศรัทธาในพระเจ้า และท่านเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บรรดาสัตบุรุษเสมอ ท่านได้โปรดศีลศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ให้แก่สัตบุรุษที่กลับใจเชื่อในพระเจ้า ท่านสนใจดูแลเอาใจใส่คนเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นพิเศษ พร้อมทั้งมียารักษาโรคให้กับชาวบ้านเพื่อบรรเทาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยทางร่างกายให้ดีขึ้น ด้านเศรษฐกิจ คุณพ่อได้จัดหาและส่งเสริมให้ชาวบ้าน มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และมีที่อยู่อาศัยที่ดี ด้านการเกษตร ท่านได้ขอความช่วยเหลือจากพระสังฆราชเพื่อจัดซื้อที่ดินแปลงหนึ่งให้กับชาวบ้าน ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และได้จัดหาวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำเกษตรหลายอย่าง เช่น รถแทรกเตอร์ (รถไถเอนกประสงค์) เพื่อใช้เป็นเครื่องทุ่นแรงในการทำเกษตรและหาพันธุ์พืชต่าง ๆ เอามาปลูก คุณพ่อขับรถด้วยตัวเองและได้ทุ่มเทกำลังความสามารถอย่างเต็มที่ โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ไม่ว่าจะเป็งานไถสวนพรวนดิน โดยไม่เกี่ยงว่าจะเป็เวลากลางวัน หรือกลางคืน ต่อมาคุณพ่อได้หาคนมาฝึกขับรถเพื่อจะได้อช่วยคุณพ่อ จนได้มอบหมายให้นายทอโช (สายวะ สะปุ) มาช่วยคุณพ่อในการขับรถไถเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานให้กับคุณพ่อต่อไป

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีชาวบ้าน ได้เจอกับปัญหาอุปสรรคมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวเพื่อเข้ากับคนเมืองในพื้นที่ มีการลักขโมยเกิดขึ้น ไม่ว่าจะการขโมยข้าวในยุ้งฉาง ขโมยสัตว์เลี้ยงในท้องทุ่ง และในบ้าน และมีการฆ่าควายในทุ่งนา ตลอดจนมีการวางยาให้ไก่สัตว์เลี้ยงได้กิน ทำให้ไก่ของชาวบ้านล้มตายเป็นจำนวนมาก และต้องเผชิญกับโรคร้ายที่ไม่สามารถรักษาได้คือโรคไข้มาลาเรีย (ไข้ป่า) และอหิวาต์ตกโรค ทำผู้คนล้มตายจากไปหลายคน ทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งมีความกลัว และหวาดกับภัยอันตรายสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ทำให้หลายครอบครัวได้ตัดสินใจอพยพไปอยู่ที่อื่นเพื่อหาแหล่งที่อยู่ใหม่ เช่น บ้านเมืองงาม บ้านห้วยงู บ้านห้วยโป่ง เป็นต้น

ภาพที่ 7 ทำเนียบเจ้าอาวาส วัดพระวิสุทธิวงศ์ห้วยบง ยุคมิชชันนารี

การปกครองในสมัยนั้นบ้านห้วยบงอยู่ในเขตปกครองของ หมู่ที่ 1 ตำบลปงตำ อำเภอผาง ผู้นำหมู่บ้านต้องขึ้นกับผู้ใหญ่บ้านบ้านปงตำ โดยนายปีหน่าได้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและเป็นผู้นำหมู่บ้านในชุมชน ต่อมาในปีพุทธศักราช 2512 (ค.ศ.1969) บาทหลวงยวง ลานีส ได้รับคำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายให้ไปรับผิดชอบพื้นที่งานอภิบาลแห่งใหม่ที่อำเภอจอมทอง ซึ่งท่านได้อยู่ดูแลรับผิดชอบงานอภิบาลที่วัดห้วยบงเป็นเวลา 10 ปี เมื่อท่านได้ย้ายออกไป มีบาทหลวงปีเตอร์ ซัลลา มิชชันนารี นักบวชคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งเบธาราม ชาวฝรั่งเศส ได้เข้ามาสานงานต่อของท่านเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พุทธศักราช 2512 (ค.ศ.1969) โดยบาทหลวงปีเตอร์ ซัลลา เป็นเจ้าอาวาสคนที่สอง ท่านได้มาอยู่ที่วัดพระวิสุทธิวงศ์ห้วยบงจนถึงปีพุทธศักราช 2535 (ค.ศ.1992) เป็นระยะเวลา 23 ปี ท่านได้สร้างอนุสรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นคุณประโยชน์แก่หมู่บ้านห้วยบงมากมายดังนี้ 1. สร้างบ้านพักซิสเตอร์เพื่อมาพักประจำอยู่ที่โบสถ์ 2. สร้างแท็งค์น้ำประปา (น้ำดื่ม) 3. สร้างธนาคารข้าว 4. ซ่อมแซมศูนย์เด็กเล็ก 5. ปรับปรุงบ้านพักคุณพ่อให้ดีขึ้น ตลอดระยะเวลา 23 ปี ท่านได้ทุ่มเทเสียสละชีวิตอย่างเต็มที่สำหรับงานอภิบาลเพื่อรักและรับใช้พระเจ้าและบรรดาสัตบุรุษชาวห้วยบง ซึ่งดำเนินงานอภิบาลเขตรับผิดชอบของวัดพระวิสุทธิวงศ์ซึ่งเป็นวัดแม่ ยังมีหมู่บ้านอีก 40 กว่าหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบที่ประกอบด้วย 9 อำเภอ คือ 1) เขตอำเภอสะเมิง 2) เขตอำเภอแม่แตง 3) เขตอำเภอปาย 4) เขตอำเภอเชียงดาว 5) เขตอำเภอฟ้าไร่ 6) เขตอำเภอไชยปราการ 7) เขตอำเภอฝาง 8) เขตอำเภอแม่ฮาด 9) เขตอำเภอแม่สรวย ท่านได้เวียนไปเยี่ยมเยียนตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่ออภิบาลสัตบุรุษคอยสอดส่องดูแลอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าการเดินทางจะลำบากแค่ไหนท่านไม่เคยยอมแพ้และพักผ่อน ท่านเป็นที่รักของชาวบ้านทุกที่ที่ท่านได้ไปเทศนาสั่งสอนประกาศข่าวดีเรื่องพระเจ้า และมีชาวบ้านเป็นจำนวนมากที่กลับมาเชื่อในพระเจ้า ท่านได้เป็นแบบอย่างที่ดี และเชื่อไว้วางใจในพระเจ้าเสมอจนถึงในปีพุทธศักราช 2535 (ค.ศ.1992) ท่านได้โยกย้ายไปรับตำแหน่งรับผิดชอบพื้นที่งานอภิบาลที่เขตอำเภอแม่แจ่ม และมีบาทหลวงเปเต ปีโด มิชชันนารีนักบวชคณะพระหฤทัยของพระเยซูเจ้า

แห่งเบธาราม ชาวฝรั่งเศส เข้ามารับหน้าที่เป็นเจ้าอาวาสคนที่สาม ของเขตห้วยบง และมีบาทหลวง สกลิต สะอิ บาทหลวงพื้นเมืองชาวปกากะญอคนแรก ที่ได้มาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส ไม่นานบาทหลวง สกลิต ได้ย้ายออกไปรับผิดชอบที่เขตวัดอื่น ได้มีบาทหลวงทูน ประภาสสันต์ บาทหลวงพื้นเมือง ชาวปกากะญอคนที่สอง มาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสร่วมทำงานกับบาทหลวงเปเต บิโด ได้มีแผนที่จะ สร้างโบสถ์หลังใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิมและมั่นคงถาวร จึงได้ร่วมมือกันสร้างขึ้น ในปีพุทธศักราช 2538 (ค.ศ.1993) สร้างเสร็จสิ้นในปีพุทธศักราช 2539 (ค.ศ.1996) เป็นโบสถ์หลังที่ 4 ของบ้านห้วยบง ช่วงเวลาตลอด 7 ปีที่ท่านบาทหลวงเปเต บิโด เป็นเจ้าอาวาส ท่านทำงานอภิบาลรับใช้พระเจ้าและ สัตบุรุษด้วยความรักและรับใช้ ท่านทุ่มเทเสียสละอุทิศชีวิตของท่านโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ท่านได้ จัดซื้อที่ดินที่เป็นนาให้กับวัดห้วยบง จำนวน 3 แปลงด้วยกัน ต่อมาในปลายปีพุทธศักราช 2541 ได้มี การโยกย้ายอีกครั้งบาทหลวงเปเต บิโด ต้องไปรับหน้าที่รับผิดชอบที่เขตแม่ปอน อำเภอจอมทอง มีบาทหลวงคนใหม่คือบาทหลวงอูร์โก โดนีนิ บาทหลวงมิชชันนารีคณะสงฆ์ของพระเยซูเจ้า แห่งเบธาราม ชาวอิตาลี เข้ามารับตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสคนที่ 4 และในปีพุทธศักราช 2548 มีบาทหลวงจิริกัทร รักสีขาว บาทหลวงชาวปกากะญอของคณะสงฆ์พระหฤทัยของพระเยซูเจ้า แห่งเบธาราม ได้มาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส จนถึงเดือนพฤษภาคม ปีพุทธศักราช 2549 (ค.ศ.2006) มีการ โยกย้ายพระสงฆ์อีกครั้ง บาทหลวงจิริกัทร รักสีขาว ได้ไปเป็นเลขาพระสังฆราช ที่ศูนย์สังฆมณฑล เชียงใหม่ และมีบาทหลวงโชคดี ดำรงอนุรักษ์ มาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสแทน และในปีพุทธศักราช 2560 (ค.ศ.2017) บาทหลวงอาทิตย์ เกษตรสุขใจ มาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสแทนบาทหลวงโชคดี ดำรงอนุรักษ์ ที่ย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสที่เขตวัดห้วยตอง อำเภอแม่วาง และในปีพุทธศักราช 2562 (ค.ศ.2018) บาทหลวงอูร์โก โดนีนิ ได้เกษียณอายุงานอภิบาล ท่านปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอยู่ที่วัด พระวิสุทธิวงศ์ บ้านห้วยบง เป็นเวลา 21 ปี ทางคณะสงฆ์พระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งเบธาราม ได้แต่งตั้งบาทหลวงอาทิตย์ เกษตรสุขใจ บาทหลวงชาวปกากะญอคนที่หนึ่ง ให้ดำรงตำแหน่งเป็น เจ้าอาวาสวัดพระวิสุทธิวงศ์ห้วยบงคนที่ 5 โดยไม่มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส และท่านได้ดำรงตำแหน่งจนครบ วาระ 4 ปี จนถึงเดือนพฤษภาคม ปีพุทธศักราช 2565 (ค.ศ.2022) มีการประกาศแต่งตั้งโยกย้าย พระสงฆ์อีกครั้งของสังฆมณฑลเชียงใหม่และคณะสงฆ์พระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งเบธาราม โดยบาทหลวงโชคดี ดำรงอนุรักษ์ บาทหลวงชาวปกากะญอคนที่สอง ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรง ตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสคนที่ 6 มาจนถึงปัจจุบัน

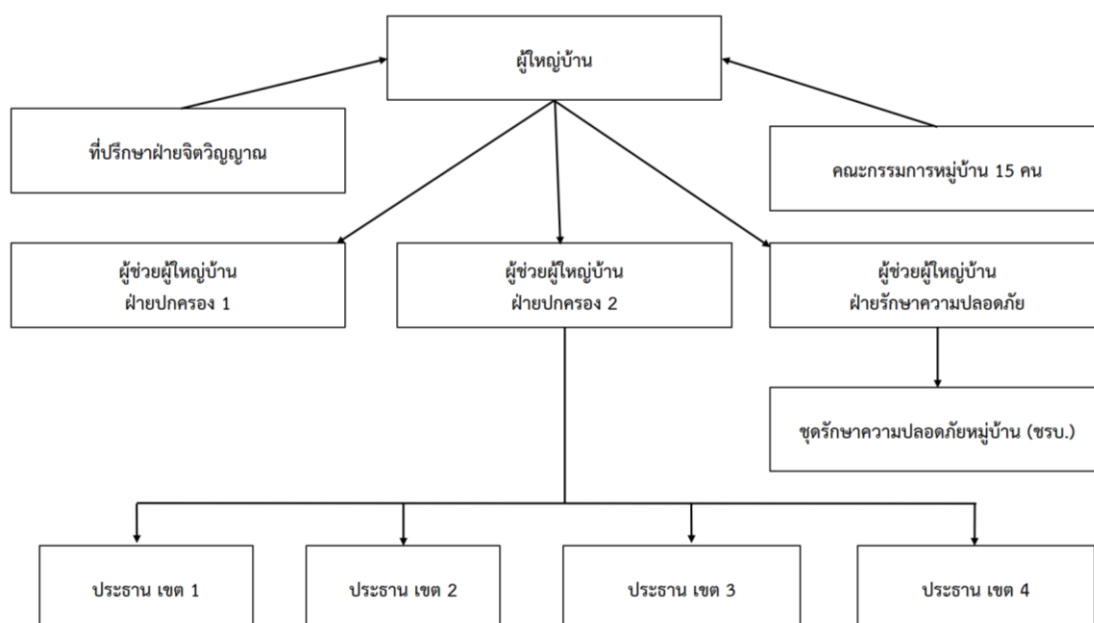
ภาพที่ 8 ทำเนียบเจ้าอาวาส วัดพระวิสุทธีรังสรรค์ห้วยบง ยุคพระสงฆ์ปากแกละญอ

ในปีพุทธศักราช 2523 (ค.ศ.1980) หมู่บ้านห้วยบง ได้มีการแบ่งแยกเขตการปกครองโดยหมู่บ้านห้วยบง ได้แยกจากหมู่ที่ 1 บ้านปงดำ มาเป็นหมู่ที่ 7 ตำบลปงดำ อำเภอฝาง โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน คือ นายสมาน เซอร์ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านเป็นเวลา 7 ปี ในปีพุทธศักราช 2529 (ค.ศ.1986) ได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2 คือนายสนั่น เซอร์ ได้รับเลือกเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2529 (ค.ศ.1986) ดำรงตำแหน่งถึงวันที่ 20 มิถุนายน พุทธศักราช 2543 (ค.ศ.1990) เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ 14 ปี และมีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งในวันที่ 4 กรกฎาคม พุทธศักราช 2543 (ค.ศ.2000) ผู้ที่ได้รับเลือกคือนายเดชา กุญ ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3 ของหมู่บ้าน และได้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน 2 ปีกว่า จากนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลปงดำ วาระการดำรงตำแหน่งของกำนันได้หมดลงในวันที่ 20 เดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2548 และในวันที่ 4 กันยายน พุทธศักราช 2548 (ค.ศ.2005) ได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านอีกครั้ง ผู้ที่ได้รับเลือกคือนายสนั่น เซอร์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 4 และเมื่อวันที่ 19 เดือนมิถุนายน ปีพุทธศักราช 2564 (ค.ศ.2021) มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านอีกครั้ง ซึ่งผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านคือนายวิทยา มือแป ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 5 ของหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 9 ทำเนียบผู้ใหญ่บ้าน บ้านห้วยบง

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หมู่บ้านห้วยบงได้มีการพัฒนาขึ้นมากมาย ทั้งโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีถนนในการคมนาคมที่สะดวก มีไฟฟ้าใช้ มีบ้านที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และเยาวชนลูกหลานได้รับโอกาสทางการศึกษาทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีอาชีพมีรายได้ที่มั่นคง โดยทางชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรศาสนาที่ให้การสนับสนุนใน ทุกด้าน จนทำให้หมู่บ้านได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 10 แผนผังการปกครองหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปลงตำ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประชากร

ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ของเขตเทศบาลตำบลไชยปราการ สามารถสรุปได้ดังนี้ ปัจจุบันประชากรบ้านห้วยบงทั้งหมดในชุมชนเป็นชนชาติพันธุ์ปกากะญอ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 136 ครอบครั้ว มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 763 คน เป็นเพศชาย 383 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 เป็นเพศหญิง 380 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 (ข้อมูลประชากร เดือนพฤษภาคม 2565) และจากผลการสำรวจข้อมูลประชากร กลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามสามารถจำแนกประชากรตามช่วงอายุ พบว่า มีประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 18.74 ช่วงอายุ 21- 35 ปี มีจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 26.34 ช่วงอายุ 36 - 45 ปี มีจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 22.94 ช่วงอายุ 45-59 ปี มีจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 20.84 และอายุ 60 ขึ้นไป มี 85 คน คิดเป็นร้อยละ 11.55 นอกจากนี้ข้อมูลจากการสำรวจยังพบอีกว่าประชากรกลุ่ม

ตัวอย่างนี้ มีจำนวนผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 12.51 มีความรู้ระดับประถมศึกษาร้อยละ 42.65 มีความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25.74 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ร้อยละ 13.23 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 5.14 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.73

1.4 สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ทั่วไปของหมู่บ้านห้วยบง มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีแนวสันเขาตอย ฝ้าห่มปก เขตตอยอย่างขางเป็นฉากหลัง และมีเนินภูเขาที่สลับเรียงรายรอบหมู่บ้าน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 550 เมตร โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา และเอียงลาดไปทางทิศตะวันออก มีลำห้วยจากขุนน้ำห้วยบงไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำห้วยบงและไหลผ่านหมู่บ้านตลอดทั้งปี ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนและดินเหนียวเป็นส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเกษตรกรรม ได้ทุกฤดูกาล พื้นที่ร้อยละ 100 ทำการเกษตร ทำนา ทำสวน ลิ้นจี่ ลำไย

1.5 ทรัพยากรธรรมชาติ

ชุมชนพื้นที่มีป่าต้นน้ำหรือขุนน้ำห้วยบง ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติฝ้าห่มปก มีการดูแลรักษา พื้นที่พุทธาพระบบนิเวศให้เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของแหล่งน้ำที่สำคัญชุมชนในการนำมาทำเป็นน้ำประปาภูเขา เป็นป่าแห่งความเชื่อเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมของชุมชนช่วงปลายเดือนมกราคมของทุกปีเพื่อขอขอบคุณพระเจ้าที่คอยปกป้องรักษาดูแลป่าให้ชุมชนมีพื้นที่ป่าชุมชน 4 แปลงรอบหมู่บ้าน จำนวน 162 ไร่ มีการดูแลรักษาโดยการปลูกไม้ยืนต้น สมุนไพร และทำแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่าทุกปี ป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งอาหาร สมุนไพร และป่าใช้สอยของชุมชน มีกันทำแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่า และมีการปักแนวเขตพื้นที่ป่าชุมชนกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านไว้อย่างชัดเจน

1.6 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดูกาล อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 25-35 องศาเซลเซียส ลักษณะอากาศมีลักษณะร้อนชื้น อากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมไปจนถึงกลางเดือนมิถุนายน อากาศร้อนและแห้งแล้ง โดยบางช่วงอาจมีอากาศเย็นตามสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน บางช่วงของฤดูจะเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรงหรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี ช่วงฤดูร้อนจะมีอุณหภูมิระหว่าง 35 – 39.9 องศาเซลเซียส ร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ 38 องศาเซลเซียสขึ้นไป

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม จะมีฝนทั้งช่วง ซึ่งกินเวลานานประมาณ 1-2 สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม จะมีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 900 มิลลิเมตร เนื่องด้วยภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้การเริ่มต้นฤดูทำนาของเกษตรกร จะเปลี่ยนไปตามฤดูกาลจากที่เริ่มช่วงเดือนมิถุนายน จึงเลื่อนมาเป็นช่วงกรกฎาคม และมีการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวที่ทนต่อสภาพภัยแล้งและเก็บเกี่ยวได้ภายใน 3 เดือน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนตุลาคมหนาว 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง อากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ 15 องศาเซลเซียส อากาศจะหนาวเย็นมากที่สุดจะเป็นช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม

1.7 ด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

หมู่บ้านห้วยบง เป็นชุมชนชาติพันธุ์ปกากะญอที่มีความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ทั้งชุมชนมีความเชื่อนับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งได้รับการเผยแพร่ความเชื่อนี้มาจากมิชชันนารีนักบวชคณะเบธาราม ชาวฝรั่งเศส มีวัฒนธรรมประเพณีตามหลักความเชื่อของศาสนาคริสต์ มีโบสถ์เป็นศูนย์กลางในการทำพิธีกรรมทางศาสนา มีการเข้าโบสถ์เพื่อนมัสการพระเจ้าทุกวัน มีบาทหลวงพักอยู่ประจำเป็นเจ้าอาวาส และมีซิสเตอร์จากคณะแม่ปอน ซึ่งเป็นซิสเตอร์นักบวชหญิงที่มีสมาชิกเป็นชาวปกากะญอทั้งคณะ มาอยู่ประจำ เพื่อช่วยงานเจ้าอาวาสและทำงานอภิบาลร่วมกับพี่น้องสัตบุรุษควบคู่กันไป และในวันอาทิตย์ถือเป็นวันพระเจ้า ซึ่งเป็นวันหยุดที่ทุกคนต้องมานมัสการพระเจ้า เพื่อขอบคุณ ขอโทษ ขอพรและสรรเสริญพระเจ้า สภาพสังคมทั่วไปของบ้านห้วยบง

สภาพทางสังคมและความเป็นอยู่ของชุมชน เป็นครอบครัวขนาดใหญ่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นเครือญาติ โดยนับความสัมพันธ์ทางตระกูลเดียวกัน เกี่ยวพันกันทางญาติพี่น้อง และทางการแต่งงาน โดยมีประเพณีการแต่งงานเป็นตัวกำหนด ซึ่งฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ขอฝ่ายชาย เมื่อแต่งงานกันเสร็จแล้วฝ่ายชายจะย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของฝ่ายหญิง จะทำให้ครอบครัวของฝ่ายหญิงได้แรงงานเพิ่มอีกหนึ่งคน แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตประเพณีดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อหนุ่มสาวแต่งงานกันแล้ว จะแยกออกมาสร้างบ้านเรือนเพื่อดูแลครอบครัวกันเอง

เนื่องจากชุมชนห้วยบงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ จึงมีภาษาและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่เป็นของตนเอง ผู้ชายจะมีเสื้อทอมือสีแดงครึ่งตัวไว้สวมใส่ ส่วนผู้หญิงจะมีเสื้อทอมือสีขาวล้วนจะเป็นเครื่องแต่งกายของหญิงที่ยังไม่แต่งงานตั้งแต่เด็กจนสาว เมื่อแต่งงานแล้วเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของหญิงจะเป็นเสื้อทอมือสีดำ และผ้าซิ่นทอมือสีแดงมีลวดลายตามการย้อมผ้า เมื่อสวมใส่แล้วแสดงว่าผู้หญิงคนนี้ได้แต่งงานแล้ว ไม่มีสิทธิ์สวมผ้าทอที่เป็นสีขาวล้วนเด็ดขาด

เพราะทั้งชุมชนนับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก ประเพณีต่าง ๆ ในรอบปีที่มีอยู่ ล้วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อ และพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ เช่นวันฉลองคริสตมาส วันฉลองปีสกา วันขึ้นปีใหม่ และมีประเพณีตามท้องถิ่นไทยคือวันสงกรานต์ วันลอยกระทง ที่ไปพร้อมกับชุมชนที่อยู่ ใกล้เคียง

กิจกรรมประเพณีในรอบปี

1. ประเพณีทำบุญदानข้าวใหม่ จัดพิธีในวันที่ 1 เดือนมกราคม ของทุกปี
2. วันฉลองปีสกา คือวันที่ระลึกการสิ้นพระชนม์และกลับคืนชีพของพระคริสตเจ้า ตรงกับปฏิทินของพระศาสนจักร ช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน
3. วันคริสตมาส ตรงกับวันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี
4. พิธีบูชาขอบพระคุณพระเจ้าทำบุญต้นน้ำ ช่วงปลายมกราคม ของทุกปี
5. เดือนแม่พระแห่งสายประคำ (เดือนตุลาคม)
6. กิจกรรมร้องเพลงตามบ้านเพื่อเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า (เดือนธันวาคม)
7. กิจกรรมเทิดทูนไม้กางเขนเดินรูป 14 ภาค อาทิตย์ปีสกา

1.8 ด้านเศรษฐกิจ

ชุมชนห้วยบง เป็นชุมชนที่ก่อตั้งบนพื้นที่ที่เป็นที่ราบอุดมสมบูรณ์ มีอ่างเก็บน้ำห้วยบงไว้ใช้ในการเกษตร มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วลิสง ลำไย มะม่วง และมีสัตว์เลี้ยงคือสุกร กระบือ ไก่ เลี้ยงเสริมหลังจากเสร็จฤดูทำงาน

ข้อมูลการทำเกษตรในรอบปี

มกราคม – เมษายน	ดูแลลิ้นจี่-ลำไย กำลังอยู่ในช่วงออกช่อดอกและผล
พฤษภาคม - มิถุนายน	เกี่ยวผลผลิตลิ้นจี่ และเตรียมหว่านกล้าข้าว
กรกฎาคม – สิงหาคม	เก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย มะม่วง และลงมือไถนา และดำนา
กันยายน – ตุลาคม	ปลูกพืชเสริม เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง มันเทศ ถั่วแดงหลวง
พฤศจิกายน – ธันวาคม	เป็นช่วงฤดูเกี่ยวข้าว และเก็บเกี่ยวผลผลิตอื่น

การเก็บข้อมูลพื้นฐานจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้ข้อมูล จำนวน 136 คน เรือน มีรายละเอียดการดำเนินการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านบ้านห้วยบง

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 เพศ

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.80 และร้อยละ 38.20 เป็นเพศหญิง ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
หญิง	52	38.20
ชาย	84	61.80
รวม	136	100.00

2.2 อายุ รายได้ หนี้สิน เงินออม สมาชิกในครัวเรือน จำนวนคนที่กำลังศึกษาและแรงงานในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) อายุ พบว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล คือ 54 ปี มีอายุสูงสุด 75 ปี และมีอายุน้อยสุด 25 ปี 2) รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนพบว่ามียอดเฉลี่ยที่ 23,556.20 บาท 3) หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 225,000 บาทต่อครัวเรือน 4) การมีเงินออมเฉลี่ยอยู่ที่ 103,235.38 บาทต่อครัวเรือน 5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยจำนวน 3 คน 6) จำนวนที่กำลังศึกษาต่อครัวเรือนไม่มี 7) แรงงานในครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยที่จำนวน 2 คน ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล: อายุ รายได้ หนี้สิน เงินออม สมาชิกในครัวเรือน คนที่กำลังศึกษา แรงงานในครัวเรือน

ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	จำนวนน้อยที่สุด (Min)	จำนวนมากที่สุด (Max)
อายุ (ปี)	54	12.02	25	75
รายได้ (บาท)	23,556.20	51,928.53	500	350,000
หนี้สิน (บาท)	225,000	514,338.90	2,000	4,000,000
เงินออม (บาท)	103,235.38	301,936.94	2,000	900,000
สมาชิก (คน)	3	2	1	8
คนที่กำลังศึกษา (คน)	0	1	0	6
แรงงาน (คน)	2	1	0	5

2.3 ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 42.65 รองลงมา เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25.74 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 13.23 ไม่ได้เรียน ร้อยละ 12.5 ระดับปริญญาตรี 5.14 ตามลำดับ โดยระดับการศึกษาที่มีค่าน้อยที่สุดคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.73 ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	17	12.51
ประถมศึกษา	58	42.65
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	25.74
มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า	18	13.23
ปริญญาตรี	7	5.14
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.73
รวม	136	100.00

2.4 การนับถือศาสนา

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกร้อยละ 98.53 ศาสนาพุทธ ร้อยละ 1.47 ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
คริสต์ (นิกายโรมันคาทอลิก)	134	98.53
พุทธ	2	1.47
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	136	100.00

2.5 อาชีพ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากร พบว่าส่วนมาก ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 83.09 รองลงมาประกอบรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 11.76 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 2.94 และรับราชการ ร้อยละ 2.21 ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	113	83.09
รับจ้างทั่วไป	16	11.76
รับราชการ	3	2.21
ค้าขาย /ธุรกิจส่วนตัว	4	2.94
รวม	136	100.00

2.6 หนี้สินของครัวเรือน

พบว่ากลุ่มประชากรที่ศึกษา มีจำนวนหนี้สิน ร้อยละ 96.32 และไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 3.68 ตามลำดับ ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามหนี้สินของครัวเรือน

หนี้สินของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีหนี้สิน	131	96.32
ไม่มีหนี้สิน	5	3.68
รวม	136	100.00

2.7 แหล่งเงินกู้

จากการสำรวจข้อมูลประชากรศึกษาผู้ให้ข้อมูล พบว่ามีแหล่งเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ห้วยบง ร้อยละ 38.24 ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 30.88 กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 25.74 และ กองทุนข.คจ. ร้อยละ 5.14 ตามลำดับ แต่ไม่พบผู้ที่มีการกู้จากแหล่งอื่น ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามแหล่งเงินกู้

แหล่งเงินกู้	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตร	52	38.24
กองทุนหมู่บ้าน	35	25.74
สหกรณ์ออมทรัพย์ห้วยบง	42	30.88
กองทุนข.คจ.	7	5.14
แหล่งอื่น ๆ	-	-
รวม	136	100.00

2.8 เงินออมครัวเรือน

จากการสำรวจสภาพการมีเงินออมของประชากรศึกษา พบว่า ร้อยละ 15.44 มีเงินออม และ ไม่มีเงินออม (เป็นหนี้) ร้อยละ 84.56 ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการออมเงิน

เงินออม	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	115	84.56
มีเงินออม	21	15.44
รวม	136	100.00

2.9 การอยู่อาศัยในชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลการอยู่อาศัยของประชากรในชุมชนพบว่า มีการอยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิด ร้อยละ 83.09 และประชากรที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน ร้อยละ 16.91 ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการอยู่อาศัยในชุมชน

การอยู่อาศัยในชุมชน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ตั้งแต่เกิด	113	83.09
ย้ายมาจากชุมชนอื่น	23	16.91
รวม	136	100.00

2.10 ตำแหน่งสถานภาพทางสังคมในหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 72.06 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ร้อยละ 11.03 เป็นกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการกลุ่มในหมู่บ้าน และร้อยละ 7.35 เป็นอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) ตามลำดับ ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน

ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีตำแหน่ง	98	72.06
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	4	2.94
กรรมการหมู่บ้าน	15	11.03
คณะกรรมการกลุ่มในหมู่บ้าน	9	6.62
อาสาสมัครหมู่บ้าน	10	7.35
รวม	136	100.00

2.11 การมีที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง เป็นที่อยู่อาศัย ร้อยละ 100 ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการมีที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย

ที่ดินในการอยู่อาศัย	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีที่ดินเป็นของตนเอง	136	100.00
รวม	136	100.00

2.12 การมีที่ดินทำการเกษตร

ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษ เป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตร ร้อยละ 100 ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามที่ดินทำการเกษตร

ที่ดินทำการเกษตร	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีที่ดินเป็นของตนเอง	136	100.00
รวม	136	100.00

2.13 การรับข้อมูลข่าวสาร

จากการสำรวจการรับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาพบว่า มีการรับรู้ข่าวสารจากจากผู้นำชุมชนและเสียงตามสาย มากที่สุด ร้อยละ 65.44 รองลงมา จากผู้นำชุมชน ร้อยละ 11.03 จากผู้นำชุมชน สื่อและเสียงตามสาย ร้อยละ 9.56 จากผู้นำกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 8.09 และจากทุกทาง ร้อยละ 5.88 ตามลำดับ ในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการรับข้อมูลข่าวสาร

แหล่งการรับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	15	11.03
ผู้นำและเสียงตามสาย	89	65.44
ผู้นำกับเพื่อนบ้าน	11	8.09
ผู้นำ สื่อ และเสียงตามสาย	13	9.56
ทุกข้อ	8	5.88
รวม	136	100.00

2.14 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านที่มีจำนวนมากที่สุด คือ การทอผ้ากะเหรี่ยง ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ การทำนา ร้อยละ 38.24 การจักสาน ร้อยละ 5.88 การนวดแผนโบราณ ร้อยละ 2.94 การทำไม้กวาดและการทำสุราพื้นบ้าน ร้อยละ 1.47 ตามลำดับ ในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จักสาน	8	5.88
ทอผ้ากะเหรี่ยง	68	50.00
การทำไม้กวาด	2	1.47
การทำสุราพื้นบ้าน	2	1.47
การนวดแผนโบราณ	4	2.94
การทำนา	52	38.24
รวม	136	100.00

2.15 ประเพณีวันสำคัญ

การสำรวจประเพณีสำคัญของหมู่บ้านที่มีการจัดกิจกรรมร่วมกันในหมู่บ้าน คือ ประเพณีวันคริสต์มาส วันปีสกา วันฉลองครอบครัวศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีสวดสายประคำเดือนแม่พระ วันทำบุญมิสซาบูชาขอบพระคุณขุนน้ำ ประเพณีร้องเพลงตามบ้านวันคริสต์มาส วันเทิดทูนไม้กางเขนเดินรูป 14 ภาค วันขอบพระคุณพระเจ้าทุกวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นตรงกันหมด 136 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประเพณีสำคัญ

ประเพณีสำคัญ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ประเพณีวันคริสต์มาส วันปีสกา วันฉลองครอบครัวศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีสวดสายประคำเดือนแม่พระ วันทำบุญมิสซาบูชาขอบพระคุณขุนน้ำ ประเพณีร้องเพลงตามบ้านวันคริสต์มาส วันเทิดทูนไม้กางเขนเดินรูป 14 ภาค วันขอบพระคุณพระเจ้าทุกวันอาทิตย์	136	100
รวม	136	100.00

2.16 วัฒนธรรมของหมู่บ้าน

ผลการสำรวจวัฒนธรรมของหมู่บ้านมีความคิดเห็นตรงกันหมดร้อยละ 100 ในเรื่องของภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันคือภาษาปกากะญอ มีอาหารอาหารประจำถิ่น คือแกงข้าวเบ๊อะ แกงข้าวเบ๊อะ แกงเย็น (ตำจืด) ตำโต้ว ตำน้ำพริกตำ ในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

วัฒนธรรมของหมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ภาษาที่ใช้สื่อสารในครอบครัวและหมู่บ้านเป็นภาษาปกากะญอ มีอาหารประจำถิ่นคือ แกงข้าวเบ๊อะ แกงเย็น (ตำจืด) ตำโต้ว ตำน้ำพริกตำ	136	100.00
รวม	136	100.00

2.17 การแต่งกายที่ชื่นชอบ

ผลสำรวจการแต่งกายที่ชื่นชอบ ส่วนมากจะตอบทุกข้อคือ สมัยใหม่ ชุดปกากะเณอและตามเทศกาล มากที่สุด ร้อยละ 38.24 โดยการแต่งกายชุดปกากะเณอ ร้อยละ 24.26 ตามเทศกาล ร้อยละ 19.85 สมัยใหม่ ร้อยละ 16.18 ตามลำดับ ในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการแต่งกายที่ชื่นชอบ

การแต่งกายที่ชื่นชอบ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
สมัยใหม่	22	16.18
ชุดปกากะเณอ	33	24.26
เทศกาล	27	19.85
ทุกรูปแบบ	52	38.24
ไม่ระบุ	2	1.47
รวม	136	100.00

2.18 การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านคือ การแต่งกายชุดปกากะเณอ ร้อยละ 100 ในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน

การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ชุดปกากะเณอ	136	100.00
ชุดอื่น	-	-
รวม	136	100.00

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาของหมู่บ้านห้วยบง

ผลการสำรวจข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้านเกี่ยวกับสภาพปัญหาของหมู่บ้าน และจากการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูล ได้กำหนดหัวข้อการศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของระดับครัวเรือนจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้การกำหนดค่าระดับความคิดเห็นของปัญหาด้านเศรษฐกิจไว้ 5 ระดับ

โดยสภาพปัญหาเศรษฐกิจของหมู่บ้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ระดับ 5 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ 1) ปัญหาความยากจนและหนี้สิน มีค่าเฉลี่ย 4.89 2) ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน ค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ 3) ปัญหาต้นทุนการผลิต ข้าวของมีราคาแพง ค่าเฉลี่ย 4.46 และ 4) ปัญหาพืชผลผลิตตกต่ำ และไม่มีราคา ค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมของปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ที่คะแนนเฉลี่ย 3.88 ระดับมาก สาเหตุหลักที่ชาวบ้านมีหนี้สิน เกิดจากได้มีการกู้ยืมเงินในระบบคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) หรือธนาคารออมสิน และกู้ยืมนอกระบบจากแหล่งเงินภายในชุมชน เพื่อนำมาลงทุนในภาคการเกษตร แล้วเกิดปัญหาการขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตตกต่ำ ไม่มีราคา ไม่มีแหล่งรับซื้อ ทำให้ขาดไม่มีกำไร และไม่สามารถนำเงินชำระหนี้สินได้ ตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

สภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ปัญหาความยากจนและหนี้สิน	4.89	มากที่สุด
2. ปัญหาการว่างงานและขาดแคลนงานทำในชุมชน	4.10	มาก
3. ปัญหาการพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกชุมชน	3.36	ปานกลาง
4. ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิต	3.46	มาก
5. ปัญหาพืชผลผลิตตกต่ำ และไม่มีราคา	4.40	มากที่สุด
6. ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน	4.56	มากที่สุด
7. ปัญหาต้นทุนการผลิต สินค้าราคาแพง	4.46	มากที่สุด
8. ปัญหาการขาดผู้นำในชุมชนที่มีความสามารถในการพัฒนา	3.29	ปานกลาง
9. ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน	4.06	มาก
10. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ	2.23	น้อย
เฉลี่ยรวม	3.88	มาก

ปัญหาด้านเศรษฐกิจของระดับครัวเรือนของผู้สัมภาษณ์ในชุมชนที่ประสบปัญหาในระดับมากที่สุด คือ มีหนี้สิน/ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ ค่าเฉลี่ย 4.89 รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ค่าเฉลี่ย 4.78 ไม่มีเงินลงทุน ค่าเฉลี่ย 4.75 ผลผลิตตกต่ำและมีราคาถูก ค่าเฉลี่ย 4.53 และต้นทุนการผลิตมีราคาแพง ค่าเฉลี่ย 4.26 สาเหตุปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนเกิดจากการมีหนี้สิน และรายได้ของครอบครัวไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน สืบเนื่องด้วยการลงทุนในภาคเกษตรที่ไม่คุ้มทุนไม่มีกำไร จึงให้เกิดเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนตามมา ดังในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน

ปัญหาเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	4.78	มากที่สุด
2. มีหนี้สิน/ไม่สามารถชำระหนี้สินได้	4.89	มากที่สุด
3. ต้นทุนการผลิตมีราคาแพง	4.26	มากที่สุด
4. ผลผลิตตกต่ำ และมีราคาถูก	4.53	มากที่สุด
5. รับจ้างงานทำต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ	3.32	ปานกลาง
6. ไม่มีการจ้างงานในชุมชน	3.37	ปานกลาง
7. ไม่มีเงินออม	3.45	มาก
8. ไม่มีเงินลงทุน	4.75	มากที่สุด
9. ขาดวัตถุดิบและทรัพยากรในการผลิต	4.12	มาก
10. ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ	3.88	มาก
เฉลี่ยรวม	4.14	มาก

ผลการสำรวจปัญหาด้านเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อครัวเรือนระดับมากที่สุดคือการมีหนี้สิน/ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ ค่าเฉลี่ย 4.97 รองลงมาคือ รายจ่ายมากกว่ารายรับค่าเฉลี่ย 4.75 รองลงมาคือ ผลผลิตตกต่ำ ไม่มีคุณภาพ ค่าเฉลี่ย 4.43 รองลงมาคือ ต้นทุนการผลิตสูง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ค่าเฉลี่ย 4.32 รองลงมาคือ ข้าวของมีราคาแพง ค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.24 ด้วยสภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ราคาสินค้ามีราคาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไม่สอดคล้องกับราคาผลผลิตทางเกษตร ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ ทำให้เกิดเป็นหนี้สิน ล้วนมีผลกระทบต่อครัวเรือนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังในตารางที่

ตารางที่ 21 ปัญหาเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อครัวเรือน

ปัญหาเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. รายจ่ายมากกว่ารายรับ	4.75	มากที่สุด
2. สินค้ามีราคาแพง ค่าครองชีพสูงขึ้น	4.24	มากที่สุด
3. ผลผลิตตกต่ำ ไม่มีคุณภาพ	4.43	มากที่สุด
4. ต้นทุนการผลิตสูง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ	4.32	มากที่สุด
5. การมีหนี้สิน/ไม่สามารถชำระหนี้สินได้	4.97	มากที่สุด
6. ไม่มีอาชีพเสริม	3.47	มาก
7. ไม่มีแรงงานเพียงพอ	4.11	มาก
เฉลี่ยรวม	4.18	มาก

สำหรับผลการสำรวจศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ในภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 4.22 ระดับมากที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการแก้ไข ระดับ(5) มากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.98 คือ การพักชำระหนี้ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจมาแก้ปัญหา ค่าเฉลี่ย 4.78 การทำบัญชีครัวเรือน ค่าเฉลี่ย 4.46 จัดอบรมส่งเสริม หหาอาชีพใหม่เพื่อเสริมรายได้ ค่าเฉลี่ย 4.40 และการประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น คะแนนเฉลี่ย 4.23 รองลงมาที่ระดับมาก คือหาเครือข่ายหน่วยงานองค์กรภายนอก เข้ามาส่งเสริม ค่าเฉลี่ย 4.17 จัดหาตลาดเพื่อระบายสินค้า ผลผลิต ค่าเฉลี่ย 4.15 ให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาในครัวเรือน ค่าเฉลี่ย 4.10 รวมกลุ่มเกษตรกร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ค่าเฉลี่ย 3.56 และอยากให้รัฐบาลส่งเสริมเศรษฐกิจภายในครัวเรือน ค่าเฉลี่ย 3.36 ตามลำดับ สืบเนื่องจากปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการกู้เงินในระบบจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่เป็นสมาชิก ทางชุมชนจึงต้องการพักการชำระหนี้เพื่อหาอาชีพใหม่ หารายได้ โดยการอบรมส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นของภาครัฐ และภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน และการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแก้ปัญหา ในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือน

แนวทาง	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแก้ปัญหา	4.78	มากที่สุด
2. ให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในครัวเรือน	4.10	มาก
3. ต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมเศรษฐกิจภายในครัวเรือน	3.36	มาก
4. การพักชำระหนี้	4.98	มากที่สุด
5. จัดอบรมส่งเสริม ทหาอาชีพใหม่เพื่อเสริมรายได้	4.40	มากที่สุด
6. ประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	4.23	มากที่สุด
7. ทำบัญชีครัวเรือน	4.46	มากที่สุด
8. จัดตลาดเพื่อระบายสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร	4.15	มาก
9. รวมกลุ่มเกษตรกร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้	3.56	มาก
10. หาเครือข่าย หน่วยงานองค์กรภายนอก เข้ามาส่งเสริม	4.17	มาก
เฉลี่ยรวม	4.22	มากที่สุด

2. ปัญหาด้านสังคมของหมู่บ้านห้วยบง จากการสัมภาษณ์พบว่าที่เป็นปัญหาระดับมากที่สุด คือ ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน โดยเฉพาะการติดเหล้าสุรา มีค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมาคือปัญหา สุขอนามัย โรคภัยไข้เจ็บในครัวเรือน ค่าเฉลี่ย 4.43 รองลงมาคือโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาส ค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมาคือระดับมาก คือเป็นปัญหาภัยคุกคามจากภายนอก เช่นการอพยพ ตั้งถิ่นฐานของบุคคลภายนอก และบ่อนดินของนายทุน ค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือ ปัญหาการเอาไรด์ เอาเปรียบ เห็นแก่ตัวของคนในชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมาคือ การหลงกระแสค่านิยมทางวัตถุ มากกว่าทางจิตใจ ค่าเฉลี่ย 3.96 รองลงมาคือขาดภาวะผู้นำ ผู้อาวุโส ในการเป็นแบบอย่างที่ดี ค่าเฉลี่ย 3.80 รองลงมาคือ ความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย และไม่รู้กฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมาคือ ความเชื่อสั่นคลอน งมงาย เชื่อไสยศาสตร์ หมอคู่ โขกลาง ค่าเฉลี่ย 3.75 ตามลำดับ ปัญหาด้านสังคมในหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยภาพรวมระดับ 4 มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.68 ระดับมาก จากปัญหาเสพติดที่เป็นสาเหตุหลักจากการสัมภาษณ์ของชุมชน เนื่องด้วยผู้นำในชุมชนเป็น แบบอย่างในการดื่มเหล้าสุรา เพื่อบรรเทาอาการเหนื่อยล้าจากการทำงานที่เหน็ดเหนื่อย ซึ่งเป็น ค่านิยมทั่วไปของชุมชนที่ปฏิบัติกันมายาวนาน โดยไม่มีวิธีการหรือแนวทางในการแก้ไข ประกอบกับ ปัญหาสุขภาพอนามัยจากภาวะความเครียดจากหนี้สิน ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ จึงให้ชุมชน มีปัญหาอื่นตามมา ตามที่แสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ปัญหาสังคมในหมู่บ้านห้วยบง

ปัญหาด้านสังคม	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ขาดภาวะผู้นำ ผู้อาวุโส ในการเป็นแบบอย่างที่ดี	3.80	มาก
2. ปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน โดยเฉพาะการติดเหล้าสุรา	4.78	มากที่สุด
3. การหลงกระแสค่านิยมทางวัตถุ มากกว่าทางจิตใจ	3.96	มาก
4. ความเชื่อสั่นคลอน งมงาย เชื่อไสยศาสตร์ หมอคู่ โชคลาง	3.75	มาก
5. แหล่งอบายมุข เช่น หวยใต้ดิน ตู้เกม เป็นต้น	2.68	ปานกลาง
6. ความขัดแย้งความคิดเห็น แบ่งพรรคแบ่งพวก	2.96	ปานกลาง
7. ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ไม่ให้เกียรติและยอมรับใน ความคิดเห็นและแสดงออกของสิทธิสตรี	3.65	มาก
8. ความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย และไม่รู้กฎหมาย	3.78	มาก
9. การเอารอดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัวของคนในชุมชน	4.03	มาก
10. พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น เช่น การแข่ง มอเตอร์ไซด์ การมั่วสุม	2.88	ปานกลาง
11. โรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาส	4.35	มากที่สุด
12. ปัญหาสุขอนามัย โรคภัยไข้เจ็บในครัวเรือน	4.43	มากที่สุด
13. ปัญหาผู้สูงอายุในหมู่บ้าน	3.15	ปานกลาง
14. ปัญหาครอบครัวแตกแยก การหย่าร้าง	2.84	ปานกลาง
15. ภัยคุกคามจากภายนอก เช่นการอพยพตั้งถิ่นฐานของ บุคคลภายนอก และบ่อนดินของนายทุน	4.09	มาก
เฉลี่ยรวม	3.68	มาก

3. ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านห้วยบง จากการสำรวจพบว่าที่เป็นปัญหาระดับมากที่สุดคือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง มีค่าเฉลี่ย 4.67 ปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ย 4.53 ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.31 ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย ไม่มีเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.25 และปัญหามลพิษทางเสียงของรถชนดิน มีค่าเฉลี่ย 4.22 ตามลำดับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพรวมระดับ (4) มาก คะแนนเฉลี่ยที่ 3.70 สาเหตุประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องการขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้งนั้น เนื่องจากชุมชนขาดการบริหารจัดการน้ำที่ดี ขาดการบำรุงดูแลรักษาอุปกรณ์ที่ชำรุดทรุดโทรมที่เกิดความเสียหาย และความเห็นแก่ตัวมักง่ายของคนในชุมชนที่นำน้ำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในชุมชนตามตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
1. ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย ไม่มีเอกสารสิทธิ์ (ติดอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ)	4.25	มากที่สุด
2. ปัญหาขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง	4.67	มากที่สุด
3. ปัญหาขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน	4.53	มากที่สุด
4. ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์	4.31	มากที่สุด
5. ปัญหาภัยแล้ง/ฝนทิ้งช่วง ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล	3.53	มาก
6. พายุ วัตภัย พายุลูกเห็บตก	1.78	น้อยที่สุด
7. สารพิษ วัตถุอันตราย สารตกค้างทางการเกษตร	3.98	มาก
8. ขยะมูลฝอย โปม พลาสติก	2.72	ปานกลาง
9. หมอกควัน/การเผาป่า	4.13	มาก
10. ปัญหามลพิษทางเสียงของรถชนดิน	4.22	มากที่สุด
11. สารปนเปื้อน สารพิษในอาหาร	2.91	ปานกลาง
12. การตัดไม้บุกรุกป่าชุมชนของหมู่บ้าน	2.84	ปานกลาง
13. ปัญหาดินเสื่อมสภาพในพื้นที่เกษตรที่ดินทำกิน	3.71	มาก
14. ปัญหาโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ	4.07	มาก
15. ป่าไม้ ป่าต้นน้ำถูกทำลายบุกรุก พื้นที่ป่าเหลือน้อย	4.15	มาก
เฉลี่ยรวม	3.70	มาก

วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) บ้านห้วยบง ตำบลปลงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

จากการดำเนินงานวิจัยโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปลงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้าน โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2566 ณ ศาลาเอนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้านได้เข้าร่วมทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (focus group) พบว่ามีความคาดหวังต้องการให้หมู่บ้านมีเป้าหมายดังนี้

1. รื้อฟื้นวัฒนธรรมความเชื่อทางด้านศาสนา วิถีชีวิต ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชน
2. ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องเอกสิทธิ์ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เนื่องจากพื้นที่ที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
3. ต้องการมีแหล่งกักเก็บน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคและการเกษตรที่เพียงพอในฤดูแล้ง
4. การแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะเรื่องการลด ละ เลิกเหล้า ของคนในชุมชน
5. การแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพ ลดหนี้เพิ่มรายได้ ปลูกพืชอายุสั้น หาดตลาดภาคีเครือข่าย
6. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การขยายไฟกึ่งในหมู่บ้านหรือไหล่ทางมีความส่องสว่างไม่เพียงพอ ความปลอดภัยบนท้องถนน เช่นถนนสี่แยกกลางหมู่บ้าน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และเวทีประชุมกลุ่มย่อยพบว่าจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของหมู่บ้านห้วยบง มีการกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) โครงสร้างและการบริหาร
- 2) คน
- 3) สังคม / ศาสนาและความเชื่อ
- 4) เศรษฐกิจ
- 5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดังปรากฏ ในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
1) โครงสร้างและการบริหาร		
- บทบาทผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีชาวบ้านจำนวนมากไม่ยอมรับและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านเป็นคนต่างถิ่น และยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ เนื่องจากมีบางส่วนที่อาจเป็นฝ่ายที่ไม่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการจึงมีความขัดแย้งกันภายในและไม่ได้ความร่วมมือเท่าใดนัก 2. ขาดการปรึกษาหารือและประสานงานกับทีมงาน ต่างคนต่างทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น 3. ขาดการปลุกฝังให้เด็กเยาวชนคนรุ่นใหม่มีความสนใจเรื่องการเมืองการปกครอง เพื่อดูแลพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีผู้นำการปกครองที่เข้มแข็งโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและทีมงานผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความทุ่มเทเสียสละดูแลเอาใจใส่และคอยแก้ปัญหาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการประสานงานภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างดี 2. ชาวบ้านมีความรัก ความสามัคคีและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รู้จักบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบของตนเอง 3. ชุมชนมีศาสนาคิริสต์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีโบสถ์เป็นศูนย์รวมจิตใจในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ผู้นำศาสนามีบทบาทสำคัญในด้านพิธีกรรมและเป็นที่เคารพนับถือให้เกียรติอย่างสูง 4. ทุนของหมู่บ้านที่สำคัญ คือทุนทางวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยความเป็นชาติพันธุ์ปกาเกะอยู่ทั้งหมู่บ้าน

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
	4. ขาดการยอมรับ เคารพและให้เกียรติสตรี ในการมีบทบาทหรือแสดงความคิดเห็นในทาง การเมื่อการปกครองภายในชุมชน เทาที่ควร	5. กลุ่มแม่บ้าน สตรีมีความเข้มแข็งและมีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งในด้าน มิติด้านภาคสังคมและศาสนา
2) คน	1. ขาดองค์ความรู้ในการเชื่อมโยง ติดต่อ ประสานหน่วยงาน องค์กร เครือข่ายภาคีเพื่อ การพัฒนาในเชิงรุก โดยที่ผ่านมากชุมชนจะรอ ตั้งรับฝ่ายเดียว	1. จากการประชุมกลุ่มย่อยที่สมาชิกส่วนใหญ่ได้ ร่วมกันมีมติตรงกันเห็นว่า เป็นจุดแข็งสำคัญประการ หนึ่งของหมู่บ้านห้วยบ้าน คือ การที่ชาวบ้านมีความ มุ่งมั่นทำงานเลี้ยงตนเองและครอบครัวด้วยความซื่อ ซ้นแข็ง และมีความอดทนในการทำงานให้สำเร็จได้
- ทักษะและความชำนาญ	2. ขาดทักษะและความชำนาญในการบริหาร จัดการที่ดี โดยต่างคนต่างทำ ไม่สามารถ รวมกลุ่มเพื่อเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ ส่วนรวมของชุมชนได้	2. ชาวบ้าน 113 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.09 ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพหลักที่ ชาวบ้านได้ทำสืบทอดต่อกันมาช้านาน
	3. มีคนบางส่วนมีความเห็นแก่ตัว มีการเอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มากกว่าส่วนรวม	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
- มนุษย์สัมพันธ์ในสังคม	4. ไม่มีการคบค้าสมาคม และขาดการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับผู้คนหมู่บ้านในบริเวณใกล้เคียง เนื่องด้วยภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีคนต่างดาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น	3. มีเครือข่ายด้านองค์กรทางศาสนาเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมในด้านการศึกษาให้เยาวชนมีกระแสเรียกที่จะเป็นนักบวช
3) สังคม	1. ปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้าน โดยเฉพาะการติดเหล้าสุรา ผลสำรวจพบว่า ปัญหาเสพติดอยู่ในระดับ มากที่สุด ๕= 4.78 (ตารางที่ 23)	1. ด้วยการประชุมของสมาชิกกลุ่มย่อยมีมติรับรองเห็นด้วยว่า ชาวบ้านหัวขบวนวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันแบบระบบเครือญาติ ตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน ผู้คนมีอุปนิสัยใจคอเอื้อเอื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และยึดมั่นนับถือในตามแนวทางคำสอนของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก คนในหมู่บ้านจะปฏิบัติตามศาสนกิจร่วมพิธีกรรมทุกวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันศักดิ์สิทธิ์เป็นวันของพระเจ้า และร่วมทำกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ตามปฏิทินของศาสนาคริสต์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
- ประเพณี วัฒนธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ 'ไม่สนใจและใส่ใจ' ในภาษาและวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตน หลงตามกระแสค่านิยม แฟชั่นตามยุคสมัยใหม่ 2. ไม่มีกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ ความเป็นมาและรากเหง้าของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มแม่บ้าน สตรี มีความเข้มแข็งและยังคงอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรม ประเพณีการแต่งกาย การทอผ้า อย่างเหนียวแน่น 2. มีวัฒนธรรมเรื่องการรักษาอาหาร โดยเฉพาะข้าวบ่อะ
- ความเชื่อ/ศาสนา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเชื่อล้นหลอน งบประมาณ พึ่งพาเสีย ศาสตร์ เนื่องจากปัญหาสุขภาพอนามัย การเจ็บไข้ได้ป่วย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทั้งชุมชนมีความเชื่อและนับถือในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีโบสถ์เป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีบาทหลวงเป็นเจ้าอาวาสมีบทบาทหน้าที่ในการอภิบาลด้านจิตวิญญาณโดยผ่านจารีตพิธีกรรมที่ทางพระศาสนจักรคาทอลิกได้กำหนด 2. ในรอบปีมีปฏิทินพิธีกรรมทางศาสนาและวันสำคัญทางศานากำหนดไว้ให้ปฏิบัติอย่างชัดเจน

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
- สุขภาพ/สุขภาพ	<p>1. มีความเครียดสะสม จากภาวะสุขภาพ อ่อนแอ การเจ็บไข้ได้ป่วย โรคประจำตัว ผลสำรวจพบว่าปัญหาสุขภาพมัย โรคภัยไข้เจ็บ ในครอบครัว อยู่ในระดับ มากที่สุด $\bar{X} = 4.43$ (ตารางที่ 23)</p> <p>2. มีความเชื่อมั่น ในแนวทางการรักษาพยาบาลแบบโบราณดั้งเดิม ใช้ยาสมุนไพร และการนวดแผนโบราณ</p>	<p>1. มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่พึ่งทางใจ ทำให้มีกำลังใจและมีความอดทน ต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บ</p>
- การศึกษา	<p>1. โรงเรียนขาดผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ผลสำรวจพบว่าปัญหาโรงเรียนขาดผู้บริหาร ทำให้นักเรียนขาดโอกาส อยู่ในระดับ มากที่สุด $\bar{X} = 4.35$ (ตารางที่ 23)</p> <p>2. ผู้ปกครองการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการศึกษาให้บุตรหลาน เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน</p>	<p>1. มีเครือข่ายทางการศึกษาของพระศาสนาจักร คณษณ์กบวช และหน่วยงานโรงเรียนเอกชน เข้ามาส่งเสริม และสนับสนุนให้โอกาสกับเด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมและสนใจด้านกระแสเรียกที่จะเป็นนักบวช พระสงฆ์ ชิสเตอร์ อย่างสม่ำเสมอ</p>

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
4) เศรษฐกิจ - หนี้สิน เงินออม	<p>1. ชาวบ้านส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินที่เกิดจากการลงทุนภาคการเกษตร การประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจที่ไม่ดี ผลสำรวจพบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.97$) ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อครัวเรือนระดับมากที่สุดคือการมีหนี้สิน/ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ ยังพบอีกว่าปัญหาด้านเศรษฐกิจใน ครัวเรือน ได้แก่ รายจ่ายมากกว่ารายรับ ($\bar{X} = 4.75$) ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ ไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.43$) ต้นทุนการผลิตสูง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ($\bar{X} = 4.32$) ชาวของมีราคาแพง ค่าครองชีพสูงขึ้น ($\bar{X} = 4.24$) ไม่มีแรงงานเพียงพอ ($\bar{X} = 4.11$) และไม่มีอาชีพเสริม ($\bar{X} = 3.47$) ตามลำดับ (ตารางที่ 21)</p> <p>2. การไม่มีเงินออม ผลสำรวจข้อมูลพบว่า จำนวนประชากรส่วนมากที่ไม่มีเงินออมมีจำนวน ร้อยละ 84.56 (ตารางที่ 8)</p>	<p>1. ชาวบ้านมีกองทุนบริหารสำหรับชุมชนที่มีการรวมตัวกัน ดังนี้ 1) สหกรณ์ออมทรัพย์หมู่บ้าน 2) กองทุนหมู่บ้าน 3) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ 4) ธนาคารข้าว 5) กองทุนแม่แห่งแผ่นดิน</p> <p>2. ทุครัวเรือนมีผู้ช่วยสำหรับครอบครัว เป็นความเชื่อหลักของชาวปากาเกะญอที่เชื่อว่า มีข้าวมิชีวิต</p>

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - น้ำ	<p>1. ประปาภูเขาที่มีระยะทางที่ยาวและไกลจากชุมชน มีปัญหาช่วงฤดูฝนน้ำหลากทำให้เกิดความเสียหายกับท่อส่งน้ำ ท่อน้ำขาด น้ำขุ่นจากฝนตกและน้ำไม่ไหลเข้าแหล่งน้ำ ทำให้เป็นปัญหา ในการจัดสรรน้ำบริเวณ อุโมงค์ของหมู่บ้านไม่เพียงพอ ประกอบกับประปาของหมู่บ้านชำรุดไม่สามารถแจกจ่ายน้ำให้ลูกบ้านได้ จากข้อมูลการสำรวจด้านปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านน้ำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (จากตารางที่ 24)</p> <p>พบว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน $\bar{X}$ = 4.53 และปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ $\bar{X}$ = 4.67 ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ $\bar{X}$ = 4.31 ตามลำดับ</p> <p>3. ขาดการบริหารจัดการน้ำที่ดี ชาวบ้านบางส่วนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม</p>	<p>1. มีประปาภูเขาจากปาขุนน้ำห้วยบงที่สะอาด</p> <p>2. มีอ่างเก็บน้ำห้วยบง สำหรับกักเก็บน้ำใช้ในภาคการเกษตร</p>

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง
- ดิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาดินเสื่อมสภาพในพื้นที่ทำกินเนื่องมาจากการใช้สารเคมียาวนาน ขาดการบำรุงดิน 2. พื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ผลการสำรวจพบว่า $\bar{X} = 4.25$ (ตารางที่ 24)	<p>- ชาวบ้านทุกคนยอมรับที่ดินสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และที่ทำกินเป็นของตนเอง</p>
- ป่า	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ป่าไม้ ป่าต้นน้ำถูกทำลายบุกรุก พื้นที่ป่าเหลือน้อย ผลการสำรวจพบว่า <p>การสำรวจพบว่า</p> <p>$\bar{X} = 4.15$ (ตารางที่ 24)</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ผลสำรวจข้อมูลพบว่า การเผาป่า และหมอกควันอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.13$ (ตารางที่ 24)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชาวบ้านช่วยกันให้ความร่วมมือกันทำแนวกันไฟทุกปี
- เสียง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภัยเงียบที่คุกคามชุมชนโดยผู้ก่อมลพิษภายนอกเข้ามาสร้างปัญหามลพิษทางเสียงของรถชนดิน ผลสำรวจพบว่า $\bar{X} = 4.22$ (ตารางที่ 24) มีความเสี่ยงก่อให้เกิดอุบัติเหตุ สร้างความเดือดร้อนทางด้านการเดินทางสัญจร และเป็นปัญหามลภาวะทางเสียงที่มีผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง	

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก

ประเด็น	โอกาส	อุปสรรค
1. โครงสร้างและการบริหาร	<p>1. เป็นหมู่บ้านนำร่อง โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) เป็นโครงการเพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุครบ 3 รอบ 36 พรรษา</p> <p>2. มีการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐในพื้นที่ ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ และเทศบาลตำบลไชยปราการ หน่วยงานของรัฐดังกล่าวมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปได้</p>	<p>1. ไม่มีงบประมาณสนับสนุนหมู่บ้าน ความล่าช้าของการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหา การจัดสรรงบประมาณภาครัฐช่วยเหลือ</p> <p>2. ความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงบริการของรัฐ เป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหมู่บ้าน (ตารางที่ 24) สสำรวจพบว่ามีความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย $X=3.94$ เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย และความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม $X=3.65$ ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับการดูถูกจากคนรอบนอก ตามลำดับ</p>
2. คน	<p>2. บุคลากรจากจากหน่วยงานพระศาสนา จักรพรร้อมที่จะเป็นที่เลี้ยง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการศึกษา อาชีพ สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม ฯลฯ</p>	<p>1. ความขัดแย้งความคิดเห็น การแบ่งพรรคแบ่งพวกและปัญหาความขัดแย้งของการเมืองท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหมู่บ้าน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ประเด็น	โอกาส	อุปสรรค
3. สังคม	วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทำผ้า การต้มเหล้า การนวดแผนโบราณ	โอกาสและการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำทางกฎหมาย มีขั้นตอนปฏิบัติที่ยุงยาก
4. เศรษฐกิจ	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	ภาวะโรคระบาด เศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าต้นทุนการผลิตมีราคาแพง
5. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มีป่าชุมชน มีอ่างเก็บน้ำของหมู่บ้าน	ผู้มีอิทธิพลเข้ามาทำบ่อดิน การบุกรุกพื้นที่ป่า ความเหลื่อมล้ำทางกฎหมาย

ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ของหมู่บ้านห้วยบง สามารถ สรุป เป็นแผนภาพที่ 7 ดังนี้

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความเชื่อในศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกทั้งหมู่บ้าน 2. มีผู้นำด้านจิตวิญญาณที่เข้มแข็ง 3. มีโบสถ์เป็นศูนย์รวมใจในการ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 4. มีวัฒนธรรมประเพณีชาติพันธุ์ ปกาเกอญอที่เป็นเอกลักษณ์ 5. ชาวบ้านมีความสามัคคี ให้ความ ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 6. การคมนาคมติดต่อสื่อสาร สะดวกทุกช่องทาง 	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดผู้นำด้านการบริหารจัดการ 2. มีหนี้สิน 3. ความเห็นแก่ตัวและความขัดแย้ง ภายในชุมชน 4. ขาดงบประมาณสนับสนุน 5. ปัญหายาเสพติด (เหล้าสุรา) 6. ขาดการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน 7. ขาดการบริหารจัดการน้ำในด้าน อุปโภค-บริโภคที่ดี
<p style="text-align: center;">โอกาส(O)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านนำร่อง โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) 2. ภูมิปัญญาการทอผ้ากะเหรี่ยง 3. มีป่าต้นน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ สำหรับผลิตประปาภูเขา 4. มีอ่างเก็บน้ำ 5. มีหน่วยงานรัฐช่วยสนับสนุน 6. มีหน่วยภาคเอกชนของ พระศาสนจักรคาทอลิกพร้อมให้ การสนับสนุน 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์ SO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีอบรมพัฒนาความรู้ และ ส่งเสริมอาชีพที่หลากหลายให้ ชุมชนได้เป็นทางเลือก เพื่อ ยกระดับรายได้ครัวเรือน 2. อบรมเกี่ยวกับการทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายครัวเรือน เพื่อลด ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น 3. จัดโครงการส่งเสริมและพัฒนา ทางด้านจิตใจตามหลักคำสอนของ ศาสนาให้กับแม่บ้าน พ่อบ้าน อย่าง สม่าเสมอ เพื่อเป็นแนวทางการ ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่าง ชุมชน โรงเรียน และโบสถ์ให้มี กิจกรรมร่วมกัน 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์ WO</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้หลักคำสอนของศาสนา มา พัฒนาด้านจิตใจให้มีความรักและ สามัคคี เพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยหมู่บ้าน 2. พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค- อุปโภค /ปรับปรุงประปาหมู่บ้าน 3. จัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกัน ลด เลิก เหล้าและยาเสพติดอื่น ๆ เพื่อครอบครัว 4. ส่งเสริมการออกกำลังกายและ เล่นกีฬา และจัดการแข่งขันกีฬา พื้นบ้านให้ชุมชนได้มีการผ่อนคลาย 5. ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรไม่ ยืนต้นในป่าชุมชนเพื่อเพิ่ม ประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชน

ภาพที่ 11 แผนภาพการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมบ้านห้วยบง

อุปสรรค(T)	กลยุทธ์ ST	กลยุทธ์ WT
1. โอกาสและการเข้าถึง ความ เหลื่อมล้ำทางกฎหมาย มีขั้นตอน ปฏิบัติที่ยุ่งยาก 2. ความขัดแย้งการเมืองท้องถิ่น 3. ความไม่เท่าเทียมการบริการรัฐ 4. ขาดงบประมาณสนับสนุน และ มีการทุจริตในงบประมาณ 5. ผู้มีอิทธิพลเข้ามาทำบ่อนดิน การบุกรุกพื้นที่ป่า 6. ภาวะโรคระบาด เศรษฐกิจ ตกต่ำ สินค้าต้นทุนการผลิตมี ราคาแพง	1. สร้างความเข้าใจขั้นตอน ระเบียบปฏิบัติทางราชการแก่ ลูกบ้าน 2. แสดงโครงการโปร่งใสและ ตรวจสอบได้ 3. สร้างความเข้าใจในบทบาทของ ผู้นำลดความขัดแย้ง	1. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารหมู่บ้าน 2. ส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ คราวเรือน 3. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ ของหมู่บ้าน

ภาพที่ 11 (ต่อ)

ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านห้วยบง ตำบลปลงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการสำรวจความต้องการและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง จากการสำรวจแบบสอบถาม ในภาพรวมอยู่ในระดับ (4) มาก $\bar{X} = 4.04$ โดยสมาชิกในหมู่บ้านมีความเห็นว่าชุมชนมีความต้องการมีแผนพัฒนาหมู่บ้าน ระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.83$ แผนพัฒนาหมู่บ้านมีความจำเป็นต่อการพัฒนาหมู่บ้าน $\bar{X} = 4.75$ แผนพัฒนาหมู่บ้านจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาหมู่บ้าน $\bar{X} = 4.73$ และแผนพัฒนาควรมาจากตัวแทนสมาชิกหมู่บ้าน $\bar{X} = 4.67$ ตามลำดับ ในตารางที่ 27

ภาพที่ 12 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของบ้านห้วยบง

ตารางที่ 27 ความต้องการและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ

ความต้องการการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	เกณฑ์
1. ท่านมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในระดับใด	3.88	มาก
2. ท่านมีความรู้และความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านในระดับใด	3.03	ปานกลาง
3. ท่านมีความต้องการให้หมู่บ้านของท่านมีแผนการพัฒนาหมู่บ้าน	4.83	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่าแผนพัฒนาหมู่บ้านมีความจำเป็นต่อการพัฒนาหมู่บ้านของท่านระดับใด	4.75	มากที่สุด
5. แผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านควรมาจากหมู่บ้านและตัวแทนหมู่บ้าน	4.67	มากที่สุด
6. แผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านควรมาจากราชการส่วนกลาง	2.20	น้อย
7. ท่านจะเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	4.19	มาก
8. แผนพัฒนาหมู่บ้านจะมีประโยชน์ต่อหมู่บ้านของท่านระดับใด	4.73	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.04	มาก

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง

ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เริ่มต้นจาก 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านห้วยบง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง การสืบค้น ค้นคว้าและสัมภาษณ์ประชาชนและผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ผู้อาวุโสในหมู่บ้านและส่วนราชการต่าง ๆ 2) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและสำรวจข้อมูลบริบทและสภาพปัญหาของหมู่บ้านห้วยบง ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกหมู่บ้านตั้งแต่เริ่มต้นก่อนทำการศึกษาวิจัย และได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหมู่บ้านห้วยบง 3) นำมาวิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมหมู่บ้านห้วยบง 4) ทำกระบวนการ (SWOT analysis) เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส ของหมู่บ้านห้วยบง จากการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2566 ณ หอประชุมประจำหมู่บ้าน ภายในโบสถ์คาทอลิกห้วยบง และสุดท้าย 5) ได้ร่างการจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาหมู่บ้านตามสภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้จากการจัดประชุมกลุ่มย่อยอีกครั้ง เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม

พ.ศ. 2566 ณ หอประชุมประจำหมู่บ้าน ภายในโบสถ์คาทอลิกห้วยบง ด้วยการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้าน สามารถอธิบายถึงขั้นตอน กระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาหมู่บ้าน ห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ แบบมีส่วนร่วมของ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านห้วยบง โดยการสำรวจและ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลทุกด้านทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์จากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามความเป็นจริงที่จำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้านห้วยบง

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เป็นข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา รวมทั้งการสอบถามข้อมูลปัญหาที่เกี่ยวข้อง ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน เพื่อนำผลวิเคราะห์ข้อมูล สถานะหมู่บ้านมาใช้ประกอบสนับสนุนการทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน (SWOT analysis) เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนสมาชิกในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ ข้อมูลทั้งที่เป็นปัจจัยภายใน คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาหมู่บ้าน คือ โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง รวมทั้งการจัดทำ ข้อมูลสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 4 การทำประชาพิจารณ์การจัดทำแผนงานโครงการและจัดทำร่างแผนพัฒนา หมู่บ้าน ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้จัดให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนสมาชิกในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง เพื่อทำ การประชาพิจารณ์ให้ความเห็นชอบการจัดลำดับแผนงาน โครงการเพื่อบรรจุในร่างแผนพัฒนา หมู่บ้านห้วยบง โดยแนะนำให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการนำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน เสนอในที่ ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อทำการลงมติในที่ประชุมให้ความเห็นชอบรับรองการนำแผนพัฒนา หมู่บ้านฉบับสมบูรณ์ไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

คำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนผู้เข้าร่วมประชุม

บาทหลวงโชคดี ตำรงอนุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดพระวิสุทธิวงค์ห้วยบง

“แผนพัฒนาหมู่บ้านนี้ จะเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับชุมชนของเรา เพราะเกิดจากความ ต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เราต้องแก้ไขด้วยตัวเราเอง โดยอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือผ่านหน่วยงานของพระศาสนจักร หน่วยงานจากองค์กรภาครัฐและ เอกชน เข้ามาเป็นเครือข่ายภาคี ขอให้ชุมชนก้าวข้ามผ่านอุปสรรคปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยยึดหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์ในการดำเนินชีวิต และดูแลรักษา วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของคนปกากะญอ และปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ให้ ลูกหลาน และสืบทอดต่อกันไป”

นายสมาน บวรเดชภักดี ผู้นำหมู่บ้าน(ฮีโฮ)

“เพื่อให้ลูกหลานและคนรุ่นต่อไป จะได้รู้จักและห่วงใยดูแลชุมชนของตนเอง มันควรต้องมี เครื่องมือหรือบทบาทบัญญัติของชุมชนเพื่อจะได้เป็นมรดกให้ลูกหลานได้สืบทอดปฏิบัติต่อกันไปชั่วลูก ชั่วหลาน คือแผนพัฒนาหมู่บ้าน ที่คนรุ่นเราต้องสร้างไว้ให้ลูกหลานได้รู้ ได้เห็น และสามารถปฏิบัติ ตามระเบียบข้อตกลงที่เกิดขึ้นความต้องการที่แท้จริงของคนภายในชุมชน”

นายเดชา กิ่งู สมาชิกสภาเทศบาลตำบลไชยปราการ

“การพัฒนาในชุมชนห้วยบงปัจจุบัน ไร้ทิศทาง ต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำ ถึงเวลาที่เรากำลัง ตั้งสติ ไตร่ตรองดูตัวเอง เดินหน้าแลหลัง ทบทวนว่าเกิดอะไรขึ้นกับชุมชนของเรา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาจากสาเหตุอะไร เราต้องร่วมมือร่วมใจช่วยกันในการกำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านของเรา เพื่อให้ลูกหลานของเราจะได้ไม่ลืมรากเหง้า ที่มาของตนเอง แผนพัฒนาหมู่บ้าน คือคำตอบที่ดีที่สุด ณ เวลาที่เราต้องเรียนรู้และลงมือทำไปด้วยกัน”

นายสนั่น เซอร์ อดีตผู้ใหญ่บ้าน

“รู้เขา รู้เรา แผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนให้มีความก้าวหน้าที่จะเดินหน้าหรือก้าวไปในทิศทางใด ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน”

นางลีน่า จันทรทอแสง ประธานสตรีบ้านห้วยบง

“การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เป็นสิ่งดีและเหมาะสมมากกับชุมชนบ้านห้วยบง เพราะหมู่บ้าน ของเราก่อตั้งมาได้ 60 กว่าปี ควรจะมีแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทหมู่บ้านที่มีพื้นฐานความเชื่อ ของความเป็นคริสตชน โดยยึดหลักคำสอนของศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และไม่ลืมรากเหง้า วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของความเป็นปกากะญอที่มีเอกลักษณ์ เพื่อจะได้สืบทอดสิ่งเหล่านี้ให้ ลูกหลานต่อไป”

นางมาลี จันทรอัพร ประธานกลุ่มพลมารีย์

“ด้วยหมู่บ้านของเรา เป็นหมู่บ้านปกากะญอที่อยู่ท่ามกลางคนต่างศาสนา มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งหมู่บ้านเหมือนในพระคัมภีร์ นำโดยมิชชันนารีบาทหลวงชาวฝรั่งเศสคณะเบธาราม ที่นำบรรพบุรุษทั้ง 7 ครอบครัว โดยมีผู้นำคือพาตีปิหน้า เซอร์ ที่เป็นแบบอย่างผู้นำทั้งด้านการปกครองและผู้นำทางศาสนา เราจึงควรทบทวนประวัติศาสตร์ และจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านร่วมกัน เพื่อเป็นเครื่องมือและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สังคมปัจจุบัน”

นางวิลาวัล นัตตาศรี ครูผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยบง

“ถ้าหมู่บ้านของเรามีแผนพัฒนาหมู่บ้านที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จะทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้เสนอความต้องการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ สามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ หรือท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารภายในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้านห้วยบงของเรา”

นายสมบุญ กิ่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านห้วยบง

“แผนพัฒนาหมู่บ้าน จะเป็นผลดีต่อชุมชนในทุกด้าน สามารถกำหนดทิศทางและการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และจะทำให้เราได้เห็นถึงภาพอนาคตของชุมชน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของพี่น้องในชุมชน”

นางสาวมาริสสา ริทุ ตัวแทนเยาวชน

“แบบอย่างที่ดีงามจากผู้นำชุมชน คือพลังชุมชนส่งทอดผ่านมาให้ลูกหลาน ได้ยึดถือปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้มีสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี แผนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นคัมภีร์ที่กำหนดอนาคตของชุมชน ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และลงมือทำงานร่วมกันได้ สามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากรหรือทุนในชุมชนทั้งทุนบุคคลและทุนสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชุมชน”

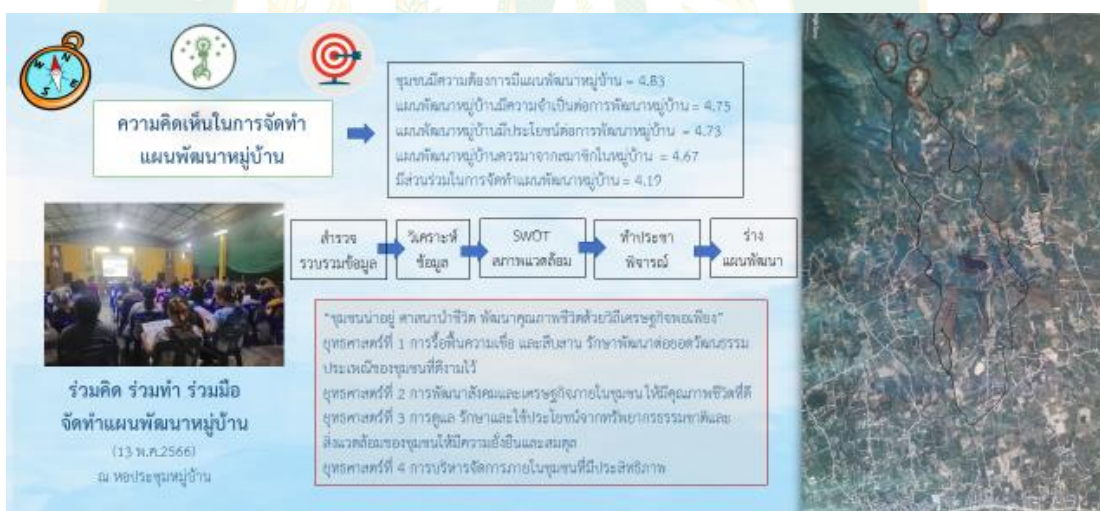
ซิสเตอร์อ๊กแนส มาลี เซอร์

เป็นสิ่งที่ดีมากและจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนในทุกด้านอย่างยิ่งย่น เพราะคนในหมู่บ้านคือทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนงานพัฒนาของหมู่บ้านและของชุมชนอย่างครอบคลุมทุกด้านและมีประสิทธิ ภาพสูงสุด นอกจากนี้คนในหมู่บ้าน ยังมีความรู้ถึงข้อดี ข้อจำกัด สภาพปัญหาและความต้องการของคนในหมู่บ้านอย่างดี จึงจะสามารถนำเอาภูมิปัญญาของชนปกากะญอจากบรรพบุรุษมาช่วยสานงานพัฒนาในปัจจุบัน และส่งต่อไปยังรุ่นลูก ๆ หลาน ที่มีอาชีพหลากหลายบูรณาการเข้ากับการพัฒนาตามหลักวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยคนทุกรุ่นสามารถเข้ามามี

ส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาดังกล่าว เพื่อสร้างความตระหนักของทุกคนในการดูแลรักษาหมู่บ้าน และการก้าวเดินไปด้วยกันในรูปแบบของการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรมตามบริบทของชุมชนของเรา

ขั้นตอนที่ 5 การสนับสนุนและเสนอแนะให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงให้มีความสมบูรณ์ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้สอดคล้องเป็นไปตามแนวทางเดียวกันกับกรมการปกครอง เพื่อให้ นำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยการเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอไชยปราการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไชยปราการ เทศบาลตำบลไชยปราการ เพื่อนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติตามความต้องการของประชาชน รวมทั้งดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงประจำปี รวมทั้งการทบทวนข้อมูลแผนงานและโครงการ ตลอดจนการปรับปรุงข้อมูลแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในทุกปี

ภาพที่ 13 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง

ผลการศึกษาการจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยระหว่างผู้นำหมู่บ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง สามารถกำหนดแนวทางของ “ร่าง” การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ดังนี้

วิสัยทัศน์หมู่บ้านห้วยบง : ชุมชนน่าอยู่ ศาสนานำชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ 4 ด้านคือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การรื้อฟื้นความเชื่อ และสืบสาน รักษา พัฒนาต่อยอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนที่ดั้งเดิมไว้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจภายในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การดูแล รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความยั่งยืนและสมดุล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ มีกลยุทธ์และโครงการที่สนับสนุน ในตารางที่ 28

จากการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านชุมชนของตนเอง ทำให้ได้เห็นถึงความกระตือรือร้นของคนในชุมชนทุกรุ่นทุกวัย เข้ามามีบทบาทในการจัดทำครั้งนี้ไม่ว่าจะผู้อาวุโสของชุมชน บาทหลวง ชิสเตอร์ แม่บ้าน เยาวชน ทุกคนให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนควรได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องและถูกวิธี ไม่ว่าจะเส้นทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทุกคนให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการนำเสนอ วิธีการแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาทางออกให้กับชุมชน โดยมีแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่มาทบทวน ปรับปรุง เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และที่สำคัญชุมชนให้ความสำคัญด้านหลักคำสอนความเชื่อทางศาสนาคริสต์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยใช้โบสถ์เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นทั้งจุดเริ่มต้นเพื่อขอพรพระนำทางในการแก้ไขปัญหา และสิ้นสุดคือการโมทนาขอบพระคุณพระเจ้าที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ทำให้ได้เห็นถึงพลังความรักสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นพลังแห่งความเข้มแข็งของคนในชุมชนที่ได้แสดงออกมา เพื่อจะได้มีแผนพัฒนาหมู่บ้านที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของตนเอง เป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนทุกคน

ตารางที่ 28 ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง : ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการ

ประเด็นยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
1. การรื้อฟื้นความเชื่อ และสืบสาน รักษา พัฒนาต่อยอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ที่ตั้งมาไว้	<p>1.1 รื้อฟื้นความเชื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน</p> <p>1.2 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้ลูกหลาน</p>	<p>1.1.1 โครงการฟื้นฟูจิตใจแม่บ้าน พ่อบ้าน เยาวชน</p> <p>1.1.2 โครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน</p> <p>1.2.1 โครงการส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>
2. การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจภายในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี	<p>2.1 จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพของหมู่บ้าน</p> <p>2.2 การสร้างรายได้ ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ครัวเรือน</p> <p>2.3 จัดหาระบบสาธารณูปโภค - ไฟฟ้าส่วนกลาง</p> <p>2.4 ส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ รณรงค์ป้องกัน ยาเสพติด อาชญากรรม</p> <p>2.5 ปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน</p> <p>2.6 รักษาความสงบเรียบร้อยหมู่บ้าน</p>	<p>2.1.1 โครงการส่งเสริมสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชน</p> <p>2.2.1 โครงการวิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2.3.1 โครงการติดตั้งระบบไฟฟ้าสาธารณะหมู่บ้าน</p> <p>2.4.1 โครงการลานกีฬาเพื่อสุขภาพ</p> <p>2.4.2 โครงการกีฬาชุมชนตำบลยาเสพติด</p> <p>2.5.1 โครงการปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน</p> <p>2.5.2 โครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาของหมู่บ้าน</p> <p>2.6.1 โครงการจัดระเบียบสังคมมาอยู่หมู่บ้านปลอดภัย</p>

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
3. การดูแล รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความยั่งยืนและสมดุล	3.1 สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3.2 สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน 3.3 ดูแลปรับปรุง จัดการบริหารการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพที่ดี 3.4 ปลูกป่าในใจคน เพิ่มพื้นที่ป่าชุมชน	3.1.1 โครงการสร้างจิตสำนึกรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3.2.1 โครงการปลูกพืชสมุนไพรและปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าชุมชน 3.3.1 โครงการหน่วยพิทักษ์รักษาป่าต้นน้ำบ้านห้วยบง และดูแลจัดการน้ำประปาภูเขาหมู่บ้าน 3.4.1 โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำห้วยบง
4. การบริหารจัดการภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ	4.1 พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลชุมชนให้ได้มาตรฐานสากล 4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อมูล และจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารชุมชน 4.3 สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 4.4 สร้างความเข้าใจขั้นตอนระเบียบปฏิบัติทางราชการแก่ลูกบ้าน	4.1.1 โครงการศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการรับรู้สู่ชุมชน 4.2.1 โครงการติดตามการประเมินผลแผนงานโครงการหมู่บ้านเข้มแข็ง (PDCA) 4.3.1 โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำยุคใหม่ 4.4.1 โครงการสร้างความรู้และขั้นตอนการติดต่อราชการตามระเบียบและกฎหมายที่ควรรู้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน และ 2) ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ 3) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแผนพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านห้วยบงที่แท้จริง และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด มีประชากรศึกษาจำนวน 136 คน เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ในคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน รวมทั้งตัวแทนส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องร่วมกันประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) จำนวน 30 คน ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและร่วมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาบริบทพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผล

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

บ้านห้วยบงเป็นชุมชนชาติพันธุ์ปกากะญอ ที่ก่อตั้งหมู่บ้านมาได้ 65 ปี นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก เป็นชุมชนที่มีสภาพโครงสร้างและสังคมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพความพร้อมทั้งด้านภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ตามแนวคิดการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มีทุนทางสังคมที่เพียบพร้อมด้วยอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนพบว่า ผู้นำและชุมชนขาดองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านวิธีการและแนวทางการบริหารในการนำองค์ความรู้หรือจุดเด่น ที่มีอยู่ในชุมชน โดยไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอด หรือเชื่อมโยงกับภาคี เครือข่าย หน่วยงานรัฐและเอกชน ที่มีอยู่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ปัญหายาเสพติดภายในครอบครัว และปัญหานี้สินี่ที่เกิดจากการลงทุนภาคการเกษตร ด้านการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ชุมชนได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยชุมชนมี

เป้าหมายในการพัฒนาและวางยุทธศาสตร์ไว้ 4 แนวทาง คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรื้อฟื้นความเชื่อและสืบสาน รักษา พัฒนาต่อยอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนที่ดั้งเดิมไว้ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจภายในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ยุทธศาสตร์ที่ 3 การดูแล รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความยั่งยืนและสมดุล ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น หมู่บ้านห้วยบง ควรมีแผนพัฒนาหมู่บ้านที่จะเป็นหัวใจและเป็นเข็มทิศในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของหมู่บ้าน โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและก้าวหน้าพัฒนาไปในอนาคตข้างหน้าที่ถูกทาง ด้วยความภาคภูมิใจของคนในชุมชน

แนวทางการพัฒนาแผนหมู่บ้านห้วยบง จากการประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 2 ครั้ง ประชาชนในหมู่บ้านห้วยบงควรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการประชาพิจารณ์แผนพัฒนาหมู่บ้านอย่างมีส่วนร่วม จึงจะสามารถกำหนดมาตรการพัฒนาหมู่บ้านในด้านระดับต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาหมู่บ้านดังนี้

มิติด้านการบริหารจัดการ

ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนยึดหลักศาสนาคริสต์เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยมีผู้นำที่เข้มแข็งทั้งฝ่ายจิตวิญญาณและผู้นำทางการปกครอง ผู้ชายมีบทบาทมากกว่าผู้หญิง โดยผู้นำจิตวิญญาณที่เป็นบาทหลวงมีบทบาทสำคัญในด้านการส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาของชุมชน โดยมีโบสถ์เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรม ด้านผู้นำการปกครองมีความทุ่มเท เสียสละและดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ของสมาชิกลูกบ้าน มีการติดตามประสานงานกับหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนของหมู่บ้าน ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภค อุปโภค เนื่องจากประปาภูเขาของหมู่บ้านชำรุดที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ขาดการซ่อมบำรุงเพราะขาดงบประมาณสนับสนุน ประกอบกับแหล่งต้นน้ำมีระยะทางที่ไกลไม่สามารถลำเลียงน้ำมาสู่หมู่บ้านได้เพียงพอสำหรับการอุปโภค นอกจากนี้ยังขาดมาตรการควบคุมหรือกฎระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่ายเหล้าสุรา ทำให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวตามมา และการขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในการดูแลลูกหลานในด้านการศึกษา และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ด้วยการปกครองโดยที่ระบบเครือญาติมีอิทธิพลภายในชุมชน และผู้นำคนปัจจุบันไม่ได้เป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ ทำให้เกิดการแตกแยกกันทางความคิดเห็นต่างของคนจำนวนหนึ่ง ไม่ยอมรับในตัวผู้นำ และความเห็นแก่ตัวของคนบางกลุ่ม ประกอบกับผู้นำและชุมชนยังองค์ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการและขาดการเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่าย จึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้การแก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้นหรือลดลง เพื่อการบริหารหมู่บ้านห้วยบงก้าวหน้าพัฒนาต่อไปข้างหน้า ผู้นำและชุมชนต้องหันหน้าเข้าหากัน เพื่อเรียนรู้และ

เข้าใจ โดยเริ่มต้นที่พลังความรัก ความสามัคคีและความสัมพันธ์อันดีของประชาชน เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาหมู่บ้าน โดยความต้องการของประชาชนและเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน

ดังนั้น เมื่อรู้ถึงปัญหาสำคัญของชุมชน การแก้ไขปัญหาเรื่องการสลายคิดเห็นต่างการยอมรับในตัวผู้นำ และปัญหาขาดแคลนน้ำบริโภค อุปโภค จึงมีความสำคัญเป็นลำดับต้นในการพัฒนาหมู่บ้าน ที่ผู้นำหมู่บ้านและสมาชิกหมู่บ้านต้องเข้าใจและเข้าถึง ในการเริ่มต้นพัฒนาจากปัญหาสำคัญก่อนแล้ว ค่อยพัฒนาในมิติทางเศรษฐกิจและมิติสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนตามลำดับ

มิติด้านเศรษฐกิจ

ด้วยชุมชนทำอาชีพเกษตรกรรม ที่ยึดการทำนาข้าวเป็นหลัก เพราะมีความเชื่อว่าข้าวคือชีวิต ทำให้มิติด้านเศรษฐกิจเรื่องอาหารการกินมีความอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน แต่ปัญหาเศรษฐกิจอีกด้านที่เป็นปัญหาหนักสำหรับชุมชนคือการมีหนี้สินที่เกิดจากการลงทุนภาคการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกเชิงเดี่ยวคือลันจี่ ที่ต้องใช้ต้นทุนที่สูงในการลงทุนโดยเฉพาะปุ๋ยยาเคมีที่มีราคาแพง และสภาวะอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสุดขั้ว ทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพ มีราคาตกต่ำ และไม่มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน ทำให้ชาวบ้านขาดทุน รายได้ไม่เพียงพอและเกิดเป็นหนี้สินในครัวเรือนเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งทิ้งครอบครัวออกไปรับจ้างงานทำต่างจังหวัดหรือออกพื้นที่เพื่อหารายได้มาใช้หนี้ โดยจากผลการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 96.32 ชุมชนมีหนี้สินเกือบทุกครัวเรือน โดยมีความแตกต่างของรายได้และหนี้สินอย่างชัดเจน การที่ประชาชนเห็นว่าการนำแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนย่อมเป็นสิ่งที่ดีอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้วิถีความเป็นอยู่ดีขึ้นและมีความสุขมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประสบปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิ์ในถือครองที่ดินในที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตร จึงต้องมีการหาแนวทางและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาในด้านการถือครองที่ดินให้ประชาชนมีที่ทำกินและที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยให้ได้รับเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้องต่อไป

เพื่อให้ปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในชุมชนได้รับการแก้ไข การนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการพัฒนาหมู่บ้านจากแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นชุมชนของชุมชน จึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับหมู่บ้านห้วยบงอย่างมาก

มิติด้านสังคม

ด้วยชุมชนห้วยบงเป็นชนชาติพันธุ์ปกากะญอทั้งหมู่บ้าน ที่มีความเชื่อและนับศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกเกือบทั้งหมู่บ้าน มีโบสถ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน และมีวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตเรียบง่ายที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีความโดดเด่นของชุมชน และยังมีเครือข่าย องค์กรทางศาสนาที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมให้โอกาส

เด็กและเยาวชนด้านการศึกษาทำให้เด็กมีอนาคตที่สดใส แต่จากผลการสำรวจข้อมูลของหมู่บ้านห้วยบงในด้านสังคม พบว่าชุมชนนี้มีปัญหาด้านการติดยาเสพติดเหล้าสุรา เป็นปัญหาภายในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยที่สูงมากที่สุด คือ 4.78 เป็นปัญหาที่คุกคามชุมชนที่ต้องได้รับแนวทางการแก้ไขเป็นลำดับแรก ด้วยการที่ชุมชนมีผู้นำทางจิตวิญญาณ ความเชื่อในด้านศาสนาที่เข้มแข็งและมีผู้นำที่เป็นแบบอย่าง มีวิสัยทัศน์มีศักยภาพทางสังคมสามารถบริหารจัดการและเข้าถึงประชาชนลูกบ้านได้ ประกอบกับกรมมีโบสถ์เป็นศูนย์ร่วมจิตใจในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามที่สืบทอดกันมาของหมู่บ้านห้วยบง มีความสัมพันธ์ในทางที่ดีมาก การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาด้านสังคม โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นเครื่องมือ ย่อมสามารถช่วยลดระดับของปัญหาได้อย่างดี โดยอาศัยความร่วมมือของผู้นำและสมาชิกในชุมชนที่ให้ความสำคัญและร่วมมือกันดำเนินมาตรการทางสังคมให้มีประสิทธิภาพและสามารถมีผลบังคับใช้ได้

มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า เนื่องจากหมู่บ้านห้วยบงเป็นชุมชนที่มีการทำอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรมในการทำนาทำสวนลื่นจี ลำไย ชุมชนมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างมาก เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้าน ส่งผลให้มีสารพิษตกค้างทั้งในดินและน้ำ ดินขาดการบำรุงขาดแร่ธาตุและขาดความอุดมสมบูรณ์ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้านน้ำ เนื่องด้วยแหล่งน้ำของหมู่บ้านมาจากป่าต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งเดียวที่ใช้ในการผลิตประปาภูเขาหมู่บ้าน และน้ำไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำห้วยบง ในช่วงฤดูร้อนไม่มีน้ำไหลเข้าสู่อ่างเก็บน้ำเนื่องจากภาวะแห้งแล้งและฝนทิ้งช่วง จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร และในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนในเวลาเดียวกัน ด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนทำการเกษตร พื้นที่ป่าจึงถูกจำกัดรักษาไว้เป็นพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 4 ฝืน มีพื้นที่ทั้งหมด 162 ไร่ และมีพื้นที่ป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ แต่ล้อมรอบพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกครอบครองและถูกแปลงเป็นพื้นที่ทำสวนลื่นจี มีความเสี่ยงที่จะถูกบุกรุกเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การดูแลอนุรักษ์ รักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งผลิตน้ำประปาภูเขาให้กับชุมชน จึงต้องมีแนวทางป้องกันและมาตรการที่รัดกุมเกี่ยวกับกฎระเบียบของป่าชุมชนที่ชัดเจน ดังนั้น ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการของชุมชนและมีผลบังคับใช้ได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) บ้านห้วยบง ตำบลปงตำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ด้านสภาพแวดล้อมภายในชุมชน (Internal origin) มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ด้าน คือ 1) ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ (Strengths) และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ (Weaknesses) ได้ดังนี้

ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ (S) ได้แก่ มีผู้นำจิตวิญญาณ ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง สมาชิกลูกบ้านมีความขยัน อดทน มีโบสถ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มีข้าวกินทุกครัวเรือน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา มีการดูแล รักษา สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีของหมู่บ้าน แก้ปัญหาหมู่บ้านด้วยตนเองโดยใช้หลักศาสนา อยู่อย่างพอเพียง ไม่มีอาชญากรรม มีการคมนาคมที่สะดวก ชาวบ้านมีความรัก ความสามัคคี ชอบช่วยเหลือ แบ่งปันเกื้อกูลกันและให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่จัดขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ (W) ผู้นำและสมาชิกในชุมชนขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจในการบริหาร และเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย องค์กรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ความคิดเห็นต่างและความขัดแย้งภายในความเห็นแก่ตัวของคน การขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค และการทำการเกษตร ปัญหาหนี้สิน ยาเสพติดการติดเหล้าสุราในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ขาดมาตรการป้องกันอาชญากรรม ขาดงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมหมู่บ้าน

สภาพแวดล้อมภายนอก (External origin) ของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง มี 2 ด้าน คือ 1) โอกาส (Opportunities) 2) อุปสรรค (Threats) และ มีดังนี้

โอกาส (O) ได้แก่ เป็นหมู่บ้านเป้าหมายโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน(Sustainable Village) เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ของอำเภอไชยปราการ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ คือทอผ้ากะเหรี่ยง มีอ่างเก็บน้ำและป่าชุมชน ป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ และการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน จากพระศาสนจักรและคณะนักบวชต่าง ๆ

อุปสรรค (T) ได้แก่ การเข้าถึงบริการของรัฐมีขั้นตอนปฏิบัติที่ยุ่งยากและความไม่เท่าเทียม การบริการรัฐ ความเหลื่อมล้ำทางกฎหมาย การขาดงบประมาณสนับสนุนหมู่บ้าน ความล่าช้าของการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหา ความขัดแย้งของการเมืองท้องถิ่น ภาวะโรคระบาด เศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าต้นทุนการผลิตมีราคาแพง และภาวะโรคภัยอากาศเปลี่ยนแปลง

ปัญหาและความต้องการของชุมชน

ผลการศึกษาด้านปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของหมู่บ้านห้วยบง พบว่าปัญหาสำคัญด้านเศรษฐกิจ คือ ปัญหาความยากจนและมีหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.89 ด้วยความเจริญทางวัตถุและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ตลอด 65 ปีที่ผ่านมา ชุมชนห้วยบงได้เปลี่ยนวิถีชีวิตทำการเกษตรแบบผสมผสานมาเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว คือ ถั่วลิสง ตามกระแสความต้องการ

ของตลาด แต่ด้วยต้นทุนการลงทุนที่สูง ราคาปุ๋ยและยาเคมีภัณฑ์ที่มีราคาแพงประกอบกับราคาพืชผลผลิตที่มีราคาตกต่ำ และไม่มีตลาดรับซื้อที่แน่นอนทำให้ชาวบ้านขาดทุนไม่ได้กำไรจากการลงทุน ชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ไม่มีเงินออมและไม่มีอาชีพสำรอง ทำให้ต้องไปกู้เงินในระบบธนาคารเพื่อนำมาลงทุนในภาคการเกษตร ซึ่งพบว่าชุมชนมีหนี้สินภายในครัวเรือนที่ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.89 ส่วนด้านปัญหาสังคมพบปัญหา ยาเสพติดในครัวเรือนที่ยังมีผู้นำและสมาชิกในครอบครัวยังติดสุรา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.78 ในระดับที่มากที่สุด สาเหตุเนื่องจากเป็นแรงงานภาคการเกษตรมีอากรเหนื่อยล้าจากการทำงาน ทำให้พึ่งพาสุรา และเป็นค่านิยมของคนในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา ทั้งความเจ็บป่วยจากการทำงานและสารพิษตกค้างในร่างกายที่มาจากภาคการเกษตร ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาจากความอ่อนแอของร่างกายที่เกิดจากความเจ็บป่วย ทำให้ชุมชนมีความเชื่อทางศาสนาที่สั่นคลอน มีความเชื่อมงายในเรื่องไสยศาสตร์ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อและหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก เป็นปัญหาที่ทำทลายภายในชุมชนทำให้เกิดความแตกแยกกันในทางความคิด ขาดความสามัคคี ส่วนปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คือขาดการบริหารจัดการน้ำที่ดี มีการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือยการขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภครวมถึงการเกษตรไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง

จากประเด็นปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชนได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้มีการประชุมหารือและหาวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนพบว่า ต้องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน และภาคี เครือข่าย หน่วยงานรัฐและเอกชน ที่มีอยู่มาส่งเสริมสนับสนุน และมีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน จากการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีแผนงาน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ รองรับเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ชาวบ้านได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการระดมพลังความคิดเพื่อรื้อฟื้นสิ่งดีงามของชุมชนที่หายไปกลับมา ผ่านตัวแทนครอบครัว คณะกรรมการด้านต่าง ๆ ในหมู่บ้าน มีการประชุมหารือและการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชน (SWOT analysis) และร่วมมือกันในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยยึดหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งชุมชนมีเป้าหมายและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรื้อฟื้นความเชื่อ และสืบสาน รักษา พัฒนาต่อยอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนที่ดีงามไว้ มีกลยุทธ์ คือ 1.1 รื้อฟื้นความเชื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน มีโครงการรองรับและสนับสนุนคือ โครงการฟื้นฟูจิตใจแม่บ้าน พ่อบ้าน เยาวชน และโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนภาคฤดูร้อน 1.2 อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้ลูกหลาน มีโครงการรองรับและสนับสนุนคือ โครงการส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีกลยุทธ์ คือ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพของหมู่บ้าน การสร้างรายได้ ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ครัวเรือน ปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน การจัดการระบบสาธารณสุขโรค-ไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตส่วนกลาง ส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ เพื่อรณรงค์ป้องกันยาเสพติด อาชญากรรมรักษาความสงบเรียบร้อยหมู่บ้าน มีโครงการรองรับและสนับสนุน คือ โครงการส่งเสริมสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้ชุมชน โครงการวิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการติดตั้งระบบไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตสาธารณะหมู่บ้าน โครงการลานกีฬาเพื่อสุขภาพ โครงการกีฬาชุมชนสัมพันธ์ต้านยาเสพติด โครงการจัดตั้งโรงน้ำดื่มของหมู่บ้าน โครงการปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน โครงการจัดระเบียบสังคมน่าอยู่หมู่บ้านปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การดูแล รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความยั่งยืนและสมดุล มีกลยุทธ์ คือ การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน ดูแลปรับปรุง จัดการบริหารการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพที่ดี ปลูกป่าในใจคน เพิ่มพื้นที่ป่าชุมชน มีโครงการรองรับและสนับสนุน คือ โครงการสร้างจิตสำนึกชุมชน เพื่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม โครงการการปลูกพืชสมุนไพรและปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าชุมชน โครงการหน่วยพิทักษ์รักษาป่าต้นน้ำและดูแลจัดการน้ำประปาภูเขาหมู่บ้าน โครงการชุดลอกอ่างเก็บน้ำห้วยบง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ มีกลยุทธ์ คือ พัฒนาระบบบริหารการจัดข้อมูลชุมชนให้ได้มาตรฐานสากล ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ สร้างความเข้าใจขั้นตอนระเบียบปฏิบัติทางราชการแก่ลูกบ้าน มีโครงการรองรับและสนับสนุน คือ โครงการศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการรับรู้สู่ชุมชน โครงการติดตามการประเมินผลแผนงานโครงการหมู่บ้านเข้มแข็ง (PDCA) ที่ควรจะต้องมีการทบทวนแผนอย่างน้อยปีละครั้งเพื่อให้แผนพัฒนาหมู่บ้านสามารถสร้างแนวทางการป้องกันและแก้ปัญหาของหมู่บ้านได้ทันต่อสถานการณ์และมีประสิทธิภาพ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำยุคใหม่ โครงการสร้างความรู้และขั้นตอนการติดต่อราชการตามระเบียบและกฎหมายที่ควรรู้

อภิปรายผล

การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่เป็นการศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของหมู่บ้านเพื่อการวิเคราะห์สภาพสภาพแวดล้อม (SWOT analysis) จากการการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ของคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ชุมชนมีสุขด้วยภูมิปัญญาของพระราชินี ในพื้นที่ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ของจามรี พระสุนิล (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการเป็นเป้าหมายและกระบวนการทำงานด้านการพัฒนาชุมชนด้วยกลไกการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับภูมิสังคมที่มีกระบวนการทำงานอย่างเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และรู้ รัก สามัคคี ซึ่งในงานวิจัยมีนี้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมที่ได้มีการดำเนินการดังนี้ 1) ประชาชนหมู่บ้านห้วยบงมีส่วนร่วมในการศึกษาบริบทภูมิสังคมของชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และร่วมค้นหาสาเหตุต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อชุมชนเข้าถึงข้อมูลรับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกัน 2) ชุมชนบ้านห้วยบงมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อพิจารณาศึกษาความต้องการในการวางแผนการดำเนินงาน โครงการและมาตรการ แนวทางต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อชุมชนให้ได้รับการแก้ไขปัญหา ความจำเป็น และความต้องการที่จะให้เกิดโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ๆ พร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจนำมาประกอบการพิจารณาต่อไป

3) ประชาชนห้วยบงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปลงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการจัดทำแผนตามขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านที่มาจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน โดยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และใช้หลักความเชื่อทางศาสนาเป็นตัวกำหนดกฎระเบียบให้สมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันปฏิบัติด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทุกคน เพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งและการพัฒนาชุมชนไปสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นหัวใจหลักที่ต้องพัฒนาไปด้วยกันโดยการผลักดันแผนแม่บทอย่างมีส่วนร่วมของแต่ละชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งคือชุมชนที่มีพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งเดียวประกอบด้วยพลังทางสังคมพลังทางศีลธรรม และพลังทางปัญญา ซึ่งความสำเร็จของการนำแผนชุมชนมาใช้ในชุมชนคือการพัฒนาแนวความคิดของการเรียนรู้สู่การพึ่งตนเองของชุมชนจากบทชีวิตจริง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ต้องการทำให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบถึงหน้าที่และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการประชุมพบปะพูดคุยปรึกษาหารือร่วมกัน หรือการทำประชาคม เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับทราบปัญหา ความต้องการที่แท้จริงร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเสนอแนะข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลภายในชุมชนจะต้องมีฝ่ายรับรู้ข้อมูลการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อที่จะเข้ามาร่วมตรวจสอบการทำงานของทีมคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อความโปร่งใส เป็นที่รับรู้และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหมู่บ้านประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างถูกต้องในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปลงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นถึงสภาพบริบทภูมิและสังคมความเป็นอยู่ที่แท้จริงของประชาชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน ที่ทำให้สามารถกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงในอนาคตจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่มาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นตัวแทนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของหมู่บ้านห้วยบงในแต่ละประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และประเด็นด้านการบริหารจัดการ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาหมู่บ้านในอนาคตได้ทั้งสิ้น ในการการพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นการดำเนินการโดยชุมชน เพื่อชุมชนซึ่งมาจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านที่แท้จริง โดยนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาและเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงฉบับแรก ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านห้วยบงที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

1. หมู่บ้านห้วยบงเป็นชุมชนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก โดยยึดหลักปฏิบัติตามคำสอนในพระคัมภีร์ มีโบสถ์เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของชุมชนในการร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตจริง ในทุก ๆ ด้านของคริสตชน มีความสม่ำเสมอในการประพฤติปฏิบัติคุณงามความดี อันยังผลถึงความมั่นคงของการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน จึงควรส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในด้านศาสนาให้มั่นคงมากขึ้นอย่างกว้างขวางและดำเนินชีวิตโดยมีคุณธรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ตามสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลหรือชุมชน

2. หมู่บ้านห้วยบงเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตแบบชาวปกากะญอที่มีวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ชุมชนควรดูแลอนุรักษ์ รักษาไว้ให้ลูกหลานได้สืบทอด และสามารถส่งเสริมพัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่อยู่ท่ามกลางความหลากหลายรอบชุมชน

3. หมู่บ้านห้วยบง มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน น้ำ ป่า ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนมีการดูแลรักษาป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำผลิตน้ำประปาภูเขาที่สำคัญของชุมชน ไว้หล่อเลี้ยงดูแลผู้คนในชุมชนสำหรับอุปโภคบริโภคตลอดปี ควรมีระบบการดูแลบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ในรูปแบบคณะกรรมการและกฎระเบียบกติกาที่ชัดเจนในการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

4. แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง เป็นมรดกของชุมชน ที่กำหนดอนาคตของหมู่บ้าน เป็นเข็มทิศในการนำพาหมู่บ้านให้พัฒนาก้าวไปข้างหน้าได้อย่างถูกต้อง และมั่นคง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาอัตลักษณ์และปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับตัวของชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์เพิ่มเติม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาชุมชนในมิติด้านต่าง ๆ และพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาผลการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบงไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนที่ดีสามารถปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อให้แผนมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน และทันตามสถานการณ์ปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2548. **แนวทางการพัฒนาคุณภาพแผนชุมชน**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- ชินขรรุท กาญจนรังษิณนธ์. 2553. **คู่มือแนวทาง การขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนอนเศรษฐกิจพอเพียง.
- _____. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จามรี พระสุนิล. 2563. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ชุมชนมีสุขด้วยภูมิปัญญาของพระราชา ในพื้นที่ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทรเกษม**, 16(2), 31-44.
- ถวิลวดี บุรีกุล. 2550. **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ. 2540. **หลักการพัฒนาชุมชน**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุจรี ใจประนบ. 2563. **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนใน จังหวัดมหาสารคาม**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. 2547. **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสนักำแพง จังหวัดเชียงใหม่: รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประวัติชุมชนบ้านคีรีวง**. ม.ป.ป. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://lansakadistrict.go.th/news/doc_download/a_100313_173630.pdf (1 กุมภาพันธ์ 2567).
- ประเวศ วะสี. 2541. **ชุมชนเข้มแข็ง ทูทางสังคมของไทย**. หนังสือชุดชุมชนเข้มแข็ง ลำดับที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม และธนาคารออมสิน.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, สุจิตต์ ออบอุ้น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และ ชลกาญจน์ ฮาซันนารี. 2543. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553. **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และราชการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย. 2564. **เศรษฐกิจพอเพียง: เอกสารประกอบการสอนวิชา พก 521.**

เชียงใหม่: สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วารสารณ ปานะพิพัฒน์. 2564. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลใน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 13(1), 340.

สรารุช สืบเพ็ชร์. 2562. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล
ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.

สัญญา เคนาภูมิ. 2551. **ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง.**

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 -2559.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.).

2563. **หลักการทรงงาน.** กรุงเทพฯ: บริษัท ธนอรุณการพิมพ์ จำกัด.

สุจิรา วัฒนาศรี. 2561. **วิถีชีวิตครอบครัวของชาวชุมชนบุญนิยมสันตือโศก.** น. 1384-1398. ใน
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8.

23 พฤศจิกายน 2561 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี.

อภิญา กังสนารักษ์. 2544. **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะ
ของสถาบันอุดมศึกษา.** ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาเอก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรัทัย กักผล. 2546. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับผู้บริหารท้องถิ่น.** นนทบุรี: สถาบัน
พระปกเกล้า.

Arnstein, S. R. 1969. A Ladder Of Citizen Participation. **Journal of the American
Institute of Planners**, 35(4), 216-224.

Berkley, G. 1975. **The Craft of Public Administration.** Boston: Allyn and Bacon.

Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. 1977. **Rural Development Participation: Concept and
Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural
Development Committee Center for international Studies.** Ithaca, N.Y.: Rural
Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.

Erwin, W. 1976. Electoral Participation in a Low Stimulus Election. **Rural
Development**, 4(1), 111-124.

United Nations. 1981. **Yearbook of International Trade Statistics**. United Nations:
UN Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลครัวเรือนและชุมชนบ้านห้วยบง

ตอนที่ 2 ด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน

2.1 รายได้/อาชีพ/ที่มาของรายได้

2.1.1 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี.....บาท

2.1.2 ที่มาของรายได้ครัวเรือนหลักมาจาก

- 1.ทำนา จำนวน.....ไร่
- 2.ทำสวน (ระบุชนิดต้นไม้/พืชที่ปลูก)..... จำนวน.....ไร่
- 3.ทำไร่ (ระบุชนิดต้นไม้/พืชที่ปลูก)..... จำนวน.....ไร่
- 4.อื่น ๆ ระบุ.....

2.1.3 จำนวนรายได้ของครัวเรือน (โดยเฉลี่ยต่อเดือน)

- 1.ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน
2. 5,000 - 10,000 บาท/เดือน
3. 10,000 - 20,000 บาท/เดือน
4. 20,000 - 30,000 บาท/เดือน
5. มากกว่า 30,000 บาท/เดือน

2.1.4 ทรัพย์สินของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เป็นเจ้าของที่ดินทำกินเอง จำนวน (ระบุ).....ไร่.....งาน.....ตรว.
2. บ้าน จำนวน.....หลัง
3. รถยนต์ จำนวน.....คัน
4. รถจักรยานยนต์ จำนวน .....คัน
5. รถเกี่ยวช้าง จำนวน.....คัน
6. รถไถนา จำนวน.....คัน
7. วัว จำนวน.....ตัว
8. ควาย จำนวน.....ตัว
9. หมู จำนวน .....ตัว
10. ข้าวเปลือก.....ถัง 12. อื่น ๆ ระบุ .....

2.2 ด้านรายจ่ายของครัวเรือน

2.2.1 รายจ่ายหลักของครัวเรือน (โปรดใส่หมายเลขเรียงลำดับสูงสุด โดยเริ่มตั้งแต่ 1-10 ตามประเภทของรายจ่ายที่ท่านมีและโปรดระบุรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน)

- 1.ค่าใช้จ่ายในการผลิต โปรดระบุ.....บาท/เดือน
2. ค่าซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน โปรดระบุ.....บาท/เดือน
3. ค่าผ่อนรถ โปรดระบุ.....บาท/เดือน

4. ค่ารักษาผ่อนบ้าน โปรตระบุ.....บาท/เดือน
5. ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลาน โปรตระบุ.....บาท/เดือน
6. ค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ โปรตระบุ.....บาท/เดือน
7. ค่าน้ำค่าไฟในบ้าน โปรตระบุ.....บาท/เดือน
8. ค่าน้ำประปาในบ้าน โปรตระบุ.....บาท/เดือน
9. ค่ารักษาพยาบาล โปรตระบุ.....บาท/เดือน
10. ค่าบริการโทรศัพท์ โปรตระบุ.....บาท/เดือน
- โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์เคลื่อนที่ มี จำนวน..... เครื่อง ไม่มี
11. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โปรตระบุ.....บาท/เดือน

2.3 ด้านภาระหนี้สินของครัวเรือน

1. ไม่มีหนี้สิน
2. มีหนี้สิน จำนวน.....บาท

ระบุสาเหตุภาระหนี้สินที่เกิดขึ้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1. การทำการเกษตร
- 2.2. การศึกษาบุตรหลาน
- 2.3. ซื้อมอเตอร์ไซด์
- 2.4. ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า)
- 2.5. ซื้อโทรศัพท์มือถือ
- 2.6. ซื้อสิ่งหาริมทรัพย์/สร้างบ้าน/ซื้อที่ดินทำกิน
- 2.7. การเจ็บป่วย
- 2.8. ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร
- 2.9. ลงทุนในการทำธุรกิจ
- 2.10. การเล่นหวยหรือการพนัน
- 2.11. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.4 ด้านภาวะการออมเงินของครัวเรือน

1. ไม่มีเงินออม
2. มีเงินออม จำนวน.....บาท

ระบุแหล่งออมเงิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1. ธกส. 2.2. ธนาคารพาณิชย์ 2.3. ธนาคารออมสิน
- 2.4. กองทุนเงินล้าน 2.5. ธนาคารหมู่บ้าน/ชุมชน 2.6. กลุ่มออมทรัพย์

ตอนที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของชุมชน

3.1 แหล่งทรัพยากรที่สำคัญของชุมชนของท่านคืออะไรบ้าง (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ป่าไม้/ป่าชุมชน   2. น้ำตก   3. แหล่งโบราณสถานเก่าแก่
 4. วัด   5. แม่น้ำ/ห้วย/หนองบึง/อ่างเก็บน้ำ   6. แร่/สินในดิน
 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.2 แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือน

1. น้ำประปาหมู่บ้าน   2. น้ำฝน   3. น้ำบ่อต้น
 4. น้ำบาดาล   5. น้ำสระ บึง หนอง   6. อื่น ๆ ระบุ.....

3.3 แหล่งน้ำดื่มในครัวเรือน

1. น้ำประปาหมู่บ้าน   2. น้ำฝน   3. น้ำบ่อต้น
 4. น้ำบาดาล   5. อื่น ๆ เช่น ชื้อน้ำเป็นขวด ระบุ.....

3.4 ชุมชนของท่านมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่

1. ไม่มี
 2. มีปัญหา ระบุปัญหาสิ่งแวดล้อม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1. ขยะ   2.2. น้ำเสีย   2.3. ควันพิษ ฝุ่นละออง   2.4. เสียงดัง
 2.5. การใช้สารเคมีทางการเกษตร   2.6. สภาพที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม
 2.7. แสงสว่างไม่เพียงพอ   2.8. ขาดแคลนน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภค
 2.9. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.5 การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

1. ไม่มี
 2. มี โปรดระบุการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1. มีการจัดการขยะ เช่น คัดแยก เผา ฟัง รีไซเคิลขยะ
 2.2. มีการจัดการน้ำเสีย
 2.3. มีการจัดการมลภาวะหรือมลพิษต่าง ๆ
 2.4. มีการทำเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยเพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 2.5. มีการจัดการระบบน้ำประปา
 2.6. มีการจัดเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง
 2.7. มีการจัดการแหล่งน้ำตามธรรมชาติ
 2.8. มีการจัดการสภาพที่อยู่อาศัยที่ไม่ปลอดภัยหรือมีโอกาสเกิดอันตราย
 2.9. มีการจัดการจุดเสี่ยงและความปลอดภัยบนท้องถนนในชุมชน
 2.10. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.6 สถานะทางสังคมของชุมชน: ชุมชนของท่านมีปัญหาทางด้านสังคมหรือไม่ อย่างไร

- 1. ไม่มี
- 2. มีปัญหา ระบุปัญหาสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - 2.1. ยาเสพติด 2.2. วัยรุ่น ระบุปัญหาเรื่อง.....
  - 2.3. การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ 2.4. การทะเลาะวิวาท
  - 2.5. ปัญหาการลักทรัพย์/ลักขโมย 2.6. การเข้าถึงการศึกษา
  - 2.7. ปัญหาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้
พื้นที่สาธารณะ
  - 2.8. ปัญหาการแบ่งเขตที่ดิน 2.9. ปัญหาความยากจน
  - 2.10. ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง เช่น การแบ่งขั้วแบ่งฝาย
  - 2.11. ปัญหาด้านความเชื่อด้านศาสนา
  - 2.11. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.7 การจัดการปัญหาด้านสังคมของชุมชน

- 1. ไม่มี
- 2. มีโปรดระบุการจัดการปัญหาด้านสังคมในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - 2.1. มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดในชุมชน
  - 2.2. มีการกำหนดกติกาข้อตกลงของชุมชน
  - 2.3. มีการออกกฎหมายหมู่บ้านและบังคับใช้อย่างจริงจัง
  - 2.4. มีการใช้วิธีการเจรจากับผู้ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.5. มีการประชุม/เวทีประชาคมหารือในการแก้ไขปัญหา
  - 2.6. ผู้นำชุมชนเข้ามาไกล่เกลี่ยแก้ไขปัญหา
  - 2.7. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาแก้ไขปัญหา
  - 2.8. เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ตำรวจ ข้าราชการ เข้ามาแก้ไขปัญหาในพื้นที่
  - 2.9. บุคคลที่ชุมชนเคารพนับถือเข้ามาแก้ไขปัญหา เช่น พระ ครู ราษฎรชาวบ้าน เป็นต้น
  - 2.10. มีคณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ศึกษาปัญหาและจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน
  - 2.11. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.8 การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน

- 1. ไม่มี
- 2. มีโปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - 2.1. มีส่วนร่วมในการประชุม/ประชาคมของชุมชน/หมู่บ้าน/ตำบล
  - 2.2. มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน/ตำบล

- 2.3. มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน/หมู่บ้าน/ตำบล
- 2.4. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน/ตำบล
- 2.5. มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน/ตำบล
- 2.6. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการของชุมชน/หมู่บ้าน/ตำบล
- 2.7. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้งบประมาณของหมู่บ้าน/องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

- 2.8. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทุนทางสังคม หรือ จุดเด่น/จุดด้อย โดยให้การสังเกต เช่น

- ทรัพย์สินที่มี (รถยนต์/มอเตอร์ไซด์ รถยนต์ รถไถ ที่ดิน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์)
- ความพร้อมในการประกอบอาชีพ
- ทุนมนุษย์ทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไปและผู้นำทางสังคม เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัคร เป็นต้น
- ทุนที่เป็นสถาบัน (สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง) องค์กรที่ตั้งขึ้นมา (องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กร ประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชน)
- ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม (ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรมไทย จารีตประเพณี และสถาปัตยกรรมต่าง ๆ (แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสำรวจปัญหาในครัวเรือน และชุมชน

แบบสำรวจปัญหาในครัวเรือน และชุมชน

บ้านเลขที่.....บ้านห้วยบง หมู่ 7 ต.ปงดำ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

วัน /เดือน/ปี บันทึกข้อมูล.....ผู้บันทึกข้อมูล.....

ปัญหาในครัวเรือน / ปัญหาในชุมชน

หมายเหตุ : ให้ท่านทำเครื่องหมายถูก ✓ ใส่ในช่องความคิดเห็น ปัญหาในครัวเรือน / ปัญหาใน

ชุมชน ให้ท่านกรอกข้อความลงในช่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ปัญหาในครัวเรือน /ชุมชน	ความคิดเห็น (✓)		สาเหตุ/ผลกระทบ ที่เกิด	ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข/ พัฒนา
	มี ปัญหา	ไม่มี ปัญหา		
1.ด้านเศรษฐกิจ				
1.1 หนี้สิน				
1.2 รายได้ต่ำ/สูง				
1.3 ว่างงาน				
1.4 ขาดที่ดินทำกิน				
1.5 ผลิตตกต่ำ/ไม่มีผลผลิต				
1.6 ราคาพืชผลผลิตตกต่ำ				
1.7 ไม่มีแหล่งจำหน่าย/ตลาด				
1.8 ต้นทุนการผลิต/การเกษตรสูง				
1.9 ค่าจ้างแรงงานสูง				
1.10 ขาดแรงงาน				
1.11 สินค้าไม่ได้มาตรฐาน				
1.12 ปลูกพืชเชิงเดี่ยว				
1.13 อื่น ๆ ระบุ				
2.ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม				
2.1 ดิน				
2.1.1 ที่อยู่อาศัย				
2.1.2 ที่ทำกิน				
2.1.3 พื้นที่สาธารณะ				
2.1.4 อื่น ๆ ระบุ				
2.2 น้ำ				
2.2.1 น้ำอุปโภค/บริโภค				

ปัญหาในครัวเรือน /ชุมชน	ความคิดเห็น (✓)		สาเหตุ/ผลกระทบ ที่เกิด	ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข/ พัฒนา
	มี ปัญหา	ไม่มี ปัญหา		
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (ต่อ)				
2.2.2 น้ำในภาคการเกษตร				
2.2.3 แหล่งกักเก็บน้ำ				
2.2.4 อื่น ๆ ระบุ				
3.ป่า				
3.1.1 ป่าชุมชน/ป่าอนุรักษ์				
3.1.2 ป่าใช้สอย				
3.1.3 ป่าต้นน้ำ				
3.1.4 อื่น ๆ ระบุ				
4. สิ่งแวดล้อม				
4.1 ขยะ				
- ขยะเน่า ส่งกลิ่นเหม็น				
- ที่ขยะไม่เพียงพอ				
- ขาดการจัดการที่ดี				
- อื่น ๆ ระบุ				
4.2 น้ำเสีย				
- ไม่มีท่อระบายน้ำ				
- ขาดการจัดการที่ดี				
- น้ำทิ้งจากครัว/ห้องน้ำ				
4.3 พลังงาน				
- ค่าไฟฟ้า				
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง				
- ค่าน้ำ				
- ค่าแก๊ส				
- ค่าถ่าน / ฟืน				
- อื่น ๆ ระบุ				

ปัญหาในครัวเรือน /ชุมชน	ความคิดเห็น (✓)		สาเหตุ/ผลกระทบ ที่เกิด	ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข/ พัฒนา
	มี ปัญหา	ไม่มี ปัญหา		
3. ด้านสังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี				
3.1 สังคม				
- ชาวบ้าน ต่างคนต่างอยู่ เกิด ปัญหาภายในครอบครัว				
- ชาวบ้าน ชุมชน มีความแตกแยก กันทางความคิด				
- เด็ก เยาวชน มีเพศสัมพันธ์และ ท้องก่อนวัยอันควร				
- มีปัญหาหายาเสพติด				
- เยาวชนก่อเหตุทะเลาะวิวาท				
- ปัญหาการอพยพแรงงานต่างด้าว				
- อื่น ๆ ระบุ				
3.2 ศาสนา				
- บุคลากรทางศาสนามีน้อย				
- ชาวบ้านไม่เข้าวัด ฟังธรรม				
- มีความเชื่อสั่นคลอน/งมงาย				
- นับถือผี ศาสนาดั้งเดิม				
- มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์				
- อื่น ๆ ระบุ				
3.3 ศิลปวัฒนธรรม				
- ภาษา				
- การแต่งกาย				
- เด็ก เยาวชนรุ่นใหม่ ให้ความ สนใจน้อย				
- ไม่มีคนสืบสานศิลปวัฒนธรรม ของชุมชนไว้ให้ลูกหลาน				
- อื่น ๆ ระบุ				

ปัญหาในครัวเรือน /ชุมชน	ความคิดเห็น (✓)		สาเหตุ/ผลกระทบ ที่เกิด	ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข/ พัฒนา
	มี ปัญหา	ไม่มี ปัญหา		
3.4 ประเพณี				
- ประเพณีที่ตีงามถูกทำลาย				
- ประเพณีในหมู่บ้าน ไม่มีการสืบทอด ปล่อยให้เลือนหายไป				
3.5 ครอบครัว				
- ครอบครัวแตกแยก				
- สามเณร รรยา นอกใจ มีชู้				
- ลูกเกรไม่เชื่อฟัง พ่อ แม่				
- พ่อ แม่ ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก				
4. การศึกษา				
- เด็ก เยาวชน ไม่สนใจเรียนต่อ ไม่มีทุน เรียนต่อ				
- เด็ก นักเรียน นักศึกษา มี เพศสัมพันธ์ และมีท้องในวัยเรียน				
- เด็ก นักเรียน เกร ไม่เชื่อ ฟังครู อาจารย์				
- หลักสูตรการเรียน การสอน ไม่มี หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสืบสาน ประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น				
- อื่น ๆ ระบุ				
5. สุขภาพ				
- เจ็บป่วยจากการใช้สารเคมี				
- เจ็บป่วยจากการ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือ ติดสารเสพติด				
- เจ็บป่วยจากโรคประจำตัว				
- เจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจาก การประกอบ อาชีพ				
- ไม่มีเงินรักษาพยาบาล ขาด การเหลียว แล ในชุมชน ภาครัฐ				
- จิตใจถูกกระทบกระเทือนจน เจ็บป่วย				
- อื่น ๆ ระบุ				

ภาคผนวก ค

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ 15 เมษายน 2566

ณ หอประชุมหมู่บ้าน โบสถ์คาทอลิกพระวิสุทธิวงศ์ห้วยบง

*****

1. เริ่มการสนทนากลุ่ม

- กล่าวเปิดการสนทนากลุ่ม
- แนะนำตัวผู้วิจัย ซึ่งแจ้งภาพรวมของการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้
- แนะนำตัวคณะผู้สนทนากลุ่ม
- แนะนำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (เอกสารหมายเลข 1- 5)
- แจ้งวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม

2. การสนทนากลุ่ม

2.1 ผู้วิจัยให้ผู้สนทนากลุ่มตอบคำถามและอภิปรายเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตามหัวข้อประเด็นการอภิปรายกลุ่ม โดยการนำ SWOT Analysis หมู่บ้านห้วยบง เพื่อร่วมกัน วิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชน ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชน และภายนอก ชุมชน ที่มีผลกระทบทั้งทางดีและไม่ดีแก่ชุมชน

S = จุดแข็ง คือ สิ่งที่ดีในชุมชน ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชน ที่ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและ สามารถ

พึ่งตนเองได้

w = จุดอ่อน คือ สิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่มีปัญหา ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในชุมชน ที่ส่งผลให้ชุมชนมีความ อ่อนแอ

O = โอกาส คือ ปัจจัยจากภายนอกที่ส่งผลกระทบในทางที่ดีต่อชุมชน เป็นตัวช่วยให้ชุมชนพัฒนาได้ดี ขึ้น เป็น

ตัวส่งเสริมให้ชุมชนไปสู่เป้าหมายได้มากขึ้น

= อุปสรรค คือ ปัจจัยจากภายนอกชุมชน ที่ส่งผลกระทบในทางที่ไม่ดีต่อชุมชนหรือเป็นปัญหา ไม่ สามารถ

พัฒนาชุมชนไปตามเป้าหมายได้ หรือไปสู่เป้าหมายได้ช้าลง

2.2 สรุปภาพรวมของการสนทนากลุ่ม

2.3 สรุปผลการอภิปรายเพิ่มเติม

3. ท้ายการสนทนากลุ่ม

- กล่าวขอบคุณทุกท่าน และปิดการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion)

หัวข้อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยบง ตำบลปงดำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

- 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีความจำเป็นต่อการพัฒนาหมู่บ้านอย่างไร
- 2) แผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านควรมาจากที่ไหน จะมีประโยชน์ต่อหมู่บ้านอย่างไร
- 3) วิเคราะห์ชุมชน (SWOT Analysis)
- 4) รวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชน
- 5) ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ภาคผนวก ง

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการวิจัย

ภาพผนวกที่ 1 โบสถ์คาทอลิกพระวิสุทธิวงศ์ บ้านห้วยบง

ภาพผนวกที่ 2 ภาพการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ภาพผนวกที่ 3 ป่าต้นน้ำ ชุนน้ำห้วยบง/พิธีกรรมทางศาสนาดูแลรักษาป่าต้นน้ำ

ภาพผนวกที่ 4 ภาพวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

ภาพผนวกที่ 5 การลงพื้นที่สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลชุมชน

ภาพผนวกที่ 6 ภาพการประชุมหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 13 พ.ค.2566

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายขรรค์ชัย ริทุ
เกิดเมื่อ	4 สิงหาคม 2518
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยแสงธรรม จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2551 ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ.2543 – ปัจจุบัน งานอภิบาลและศาสนกิจ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม จังหวัดเชียงใหม่

